29 MAYIS 1988
YIL:6 SAYI:21 1200 TL. (KDV dahil)

nokta

GIDA SKANDALI:
ESKİ SÜTE YENİ TARİH

İSLAM SOSYETESİ

İmanla paraya bir arada sahip olanların yeni yaşam biçimi

K İ Ş İ L İ K Ç İ Z G İ S İ

ANTALYA

BAKIRKÖY

DENİZLİ

ISPARTA

İZMİR

KADIKÖY

ÜSKÜDAR

mithat

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

Gıda skandalı 12
Söyleşi/ Hüsamettin Cindoruk 18
Turistler kaygılı 21
İşkence sözleşmesinin getirdikleri 22
TRT'de bayram sonrası 26
Kanserci Hamdi 29
Yerel yönetici okulu 31

DÜNYA

Polonya/Dayanışma vazgeçmiyor 36
SSCB/Çalışma kamplarında yaşam 40

EKONOMİ

Hayali değil, hatalı ihracat kurbanları 48

KAPAK

İslam sosyetesi 52

TOPLUM

Özal kuşağı 60
Entelektüel bir rehber 66

KÜLTÜR-SANAT

Pınar Kür'le muzır üstüne 68
Kitap/İnsan manzaraları 70
Sinema/Kelly McGillis 74

SPOR

Bill Cosby'nin atletizm yılları 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama/Türkiye 34
Panorama/Dünya 46
Günlerin Getirdiği 50
Mektuplar 78
Bulmaca 80
Test 81
Kutu Kutu 82

İslam sosyetesi

Türkiye'de 1950'lerden sonra meşruiyet kazanan, ekonomik gücü, yaşam tarzı ve kültürü ile toplum sahnesine çıkan Müslüman kesim, artık kendi sosyetesini yarattı. Para ile imanın buluşmasından doğan bu yaşam tarzı nedir? Sosyetik Müslümanlar nasıl yaşar, nasıl eğlenir, ne giyer, ne içerler? Ve nasıl ibadet ederler?

(Sayfa 52)

Eski süte yeni tarih

Son kullanma tarihleri geçmiş süt ve benzeri mamülleri ne yaparlar? Batı'da imha ediyorlar. Türkiye'de ise?.. Mis Süt'çülerin eski tarihleri silip yeni tarihler koydukları ortaya çıktı. Sağlık Bakanlığı "Raportörlerimiz durumu atlamış" diyerek "hata"yı kabul ediyor. Ya kazıklanan tüketici...

(Sayfa 12)

"Mahkemeler işkenceyi soruşturacak"

Ceza Hukuku Profesörü Sulhi Dönmezer, TBMM'ce imzalanan İşkenceye Karşı Avrupa Sözleşmesi gereğince, görülen davalarda sanıkların ifadelerinin işkenceyle alındıklarını iddia etmeleri halinde, iddianın mahkemece soruşturulacağını söylüyor.

(Sayfa 22)

Özal kuşağı

24 Ocak Kararları'nın alındığı tarihlerde ilkokula başlayan, çocukluktan gençliğe geçiş dönemini Özal'ın Türkiyesi'nde yaşayan yepyeni bir kuşak yetişiyor. Makro Araştırma'nın 600 lise öğrencisi arasında yaptığı anket, "Özal kuşağı" denebilecek bu kuşağın değerlerini, politikaya, ekonomiye ve yaşama bakışlarını ortaya koyuyor.

(Sayfa 60)

Bir bukalemun

"Top Gun" ve bu hafta gösterime giren "Witness" filmlerinin güzel yıldızı Kelly McGillis, Hollywood'da son günlerin en gözde oyuncusu. McGillis, filmlerinde kılıktan kılığa giriyor.

(Sayfa 74)

Hayatınızdaki fazlalıkları atın!

Sizi fazla kilolarınızdan kolayca kurtaracak bir önerimiz var: Diyet Lif... Bugüne kadar geliştirilmiş en etkili, en sağlıklı, en ekonomik doğal zayıflama formülü. Hergün kahvaltıda veya yemeklerde alacağınız 3-4 kaşık Diyet Lif, size gerekli enerjiyi verecek, sindirim sisteminizi düzenleyecek ve aç kalmadan, doya doya zayıflamanızı sağlayacak. Deneyin. Özlediğiniz hafifliğe, zindeliğe kavuşun.

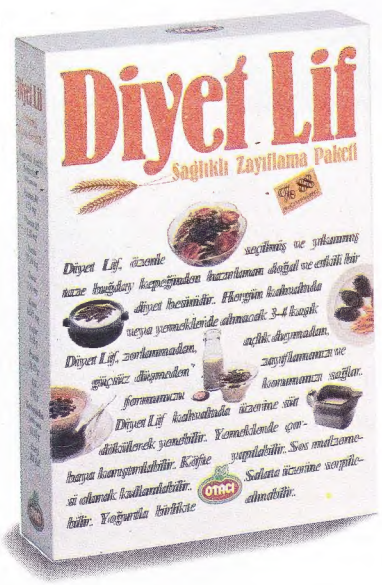

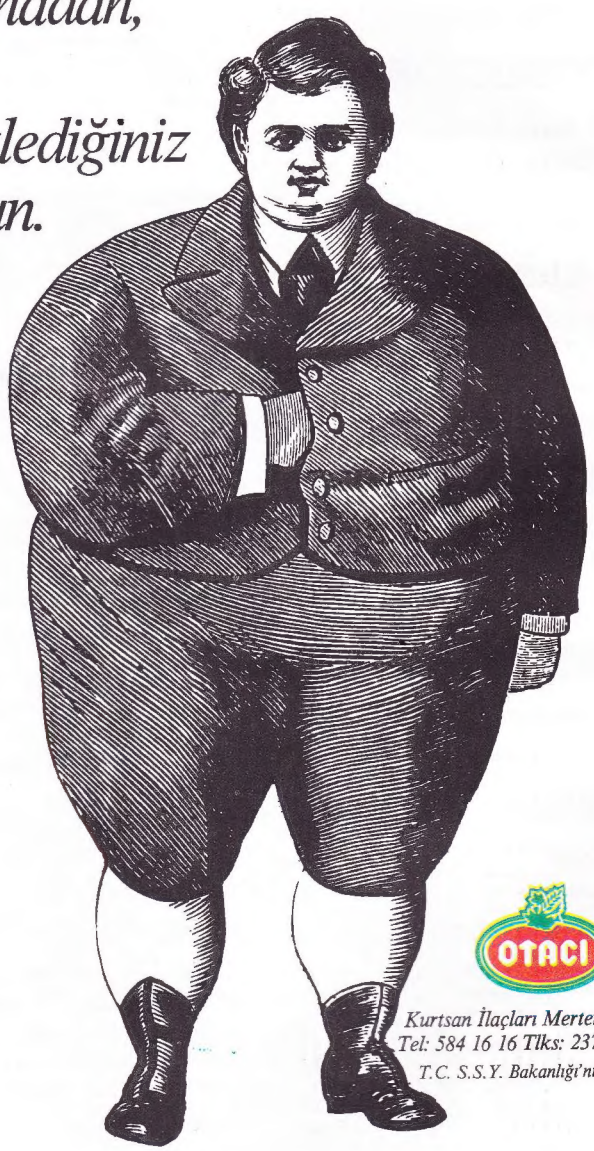

OTACI

Kurtsan İlaçları Merter-İstanbul
Tel: 584 16 16 Tlks: 23735 krti tr.
T.C. S.S.Y. Bakanlığı'nın izniyle.

Doya doya zayıflayın.

Eczane ve marketlerde satışa sunulmuştur.

ULTRA

Laisizmin güvencesi...

Nokta'nın bu haftaki kapak yazısı son derece ilginç "bir başka dünyayı" gözler önüne seriyor... İslam dünyasının zenginleri, bir diğer anlamıyla sosyetesi nasıl yaşıyorlar, nasıl giyiniyorlar, nasıl eğleniyorlar?.. Türkiye'de artık zengin Müslümanlar kendi burjuvazilerini yaratmışlar ve geliştirmişler... Bu kesimin pek çok ünlü ismi ile konuşan Nokta muhabirlerinin ortaya koyduğu gerçek şu: Bir taraftan son derece modern ve paranın getirdiği tüm olanaklardan yararlanan bu yaşam tarzı, diğer taraftan İslamiyet'in gereklerini yerine getirmek için titiz bir mücadele veriyor... Bu yeni sosyete, inançlarını sürekli olarak değiştirmek ve yenilemek zorunda... Bir anlamda, İslam'a doğrudan uymak yerine, "asrın icaplarına göre" İslam'ı kendilerine uyduruyorlar... Peki bu nasıl oluyor?.. Bu sorunun yanıtını tüm ayrıntılarıyla kapak sayfalarımızda okuyacaksınız... Bizim burada değinmek istediğimiz ise bu panoramanın dibinde yatan bir başka gerçek...

Radikal Müslümanların bakış açısına göre, İslam dini bir başka yaşama biçimidir. Bu yaşama biçimi, kendi kurallarını da birlikte getirir. Bu kurallar öylesine kesin konmuştur ki, İslam, İslam'ın karşısında başka bir güç tanımaz... Örneğin din devleti dışında bir devlet kavramı, bu fanatik düşünce tarzına göre Müslümanlık'la bağdaşmaz... Ve burada büyük bir kesimin "umacısı" şeriat gündeme gelir...

Kapak sayfalarımızın satır aralarında yatan asıl gerçek işte bu noktada kendini gösteriyor... Türkiye'de şeriat devleti kurulabilir mi, ya da irtica hortlar mı?

Türkiye'deki İslam burjuvazisinin önde gelenleri ile yapılan söyleşiler ve onların bakış açıları göz önüne alındığında, böyle bir tehlikeden söz etmek imkânsız gibi görünüyor... Çünkü, Kuran kurslarının Türkiye'de yaygınlaşmasını sağlayan, Müslümanlığın ülke çapında yayılması için çabalar harcayan İslam zenginleri bile kendi çocuklarını Amerika'da, Avrupa'da ya da özel kolejlerde okutuyorlar... Kendileri de Batı'ya dönük yaşıyorlar... Kısaca Türkiye'de İslam dünyasının ekonomik gücünü elinde tutan kesim, gerek ekonomik gerekse yaşam tarzı açısından Batı'yla iç içe. Yani İslam kodamanlarının şeriat taraftarı olması bu anlamda mümkün değil...

Bir ülkede, herhangi bir rejimin, yeşermesi ve tutunması için çeşitli sosyal güçlere muhtaç olduğu düşünülürse, şeriatın eli ayağı daha ilk adımda böylece bağlanıyor işte...

Türkiye'de öteden beri, irticanın karşısındaki en büyük gücün ordu olduğu söylenirdi... Nokta'nın bu haftaki kapak yazısı bu güce bir yenisini ekliyor... Evet... İslam sosyetesi laisizmin güvencelerinden biri olmak yolunda emin adımlarla ilerliyor...

Arda Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli Yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI
Dr. Adil Özkol

YAYIN KURULU Duygu Asena, Korhan Atay, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Emin Tanrıyar, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz, Engin Vardar

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Arda Uskan

GENEL YAYIN YÖNETMEN YARDIMCISI
Gülay Göktürk

ANKARA TEMSİLCİSİ
Aycan Giritlioğlu

GÖRSEL YÖNETMEN
Salih Memecan

SORUMLU HABER MÜDÜRÜ
Emin Tanrıyar

İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Erdal Kılıçoğlu (Ankara)
DIŞ HABERLER Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Nilgün Uysal
TOPLUM Levent Tayla
KÜLTÜR Haşmet Babaoğlu
SANAT Sungu Çapan
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Ayşe Baştürk, Eren Külahlı
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Hakan Akçaoğlu, Figen Akşit, Ali Boratav, Yücel Göktürk, Sefa Kaplan, Şaziye Karlıklı, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Mehmet Yalçın, Ayşegül Devecioğlu, Neyyire Özkan, Ayda Özlü Çevik, Metin Hakyeri, Erdir Zat
Ankara: Gül Büyükbeşe, Ruşen Çakır, Hıdır Göktaş, Can Karakaş, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Nuray Şirin, Aytekin Yıldız İsmet Demirdöğen, Hüseyin Şentürk
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurt dışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yönetmen Yardımcısı), Nejat Ceyhan
FOTOĞRAF Adem Altan, Erzade Ertem, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Selçuk Özdencanlı
TEKNİK ŞEFLER Ahmet Aksel (Düzelti), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Serpil Köse Tetik (Dizgi), Yalçın Salur (Kamera), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı), Savaş Kayar (Fotoğraf Laboratuvarı)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasoy, Hakkı Deveci, Reha Erdoğan, Hilkat Saydamer, Şahin Erkoçak, Ayça Gülsoy, Gülçin Tahiroğlu, Emre Ulaş, Hızır Tüzel, Kâmil Yavuz, UBA
Adres Gelişim Yayınları, Levent-İstanbul
Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM SORUMLUSU Kadriye Filiz Naci Baltacı
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Konur Sokak No: 7/4 Tel: 117 44 50 (5 Hat)
Fax Tel: 1183527 TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU Şehit Nevres Bulvarı Sedir Ap. No. 5/5 Alsancak-İzmir Tel: 21 27 58—22 37 80
SATIŞ BÜROLARI İstanbul Klod Farer Cad. Oğuz İşhanı No: 25 Cağaloğlu
Ankara Konur Sok. 7/4 Kızılay
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN VEKİLİ VE GENEL KOORDİNATÖR Mustafa Özyürek, **BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman** Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / Reklam-Halkla İlişkiler** K. Engin Vardar, **MÜESSESE MÜDÜRÜ** Turgay Huysal, **PROMOSYON VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karacebe

KİTAP

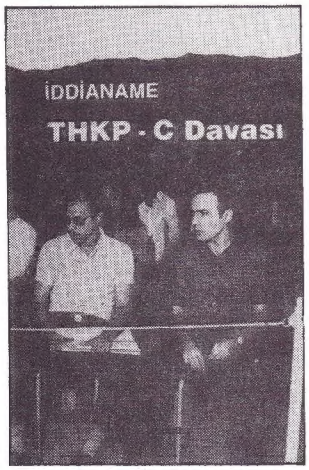

İDDİANAME/THKP-C DAVASI, V Yayınları, Mart 1988, 620 sayfa. Ne kahraman, ne de "bir avuç maceracı genç"tiler. Hatalarıyla, sevaplarıyla, idealleri ve düş kırıklıklarıyla insandılar... Onlar için söylenebilecek en "nötr" ve tartışmasız söz ise, "tarihi yapmak" iddiasında olan ve bu iddianın bedelini yaşamlarıyla ödeyen herkes gibi, büyük bir trajedinin başrol oyuncuları oldukları...

Tarih, objektif olgularla uğraşır ve tarihin malzemesi hamasi söylevlerden subjektif değerlendirmelerden çok, somut, yalın belgelerdir. Bu anlamda "12 Mart 1971" muhtırasıyla başlayan, döneme damgasını vuran THKP-C örgütünün savcılık iddianamesi, önemli bir "ham malzeme" gerek tarihçiler, gerek siyaset bilimcileri ve gerek toplumu dönüştürme iddiasındaki insanlar açısından. Savcı elbette ki bir taraftır ve devletten yanadır. Bu konumundan kaynaklanan manipülasyon payını koyarak okunduğunda, zengin dersler içeriyor iddianame.

Bu arada kitabın davanın sonraki gelişiminin kısa da olsa bir özeti ve isim fihristi gibi iki eksikliği taşıdığını da belirtmeliyiz. Yayıncıların, ikinci baskı yapması muhtemel kitabı yeniden bu eksikleri de gidererek düzenlemesi dileğiyle...

PEMBE BAĞCIK, okul öncesi temel eğitimin insan yaşamındaki önemi gerçeğinden kalkarak hazırlanmış bir yetişkin dergisi. Dergi çocuğun 0-6 yaşı kapsayan temel eğitim döneminde ona özenle yaklaşmak isteyen yetişkinlere yardımcı olmayı amaçlıyor. Anaokulu eğitim sorumlularına yazdırılan yazılar, eğitim konusunda uzmanlaşmış kişilerle yapılmış röportajlar ve özenli basımı Pembe Bağcık'ın gözlemlenebilen özellikleri. Geçen yıl Gözlem Yayınları tarafından yayınına başlanan derginin 6. sayısı çıkıyor.

CADILARIN GÜNBATIMI, Ahmet Güngören, Yol Yayınları, Nisan 1988, 159 sayfa.

Güngören'in geniş bir zaman dilimine yayılan bu çalışması, günümüz düşüncesini derin biçimde etkileyen antropolojinin temel konularını, toplu halde ele alan bir başvuru kaynağı niteliği taşıyor. Kitabın önemli bir bölümünde, antropolojinin başlıca kavram ve kuramlarının, ansiklopedik bir sistemleştirme içinde nesnel aktarımına yer verilirken, diğer bölümlerde daha çok antropolojik veriler üstüne düşünme, tartışma çabası ağır basıyor.

"Burada, kimilerine yadırgatıcı hatta ürkütücü gelen, belki biraz gizemli ya da egzotik görünen ve genelde ilgisiz kalınan bir bilim dalından söz ediliyor" diyor Güngören çalışmasının başında.

Kitabın ikinci bölümü özellikle ilginç: "Cadı" kavramı üzerinde düşünüyor, tartışıyor ve "oynuyor" Güngören. Levi-Strauss'dan yapılan çevirileri dikkatle okuyanlar "Cadıların Günbatımı"na da vakit ayırmalılar. Kitap "bütün çağların 'cadı'larına" adanmış, ilgililere ayrıca duyurulur...

"Hukuk mu? Önemli olan ayık kalmak..."

SAVUNMA SALDIRIYOR, Jacques Vergès, çeviri: Vivet Kanetti, Metiş Yayınları, Nisan 1988, 128 sayfa.

"Her suç, topluma sorulmuş bir sorudur..." Bu sözleriyle klasik bir avukat olmadığını gösteren Vergès, aynı zamanda bir düşünür, felsefeci ve eylem adamı. Ömrünün büyük bir bölümü "sömürge" olarak nitelediği Asya ve Afrika ülkelerinde bağımsızlık mücadelelerine omuz vererek geçmiş. Vergès, belki de bu eylemciliğinin etkisiyle, "En iyi savunma saldırıdır" kuralından hareketle savunma kürsüsünü bir "saldırı üssü" haline getirmiş ve emperyalizmi, şovenizmi, barbarlığı, ırkçılığı topa tutmuş oradan.

Vergès yazarken de, mahkemelerde olduğu gibi şaşırtmayı, silkelemeyi seviyor. "Ceza avukatı iş avukatından farklı olmalıdır," diyor. Neden? "En azından bir kere, hayalinde, cinayetin köklerini bizzat tatmayan, bir katili nasıl anlayabilir? Toplumsal düzenin her yanını kafasında arşınlamayan, onu nasıl savunabilir?" Ve yine soruyor: "Fulvius, bir akşam, kölelerin isyanına katılmak için Capua duvarlarından atlamasaydı, Spartaküs'ü savunabilir miydi?"

Ünlü avukat kendi davalarını anlatmıyor: FKÖ savaşçılarının, Nazi savaş suçlusu Barbie'nin davalarını. Önce genel olarak hukuku sorguluyor bu kitapta. Davaları "Uyum davaları" ve "Kopuş davaları" olarak iki kategoriye ayırıyor ve bu yöntemle Sokrates, Dimitrov, Buharin, Nürnberg vb. davalarını inceliyor. Vergès'nin şu sözleri dikkate alındığında, bu incelemenin önemi daha iyi anlaşılıyor: "Savunmanın haklarına saygı, hukuk devletinin temelidir. Ama yutturmacanın bu kadar büyük rol oynadığı çok az yaşam alanı mevcuttur. Tumturaklı sözlerin gerisinde alçakça manevraların sürünüşünü görmek için, büyük bir ayık kalma çabası gerekir. Bu denemeyi, adaletin gizli mekanizmalarına ışık tutmaya vakfettim..."

EKONOMİDE DIŞA AÇIK BÜYÜME, Prof. Dr. Gülten Kazgan. 2. Basım, Altın Kitaplar, 1988, 472 sayfa.

Türkiye 24 Ocak 1980'den bu yana ekonomisini giderek daha fazla dış dünyadan gelen etkilere açıp, bunalımı atlatma tasarısını yürürlükte tutuyor. "Serbest piyasa ekonomisiyle dışa açılma" modelinin körün tuttuğu file benzetildiği açık. Prof. Gülten Kazgan bu kitabında hem Türkiye'nin bu konudaki geçmiş deneyimlerini, hem

de günümüzü gözden geçirip bu modelin yarattığı ve yaratacağı sorunları irdeliyor. Altın Kitaplar'ın yaptığı ikinci basımın okuyucu açısından önemli yanı, çalışmanın son gelişme ve rakamlarla güncelleştirilmiş olması.

SEMPOZYUM

OSMANLI'DA DEVLET-TOPLUM-İKTİSAT, Boğaziçi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü "Osmanlı'da Devlet, Toplum ve İktisat Üçgeni" başlıklı bir sempozyum düzenliyor. Çarşamba günü üniversitenin büyük toplantı salonunda saat 10.00'da başlayacak sempozyuma katılanlar Ahmet Güner Sayar, Mehmet Genç, Murat Çizakça. Oturum başkanı Metin Heper. Yorumcu Şerif Mardin.

KONSER

SAHNE ŞARKILARI. Cumartesi günü saat 17.00'de Kadıköy RMT müzik salonunda Sumru-Ayşe ikilisi "Sahne Şarkıları"ndan oluşan bir konser verecek.

SİNEMA

ŞAHİT (Witness). 1985'in en ilginç filmlerinden biri nihayet İstanbul'da Dünya Sineması'nda gösterime çıkıyor. "Gelibolu"nun Avusturyalı yönetmeni Peter Weir ABD'de yaptığı "Şahit"te soluk kesici bir kaçma kovalamaca öyküsüne derin bir kültür çatışmasını ustalıkla yedirmiş. 18. yüzyıl değerlerini bugünün Amerika'sında da sımsıkı koruyan küçük Amish topluluğu ile 20. yüzyılın bıçkın polisi John Book'un "tanışması..." Küçük bir Amish çocuğunun şahit olduğu korkunç cinayetin ardından gelişen olaylar güçlü bir sinema diliyle aktarılıyor. Başroldeki Harrison Ford yalnızca "Indiana Jones"da olduğu gibi kartondan bir kahraman olmadığını kanıtlıyor. Dul Amish kadınında Kelly McGillis çok inandırıcı. Filmin asıl sürprizi ise Jacqueline Bisset'nin uzatmalı sevgilisi ünlü klasik dansçı Alexander Godunov'un yetkin oyunculuğu. "Şahit" 1986'da çok sayıda Oscar'a aday gösterilmiş ancak bir tek "En İyi Kurgu" dalında Oscar almıştı. 112 dakika.

Dedektif John Book, müziğin bile pek hoşgörülmediği muhafazakâr Amish topluluğunun hayatını altüst ediyor

AŞK KÖLESİ (Slave of Love). Moda Sineması'nda daha önce Sinema Günleri'nde gösterilmiş ama gereken ilgiyi görememiş bir Sovyet filmi gösterimde. Konçalovski kardeşlerden küçüğü Nikita Mikhalkov'un ilk filmlerinden olan "Aşk Kölesi" ya da filmin ruhuna sadık kalınırsa "Aşk Esiresi" hoş, duygulu, etkileyici bir yapıt. İç Savaş döneminde Kırım'da Beyazlar'ın yönetimindeki bölgede çalışan Rus filmcileri arasında geçen öykü, kadın kahraman Olga'nın çevresinde düğümlenmekte. Aşk, umutsuzluk, devrim, siyasal zorbalık ve sanatçı naifliği... Mikhalkov bunları sessiz sinema diline göndermeler yaparak anlatıyor. 1976 Sovyet yapımı.

"Aşk Kölesi" 1976 yapımı duygulu, ilginç bir Sovyet filmi

ÜÇ KABADAYI (Three Amigos). "Into the Night"ın hemen arkasından bir John Landis filmi daha sinemalarda. Meksika'da Santa Poco köyü zalim bir haydutun elindedir. Köyün güzel kızı Carmen bir sessiz filmde kahramanlıklarını gördüğü üç aktörden yardım ister. 100.000 peso karşılığında bir gösteriye çıkacaklarını sanan üç arkadaş Santa Poco'ya varırlar. Sevimli bir Meksikalı haydut filmi parodisi. Oyuncular Steve Martin, Chevy Chase, Martin Short. 1986 ABD yapımı.

"Üç Kabadayı"da Steve Martin, Chevy Chase, Martin Short

22 MAYIS Pazar

TV1

07.51 Açık Öğretim
09.50 Voltron
10.15 Pazar Sineması "Köpeğim Sam" ➡
12.00 Pazar Konseri
12.30 Haberler
12.35 Hanımlar Sizin İçin
14.05 Belgesel
14.50 Spor
16.50 TV'de Sinema "Sel"
18.30 Trafik-4
18.55 Dizi "Kanun Kanundur"
20.00 Haberler
21.00 Emret Bakanım
21.55 Spor
23.55 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 İşte Pazar
17.00 Dedektif Babam-11
17.45 Safari Macerası-20
18.10 Müzik
18.30 TV'de Sinema "Komşular" ➡
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Bizim Ev
21.00 Spor
21.30 Haberler
22.05 Orhan Boran'la Pazar Geceleri
23.45 Haberler

23 Pazartesi

TV1

06.31 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.10 65'lilere Ne Oldu-5
18.00 He-Man
18.25 Değişen Alışkanlıklarımız
18.50 Çalışanlar İçin
19.30 Cosby Ailesi
20.00 Haberler
21.00 Kaynanalar
22.00 Kapı Aralığından
23.05 Monte Karlo Hikâyesi-1 ➡
23.50 Haber Dosyası

TV2

18.58 Açılış ve Program
19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Bizim Sınıf"
19.35 Bizim Sazımız Bizim Sözümüz
20.00 Müzik
20.15 Televizyon Oyunu "Aşk ve Evlilik"
21.00 Yerli Belgesel "Denizlerimizin Bilinmeyen Dünyası" (Son)
21.30 Haberler
22.05 Dizi "Yıldızlar Tepeden Bakar"-8
23.00 Tele Mozaik
23.45 Haberler

24 Salı

TV1

07.01 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Kaçakçılar Köyü-1
17.40 Spor
19.25 Sevimli Üçlü-1 ➡
20.00 Haberler
21.00 Güfteden Besteye
22.10 TV'de Sinema "Günün Serinliğinde" ➡
23.40 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar "Miem"-6
19.35 Besteciler Yorumcular
20.00 Sazlarla Başbaşa
20.15 Merak Ettikleriniz
20.45 "Thika'nın Ateş Ağaçları"-6
21.30 Haberler
22.05 Devlet Korosu Türk Müziği Konseri
23.00 Dizi Film "Macera Tutkusu"
23.45 Haberler

25 Çarşamba

TV1

06.31 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Kapanış
15.00 Açılış
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Sağlıklı Olmak
17.55 Çizgi Film
18.10 Akşamın Getirdikleri
19.20 Necip Fazıl Kısakürek
20.00 Haberler
21.00 Müzik
21.15 Şampiyon Kulüpler Finali "Benfica-PSV" ➡
23.00 Ateş Böceği Kafesi
23.45 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar
19.35 Dünden Bugüne Musikimiz
20.00 Belgesel
20.45 Perihan Abla "Yarış Atı"
21.30 Haberler
22.05 Dünya Sinemalarından "Baba" ➡
23.45 Haberler

26 Perşembe

TV1

07.01 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans
15.01 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Bizim Sınıf
17.40 Kelebek Adası
18.10 Walt Disney'in Harika Dünyası
18.55 Şifa Kapıları-Son
19.25 İnanç Dünyası
20.00 Haberler
21.00 Anneler, Babalar ve Çocukları
22.10 Plevne'de 145 Gün-Son
23.00 Sinema Tarihi'nden "Bayan Sadie Thompson" ➡
00.30 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar
19.35 Dizi Film "Dokunmayın/Joey'un Öğretmeni"
20.00 Küçük Konser
20.15 Sanat Dünyası
20.45 "Thika'nın Ateş Ağaçları"-Son
21.30 Haberler
22.00 Hafta Arası
23.45 Haberler

27 cuma

TV1

06.31 Açık Öğretim
08.00 Günaydın Türkiye
10.00 Eğitim Önlisans
10.45 Kapanış
14.15 Açılış
14.16 Eğitim Önlisans
15.00 Haberler
15.15 Öğleden Sonra
17.00 Haberler
17.15 Gençlik ve Bilim
17.30 Alice Harikalar Ülkesinde
18.00 Yaşadıkça
18.25 Charlie İş Başında
20.00 Haberler
21.00 Mavi Ay
21.55 Topkapı-Son
22.30 Panorama
23.30 İtalya'dan Show
00.15 Haber Dosyası

TV2

19.00 Haberler
19.10 Merhaba Çocuklar
19.35 Gençlerle Birlikte
20.15 "Gizli Görevli"-17
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
22.05 TV'de Sinema "Keşiş" ➡
00.15 Haberler

28 cumartesi

TV1

08.01 Açık Öğretim
10.00 Cumartesiden Cumartesiye
13.00 Cumartesi-13
15.00 Büyük Yarış-4
15.50 Galapagos Adaları-3
16.45 Haberler
16.50 TV'de Sinema "Barut Kokusu" ➡
18.10 Trafik-5
18.40 Askerin Günlüğü
19.05 Perihan Abla
20.00 Haberler
21.00 Eğlence Tüneli
22.10 TV'de Türk Sineması "Alev Gibi" ➡
23.30 Gece Konserleri
24.00 Haber Dosyası

TV2

14.00 Haberler
14.10 TV'de Sinema "Osaka'ya Ölüm Yolu" ➡
15.40 Bilgisayar Dünyası
16.40 Müzik Şöleni
17.15 Belgesel-Son
18.05 "Fırtına Gemisi"-20
18.30 Spor
18.55 "Uçan Doktorlar"-8
19.45 Satranç
20.15 Konser-İclal Akkaplan
20.40 Haftanın Dizisi "Meçhul Yabancı"-1
21.30 Haberler
22.05 Bale Schwanensee Tschaikowski "Kuğu Gölü Balesi"
23.45 Haberler

TELEVİZYON

TV1 KÖPEĞİM SAM (Savage Sam). Bir çiftçinin oğulları Arliss ve Travis'i Apaçiler kaçırır. Çocukların köpeği Sam'in de yardımıyla kasaba halkı onları kurtarmaya çalışır. Yönetmen Norman Tokar. Oyuncular Brian Keith, Tommy Kirk, Kevin Corconan. TV'nin artık kabak tadı veren klasik pazar sabahı filmleri içinde gerilim ve duygu dozu en iyi ayarlanmışlardan biri. 1962 ABD yapımı 104 dakika.

22 Mayıs Pazar

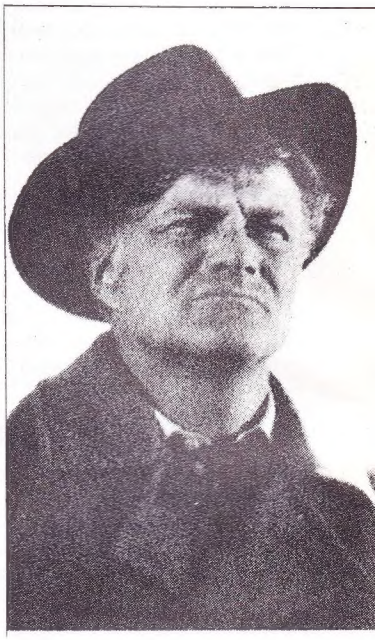

Brian Keith "Köpeğim Sam"da baba rolünde

TV2 KOMŞULAR (Neighbors). Kendi halinde bir çiftin yanındaki eve taşınan yeni komşularının "antikalıkları" her şeyi altüst eder. "Blues Brothers"ın harika komedyenleri John Belushi ve Dan Aykroyd'un bu filmin başarısı üstüne yaptıkları **Neighbors** seyirciden beklediği ilgiyi bulamamıştı. Bir güldürü için cuk oturan konusu filmi taşımaya yetmiyor. Belki patırtılı gürültülü esprilerden hoşlananlar içni birebir ama zamanında Avrupa'da sinemalarda gösterilirken sonlara doğru kimi seyircilerin sı-

kıntıdan dişlerini gıcırdattığı da rivayet ediliyor. Çılgın komşu ve seks düşkünü karısında Dan Aykroyd ve Cathy Moriarty oyunlarıyla öne çıkıyorlar. John G. Avildsen'in yönettiği film **ille de komedi diyen TV izleyicileri içi** yine de fena bir seçim sayılmaz. 1981 ABD yapımı, 95 dakika.

22 Mayıs Pazar

TV1 **MONTE CARLO HİKÂYESİ-1** II. Dünya Savaşı sırasında müttefikler için casusluk yapan bir Rus şarkıcının başından geçen olaylar. Geçkin güzellerin sevgilisi George Hamilton ve ünlü 50'lik güzel Joan Collins başrollerde. Yönetmen Anthony Page. **Sığlığına, mantıksal tutarlılıktan yoksunluğuna karşın gözalıcı ve sürükleyici bir mini dizi.** 1986 ABD yapımı, toplam 208 dakika.

23 Mayıs Pazartesi

TV1 **SEVİMLİ ÜÇLÜ** (Three's Company). 70'lerin sonunda ABD'nin en çok tutulan televizyon dizilerinden biri ekrana geliyor. İki genç kızla aynı daireyi paylaşan genç bir adamın hayatını anlatan dizinin yönetmeni Bill Hobin. Oyuncular John Ritter, Norman Fell, Joyce de Witt ve Suzanne Somers. 1977 ABD yapımı.

24 Mayıs Salı

"Günün Serinliğinde" turistik Yunanistan manzaralarının da "hava"kazandırdığı Jane Fonda'lı bir romans

Son yılların medya dünyasındaki en ilginç kişiliği, belki de Joan Collins. Onca güzel genç kadının arasında hâlâ tutulan, hâlâ gözde bir 50'lik

TV1 **GÜNÜN SERİNLİĞİNDE.** (In The Cool Of The Day). New York'lu zengin bir yayıncının mutsuz ve hasta karısı, serüven için gittiği Yunanistan'da yeni evli bir adama âşık olur. Ama ölümün pençesinden kurtulamaz. Suzan Ertz'in romanından uyarlanan film eski moda, **alabildiğine romantik bir dram.** Jane Fonda, Peter Finch ve Angela Lansbury'nin oyunları ise incelikli, pırıltılı, inandırıcı... Orta karar filmlerin TV'den gelme yönetmeni Robert Stevens'in en iyi yapıtı. 1963 ABD yapımı, 89 dakika.

24 Mayıs Salı

PSV'nin Danimarkalı futbolcusu Lerby

TV1 **BENFICA-PSV EINDHOVEN.** İşte en büyük kupanın finali. Bir yanda Portekiz şampiyonu Benfica, öte yanda Avrupa kupalarının süper takımı Hollanda şampiyonu Eindhoven. Futbolseverler için tam bir ekran ziyafeti.

25 Mayıs Çarşamba

Küçük Tako, babasının herkesin gözünde "kahramanlaşma"sıyla baş edebilmekte zorlanıyor

Baba bir "kahraman" olunca!

TV2 **BABA** (Apa). Szabo savaş sonrasının, o büyük savaşı bir çocuk olarak yaşamış sinemacılarından. Arkasında, bir cehennemi düşlerle karışık anılar yığınına dönüştürmüş kişisel bir tarih var. Anıların uydurma öyküylerle, geleceğin ise belirsiz düşlerle bezenmiş olduğu bir dünyayı anlatıyor Macar sinemasının ustalarından Istvan Szabo. Bu bakımdan, sinema diliyle olduğu kadar, hayata bakışıyla da onu "Macar Yeni Dalga" sinemasının en tipik yönetmeni saymak doğru olur. "**Baba**" onun ikinci uzun metrajlı filmi: Küçük Tako, savaşın son yıllarında babasını yitirmiştir. Artık Tako'nun hayatı "Baban yaşasaydı ne derdi?", "Baban bu konuda şöyle tavır alırdı"larla belirlenir. Onun yapması gereken kendi anılarını, babasına ait kendisindeki anı kırıntılarını canlandırmak, dışarının baskısına böyle karşı koymaktır. Ama işin içine "uyduruk"lar girdiğinde suçluluk duygusu da kabarmaktadır. Öte yandan toplumda bir yığın şey değişmekte, yeni bir düzen kurulmaktadır. Film Tako'nun üniversite yıllarını da anlatır ve 1956 olaylarının bastırılmasının ardından Tako'nun anılarını bırakıp "gerçeğe" döndüğü yerde sona erer. Komünist rejim öncesinde de güçlü bir sinema endüstrisi bulunan ve bugün Doğu Bloku'nun en yaratıcı sinema kişiliklerine sahip olan Macar sinemasından ilginç bir yapıt bu film. 1980'lerde önce "Mephisto" (1981 En İyi Yabancı Film Oscar'ı) ve sonra da "Albay Redl" ile Batı'da büyük ilgi toplayan Szabo'nun "Yeni Dalga" döneminden iyi bir örnek olan **"Baba"yı 7. Sanat tutkunları izlemeliler.** Oyuncular Miklos Gabor, Andras Balint, Klari Tolnay, Dani Erdely. 1966 Macaristan yapımı, siyah-beyaz, 95 dakika.

25 Mayıs Çarşamba

TV1 **BAYAN SADIE THOMPSON** (Miss Sadie Thompson). İşlediği bir suç yüzünden polisten kaçan şarkıcı Sadie, II. Dünya Savaşı sırasında deniz piyadelerinin üstlendiği bir adaya gider. Tanışıp âşık olduğu bir çavuşla tam evlenecekken, onu tanıyan bir misyonerle başı derde girer.

Somerset Maugham'ım "Yağmur" adlı yapıtının yarı-müzikal bir sinema uyarlaması. Eskilerin "Ümitsiz Aşk" (Possessed), "Kırık Melodi" (Interrupted Melody) gibi yapıtlarından tanıdığı yönetmen Curtis Bernhard'ın en büyük kozu başrolü verdiği Rita Hayworth. Öteki oyuncular Jose Ferrer, Aldo Ray, Russel Collins. Ayrıca Lester Lee'nin bestelediği "Blue Pasific Blues" adlı şarkı o yılın oscar'ına aday gösterilmişti. **Sıcak ve egzotik bir aşk fil-mi.** 1953 ABD yapımı, 91 dakika.

26 Mayıs Perşembe

Rita Hayworth, bir dönemin unutulmaz yıldızı "Bayan Sadie Thompson"ın en hoş yanı. Hayworth'ı sevenler ekran başına

TV2 **KEŞİŞ** (Le Moine). Büyük usta Bunuel'in çekmesi için yazılmış bir senaryodan Yunan asıllı Fransız yönetmen ve gazeteci Ado Kyrou'nun

Derya Arbaş TV'de yerli sinemanın demirbaşlarından olmaya aday

Sert İtalyan erkeği Franco Nero bu kez gotik çağda bir keşiş

yaptığı bir film. Bekârete ve saflığa tüm kalbiyle inanan halktan bir din adamı bir gün cinselliğin cehennemi uçurumuna düşüverir. Günahlar birbirini izler. Engizisyon yakasına yapıştığında yapılacak tek şey kalmıştır: Ruhunu şeytana satmak... Franco Nero, Nathalie Delon, Nadia Tiller, Ellena de Santis oynuyorlar. **Gerek öyküsü, gerekse sinema diliyle ilginç bir film.** 1972 Fransız yapımı.

27 Mayıs Cuma

TV1 **BARUT KOKUSU** (Gunsmoke). Kiralık katil Kitredge bir kasabaya yerleşip çiftçilikle uğraşmaya karar verir. Ama kötü ünü kolay kolay peşini bırakmayacaktır. Audie Murphy, Susan Cabot ve Charles Drake'in oynadığı filmin yönetmeni Nathan Juran. Sık sık duygusal sahnelerle bezenmiş **klasik bir western.** Spaghetti örneklerine alışmış olanlar için bir çekiciliği yok. Ama ben eski tip westernleri severim diyenler seyredebilir. 1953 ABD yapımı, 79 dakika.

28 Mayıs Cumartesi

TV1 **ALEV GİBİ.** Televizyonda Türk Sineması programında yine Derya Arbaş'lı bir film var. Arbaş'ın karşısında 1966'da sahneye geçtikten sonra uzun bir süre sinemaya ara veren bir zamanların romantik jönlerinden Efgan Efekan oynuyor. Oğlunun flört ettiği kıza sırılsıklam tutulan bir babanın dramını anlatan filmin yönetmeni Ümit Efekan. **Sıradan, özelliksiz bir çalışma.** 1986 yapımı.

28 Mayıs Cumartesi

Audie Murphy "Barut Kokusu"nda klasik bir western kahramanı

TV2 **OSAKA'YA ÖLÜM YOLU** (Death ride to Osaka). Bir takım ornagizatörlerin Japonya'ya iş bulma umuduyla Amerika'dan götürdükleri kızlar asıl işin fahişelik olduğunu anlarlar. Geri dönmeye kalktıklarında ise baskı ve zorbalıkla karşılaşırlar. Şarkıcı Carol da aynı tuzağa düşmüştür. Sevgilisi onu kurtarmaya çalışır. Ancak TV izleyicileri açısından önemli olan, birkaç haftadır baş aşağı giden sinema programlarının ne zaman ve nasıl kurtarılacağıdır... Neyse, Jonathan Kaplan'ın yönettiği filmin oyuncuları da dördüncü sınıf: Jennifer Jason Leigh, Ann Jillen. **Boş vaktiniz var ve ne yapacağınızı bilmiyorsanız seyredin.** 1983 ABD yapımı, 96 dakika.

28 Mayıs Cumartesi

SAĞLIK / GIDA SKANDALI

Eski süte yeni tarih

Mis Süt'ün Gıda Maddeleri Tüzüğü'ne aykırı olarak sterilize süt kutuları üzerindeki imal ve son kullanma tarihlerini istediği gibi değiştirdiği ortaya çıktı

"Nasıl olur? Bu bir cinayet..."

İngiltere'nin en büyük süt üreticilerinden Unigate'in Halkla İlişkiler Müdürü Pauline Williams, duyduklarına inanamıyordu. Bir firma nasıl olur da piyasaya sürdüğü sütlerin üzerindeki imal ve son kullanma tarihlerini değiştirebilirdi? Ama burası Türkiye'ydi ve Williams'ı böylesine şaşırtan "değiştirici firma" Mis Süt için bu sorunun iki cevabı vardı. Birincisi, çok basitti: Kutular masanın üzerine dizilir, işçiler iki gruba ayrılır. İlk grup tinerle eski tarihleri siler, ikinci grup özel hazırlanmış damgalarla yeni tarihleri basar... İkinci cevap ise, görevinden on beş gün önce ayrılan eski genel müdür Refik Hammaş'ın sözlerindeki ekşimtrak tatla birlikte geliyordu: "Malına güvenen yapar kardeşim..."

Gerçekten de malına güvenen her firma, imal ve son kullanma tarihlerini dilediği gibi değiştirebilir miydi? Gıda Maddeleri Tüzüğü, "canın ne istiyorsa yap kardeşim" türünden bir serbestlik mi getiriyordu? Tüm bunlar tartışılıyordu ama...

Ama tartışılmayan bir şey vardı, Mis Süt eski genel müdürü Refik Hammaş, Marmara, İç Anadolu, Ege ve Güneydoğu Anadolu bölge müdürlüklerine 15.9.1986 tarih ve 86/606 sayılı bir iç yazışma tebliği göndermişti: "Depolarda yapılan tarih silme konusunda istatistiksel bilgiler elde etmek amacıyla aşağıdaki bilgilerin haftalık olarak Genel Müdürlüğe gönderilmesini rica ederim... Silinen paket üzerindeki son kullanma tarihi... Miktar (Koli/Adet)..."

Hammaş'ın emri gerekli yerlere ulaştıktan sonra, "damgalar elimizde, kutular önümüzde" şarkıları söylenmeye başlamıştı. Bölge müdürlükleri içinde en faal olanı, Güneydoğu Anadolu ekibiydi. Cezmi Batumelli yönetiminde kolları sıvayan ve cumartesi-pazar demeden fazla mesai yapan Güneydoğu ekibi, merkeze çikolotalı süt gibi tatlı dökümler gönderiyordu: "Mis Süt Sanayii AŞ Güneydoğu Bölge Müdürlüğü'nde 16-21 Şubat 1987 tarihleri arasında depoda tarihleri silinen mamullerin dökümü... 67 koli muzlu puding, 33 koli çikolatalı süt, 58 koli çilekli süt, 28 koli portakal suyu, 35 koli çikolatalı puding, 34 koli limonata, 42 koli tropikal meyve suyu ve 113 koli ayran..."

Evet, Mis Süt kutularının üzerindeki tarihler değiştirilmişti, bu kesindi. Tartışılan, firmanın böyle bir hakka sahip olup olmadığıydı. Refik Hammaş, yasalara aykırı bir şey

Gönen'deki fabrikada üretim sırasında basılan tarihler, süresi dolduktan sonra bölgelerde siliniyor ve yeni tarihler basılıyordu

"Kendilerini savunacak imkânları yok..."

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Muammer Kayahan, konuya ilişkin soruları yanıtladı.

Nokta: Sterilize sütlerde son kullanım tarihinin kullanılıp kullanılmaması konusunda bir ikilem var. Tüketicinin korunması ile ilgili mevzuata göre son kullanma tarihine zorunluluk getirilirken, TSE'de bu belirtilmiyor. Uygulamada hangisi geçerlidir?

Kayahan: 1986 yılı içerisinde miadlı mallar için son tüketim tarihi konulacak diye bir tebliğ yayınlanmıştı. Sonra ne oldu bilemiyorum, sanayinin belki bazı noktalarda haklı olduğunu ispat ettiği itirazlar sonucu bu kaldırıldı. Ancak bazı mecburi uygulamada olan standartlar vardır ve bunlarda son kullanma tarihinin yer alacağına dair hükümler söz konusu olabiliyor. Biz tüzük hükümlerini uygulamakla yükümlü olan bir birimiz. Pastörize ve sterilize sütler genellikle küçük çocuklar tarafından tüketilen hassas gıda maddeleridir. Bu nedenle biz bu konunun üzerinde dururuz. Tüzük hükmü olarak bu hak her zaman saklıdır ve biz son kullanma tarihini ararız. Olmadığı takdirde yasal işlem yaparız.

Nokta: Mis Süt firmasının son kullanım tarihini doldurmuş sütleri yeni tarih basarak piyasaya sürdüğünün belgeleri var. Ancak bakanlık bu konuda inceleme yapmış ve firmayı aklamış. Bakana sunulmak üzere hazırlanan raporda son kullanım tarihinin kaldırıldığı ve yasal zorunluluktan çıkartıldığı belirtilmiş.

Kayahan: Rapor yanlış düzenlenmiş oluyor tüzük hükümlerine göre... Dikkat ederseniz raporda iki grup madde geçiyor. Meyve suları ve sütler. Bunları birbirinden ayırmak lazım. Şimdi orada sanıyorum raporu tutan arkadaşımız bir atlama yaptı. Süt ve meyve suyu ayrımına girmeden genel bir ifade kullanmış, o gerçeği biraz bulandırıyor.

Nokta: Mis Süt yetkilileri bu rapora dayanarak, yaptıklarının yasal olduğunu savunuyorlar...

Kayahan: Mis Süt'ün kendisini savunmak için ileri sürdüğü bütün hususlar meyve suları için geçerli. Pastörize veya sterilize sütler için kendisini hiçbir şekilde savunacak imkânı yok. Dünyadaki uygulamada son kullanım tarihi firmanın sorumluluğundadır. Firmanın ifadesi şöyledir: "Garanti edilen kalite için son kullanma tarihi" bu tarihten sonra bir kalite düşmesi ortaya çıkabilir...

yapmadıklarını söylüyordu: "Bunun bir sakıncası yoktur. Yasalar son kullanma tarihiyle ilgili herhangi bir sınırlama getirmemiş ki. Gerçi şimdi satışlar iyi, yapılmasına gerek kalmadı ama ben şimdi görevde olsam ve gerek duyulsa yine yaparım..."

Hammaş'a göre, "sakıncasızlık" geçtiğimiz yıl bakanlık müfettişlerince de kanıtlanmıştı. Bir ihbar üzerine, depoya gelen İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri, ayrıntılı incelemelerde bulunuyor, ancak Mis Süt'ü hatalı duruma düşürecek herhangi bir unsur bulamıyordu. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı da böyle bir teftişin yapıldığını ve rapor hazırlandığını doğruluyordu.

"Keyfiyet" nasıl? Raporda, Mis Süt neye dayanılarak "beraat" ettirilmişti? Resmi Gazete'de yayımlanan bir değişiklikten söz ediliyordu: "Gıda Maddeleri Tüzüğü, pastörize sütler hariç son kullanma tarihinin beyanına ilişkin mecburiyet getirmemektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ambalajların işaretlenmesine ilişkin TS 4331 sayılı tüzükte son kullanım tarihi getirmişse de, bu yükümlülük 10.12.1986 gün ve 18854 sayılı Resmi Gazete ile yürürlükten kaldırılarak konu keyfiyete bırakılmış ve yasal zorunluluktan çıkarılmıştır..."

Rapora ve bakanlığın **Nokta**'ya verdiği bilgilere göre, konu "keyfiyete" bırakılmıştı. Gerçekten de Mis Süt'ün "keyfi" hareket etme hakkı var mıydı? Üç nokta göz ardı edilirse, evet... Ama **Nokta** muhabiri o üç noktaya dokunduğu zaman, ortaya yine "nasıl yaparlar" şaşkınlığı çıkıveriyordu. Neydi o üç nokta? Birincisi, rapor hazırlanırken ufak bir dalgınlık yapılmış, "pastörize sütler hariç" son kullanma tarihinin beyanına ilişkin bir mecburiyet olmadığı öne sürülmüştü. Dalgınlık işte:"Pastörize"-

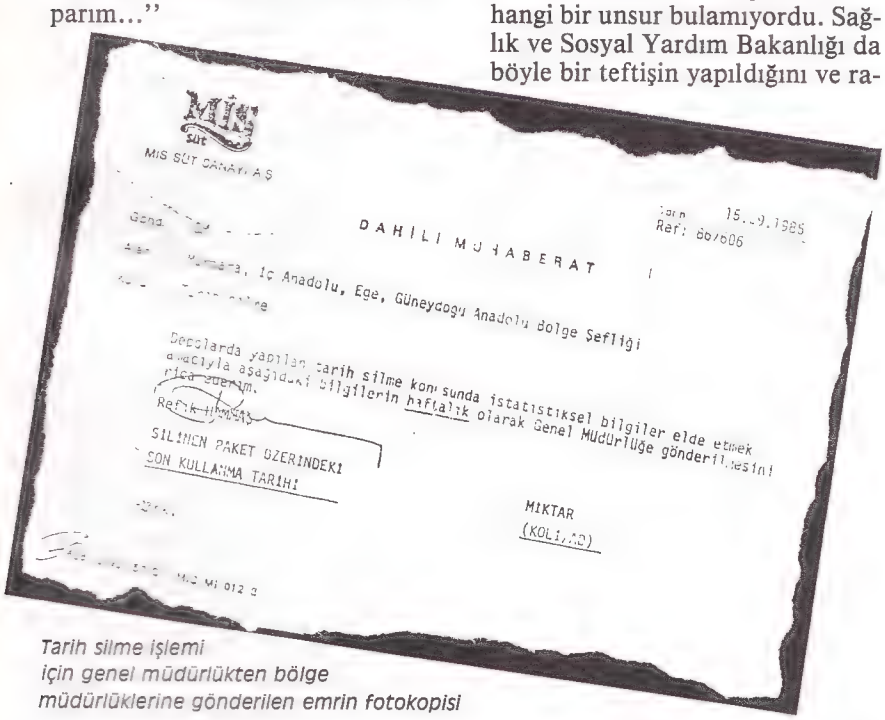
MİS SÜT SANAYİ A.Ş

15.[illegible].1985
Ref: 867606

DAHİLİ MUHABERAT

[illegible], İç Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu Bölge Şefliği

Depolarda yapılan tarih silme konusunda istatistiksel bilgiler elde etmek amacıyla aşağıdaki bilgilerin haftalık olarak Genel Müdürlüğe gönderilmesini rica ederim.

Refik HAMMAŞ

SİLİNEN PAKET ÜZERİNDEKİ SON KULLANMA TARİHİ

MİKTAR (KOLİ, AD)

Tarih silme işlemi için genel müdürlükten bölge müdürlüklerine gönderilen emrin fotokopisi

"Malına güvenen yapar..."

Son kullanım tarihini doldurmuş Mis Süt ürünlerinin ambalajının üzerindeki tarihlerin silinmesi konusunda bölge müdürlüklerine gönderilen iç yazışmanın altında imzası bulunan ve yaklaşık 15 gün önce görevinden ayrılan Mis Süt eski Genel Müdürü Refik Hammaş, **Nokta***'nın sorularını yanıtladı:*

Nokta: Bu belgelerdeki imzalar size mi ait?

Hammaş: Bizim için bu konu kapanmıştır.Bir şey söyleyemem. Ben görevdende ayrıldım. Başka birisini bulup konuşun.

Nokta: Belgelerin altında sizin imzanız olduğu için açıklamayı sizin yapmanız gerekir. Bu imza size ait değil mi yoksa?..

Hammaş: Öyle bir şey söylemiyorum ki ben... Bu konu konuşuldu ve kapandı diyorum. Bunu bakanlık inceledi bile. Geldi analizini yaptı, raporunu verdi. Son kullanma tarihi konusunda sınırlama getirmemiş ki yasa... Bakın, kendine güvenen işletme istediği gibi tarih koyar. İsterse 3 ay, isterse 1 yıl, isterse 2 yıl koyar. O doğrudan malına güveniş derecesidir. Karışmaz kimse buna.

Nokta: Yani son kullanma tarihi geçen sütler yeniden...

Hammaş: Tarihi geçen süt analiz edilerek yeniden işletmeye alınır.

Nokta: Ne tür analizler yapılıyor?

Hammaş: UHT sütte duyusal kontrolün dışında hiçbir sorununuz olmaz.

Nokta: Duyusal kontrol nasıl yapılıyor?

Hammaş: Duyusal kontrol?.. Açıyorsunuz, bardağa koyuyorsunuz, tadına bakıyorsunuz, rengine bakıyorsunuz, tortu yapıp yapmadığına bakıyorsunuz...

SELÇUK ÖZDENCANLI / NOKTA

Nokta: Başka hiçbir analiz yapılmıyor mu laboratuvarda?

Hammaş: Hangisi, ne zaman?..

Nokta: Son kullanım süresi dolmuş olanlar yeniden piyasaya verilirken...

Hammaş: Fabrikada şahit numuneler vardır. Orda emniyetteyiz. Onlar devamlı kontrol edilir her bakımdan. Yalnız dediğim gibi bu tür sütlerde duyusalın ötesinde bir sorun yoktur.

Biz önce 3 ay koyuyorduk. Şimdi değiştirdim 6 aya çıkardım, ne olmuş kardeşim?..

Nokta: Peki müşteriden hiç şikâyet gelmiyor mu?

Hammaş: Gelemez, gelemez, gelemez... Malına güvenen bunu yapar. Bu konuda yasa herhangi bir kısıtlama getirmediği için işletme süreyi istediği gibi tayin eder. Nitekim biz onlardan sonra 6 aya çıktık. İstersem tekrar indiririm 1 aylığına güvenmiyorsam malıma...

Nokta: Yani süresi dolduktan sonra yeniden uzatabilme şansınız var.

Hammaş: Malınıza güveniyorsanız diyorum. Müşteri bu maldan zarar gördüğü takdirde tepenize biner. Halen görevime devam ediyor olsam yine yaparım bunu. Ben bir yazının altına imza attıysam bu doğrudur...

nin yanına bir de "sterilize" eklenmesi, yani kutu sütlerinin de bu çerçeve içine alınması gerekiyordu. Bu, Mis Süt düşmanlarının yorumu değil, Gıda Maddeleri Tüzüğü'nün emriydi. İkinci nokta, tartışmaların hep "son kullanma tarihi"nin etrafında dönmesiydi. Oysa Mis Süt, imal tarihlerini de değiştiriyordu. Sütün ömrüne bağlı olan son kullanma tarihi, yoruma göre değiştirilse bile, imal tarihi de yorumlanarak mı belirleniyordu?

Soru bombardımanı sürüyor, üçüncü noktaya geliniyordu. Raporda belirtilen Resmi Gazete tarihiyle Resmi Gazete sayısı birbirini tutmuyordu. **Nokta**'nın yaptığı araştırmalar sonucunda, ilgili madde, başka tarih ve başka sayılı Resmi Gazete'de bulunuyor; bu kez de ortaya bir tebliğ-tüzük karmaşası çıkıyordu. En azından bakanlık yetkililerinin o Resmi Gazete'yi arayıp incelemedikleri ortaya çıkıyordu.

Raporda sözü edilen değişiklik tüzükte değil, Türk Standartları Enstitüsü'nün tebliğinde yapılmıştı. Ve o tebliğe göre, sterilize sütlerde son kullanım tarihiyle ilgili bir beyan mecburiyeti yoktu. Ancak halen yürürlükte olan Gıda Maddeleri Tüzüğü ise, sterilize sütlerin üzerine imal ve son kullanma tarihinin "okunaklı" bir biçimde yazılmasını zorunlu kılıyordu. Bu madde rapora alınırken "sterilize" bölümü atlanınca ortada "sorun kalmıyordu." Uygulamada Mis Süt Genel Müdürlüğü'nün dediği oluyordu da, yasalara göre kimin dediği olmalıydı? Tebliğin mi, tüzüğün mü?

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Temel Hizmetler Genel Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Muammer Kayahan, tüzüğün galibiyetini ilan ediyordu: "Hiçbir tebliğ, tüzüğün üzerinde yer alamaz. Biz tüzük hükümlerini uygulamakla yükümlüyüz. Raporu hazırlayan arkadaşlar bir yerde atlama yaparak yanlışlık yapmış olmalılar. Pastörize ve sterilize sütler genellikle küçük çocuklar tarafından tüketilen hassas besinler olduğu için, son kullanma tarihinin üzerinde önemle duruyoruz. Tüzük hükmü olarak bu hak her zaman saklıdır ve son kullanma tarihi olmadığı takdirde yasal işlem yaparız." Kayahan'a göre, "Mis Süt'ün yaptığı tarih değiştirme işleminde savunulacak bir taraf yoktu."

Peki tüzük müzük bir yana, imal ve son kullanma tarihleri değiştirilen sütlerin ne gibi zararları olabilirdi? Prof. Dr. Ayşe Baysal, akla gelen ilk cevabı veriyordu. Evet, sonuçta bozuk süt tüketilmiş olurdu: "Bu ürünler paketleri yıpranmaz, direkt ışık ve ısı gören yerlerde bırakılmazlarsa uzun süre dayanabi-

DÜNYADAN UYGULAMALAR

ALMANYA'DA

"Bozulmada en önemli etken ısı değişimi"

Almanya'da da son kullanım tarihi yasalarla zorunlu kılınmış durumda. Güney Almanya'daki en büyük süt üreticisi firmalardan biri olan Südmilch AG'ın Basın ve Halkla İlişkiler Sorumlusu H. Secht **Nokta** *muhabiri Metin Dalman'a şu açıklamaları yaptı:*

"Paketlenmiş olarak satılan sterilize sütlerin son kullanım tarihlerinin geçip geçmediği şirketimize bağlı görevlilerce satış merkezleri gezilerek kontrol edilir. Tarihi geçmiş olanlar toplanıp teste tabi tutulur. Bozulmuş olanlar hemen özel fırınlarda yakılır. Bozulmada en önemli etken satış yerlerindeki ısı değişimleridir. Bu ısı değişimleri genellikle birbirinden farklı olduğundan bozulma oranları da değişir. Kullanım tarihi geçtiği halde bozulmayan sütler, testten geçtikten sonra genellikle yoğurt yapımında kullanılır. Biz kullanım tarihi geçen sütleri bozulmamış bile olsa prensip olarak tekrar piyasaya sürmüyoruz. Ne kadar iyi paketleme yapılırsa yapılsın, kötü koşullarda bekletilen süt hemen bozulabilir..."

İNGİLTERE'DE

"Bu bir cinayet!.."

İngiltere'nin en büyük süt üreticisi firmaları arasında yer alan Unigate'nin Halkla İlişkiler Müdürü Pauline Williams,* Nokta'*nın İngiltere muhabiri Mustafa Kemal Erdemol'un anlattıkları karşısında adeta şok oluyordu. Tepkisini "Nasıl olur?.. Bu bir cinayet!.." şeklindeki sözleriyle belirten Williams, ülkelerindeki uygulamayı şöyle anlatıyordu:

"İngiltere'de bu tür sütlere son kullanma tarihi koyma zorunluluğu vardır. Şişe sütlerinde bu yoktur, ancak biz tüketiciye olan saygımızdan ötürü bunlara da son kullanma tarihi koyarız. İngiltere'deki zorunluluk ambalajın niteliklerinden ötürü değil, sütün biyolojik özelliğinden kaynaklanır. Kullanım süresi dolan sütlerin yeniden piyasaya sürülmesi asla söz konusu olamaz. Bu tür ürünler kesinlikle imha edilir..."

İSVEÇ'TE

"Ekmekte de son kullanma tarihi"

"İsveç'teki yasalar sterilize sütlerde son kullanma tarihinin olmasını zorunlu kılıyor. Paketlenmiş besin maddeleri üzerindeki son kullanma tarihini değiştirmek ise asla söz konusu değil. Hatta 2 yıl önce yasada bir değişiklik yapılarak, ekmek de son kullanma tarihi konulması zorunlu gıda maddeleri arasına alınmış. İsveç'te eski yasaya göre bu tür ürünler üzerinde 'Son kullanma tarihi' ibaresi yer alıyor ve kullanım süresi dolmuş ürünlerden ötürü yalnızca satıcı cezalandırılıyordu. Uzun tartışmalardan sonra bu ibare değiştirilerek '.....'den önce tüketilmesi gerekir' şekline dönüştürüldü. Amaç sorumluluğu satıcıyla birlikte üreticiye de yüklemekti. Çünkü bu ibareyle firma ürünün kalitesini garantilemiş oluyordu."

lir. Ancak son kullanım süresi dolduktan sonra ve özellikle de uygun koşullarda bulundurulmazlarsa kaliteleri bozulur. Sütün içinde yağ olduğu için tadı acır, rengi değişir." **Nokta** muhabirlerinin gezdiği yaklaşık yirmi bakkal ve markette, çeşitli firmalara ait sütlerin renk değiştirmeye ve acılaşmaya aday durumda, direkt ışık alan tozlu raflarda bekletildiği görülüyordu...

Peki tüketici ne yapacaktı? Aldığı sütün tazeliği konusunda tek kontrol mekanizması kalmıştı: Kutuyu açacak ve sütü içmeye çalışacaktı. Eğer dayanılmaz bir acılık, ekşime yoksa, içebilme başarısını gösterecek, beklemeye geçecekti. Birkaç saat içinde zehirlenmezse, yırtmış olacaktı. Ya zehirlenirse? Hastaneye gidecekti, yapacak başka bir şey yoktu. "Malına güvenen yapar kardeşim" yiğitliği, süt pazarından kazandıkları paranın analarının ak sütü gibi helal olduğunu iddia eden "tarihçilere" özgüydü...

Figen AKŞİT

YARATIĞIN DÖNÜŞÜ

2. HAFTA

2 OSCAR
1987 En İyi Ses Efekti
1987 En İyi Görüntü Efekti

ÖZEN FİLM

Şişli SİTE, **Beyoğlu SİNEPOP,**
Kadıköy SÜREYYA, Çemberlitaş ŞAFAK,
Aksaray YILDIZ, **Bakırköy RENK** Sinemalarında.

İstanbul Belediyesi
ŞEHİR TİYATROLARI
GENÇLİK GÜNLERİ
(4-29 Mayıs)

23 Mayıs *12.00* FİLM GÖSTERİMİ **"ARKA PENCERE"** Yön: Alfred HITCHCOCK
15.00 SÖYLEŞİ GÖSTERİ **"İLLÜZYON SANATI"** Metin AND
19.00 OYUN **SHAKESPEARE HAMLET"** Tiyatro Odası
24 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ **"VERTIGO"** Yön. Alfred HITCHCOCK
15.00 ODA MÜZİĞİ/BALE İ.Ü. Devlet Konservatuarı
17.00 **KONSER Ayla ALGAN**
19.00 **"SIRADAKİ-SONRA-TUTKU"** Cerrahpaşa Tiyatro Kulübü
25 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ **"MUHSİN BEY"** Yön. Yavuz TURGUL
15.00 SÖYLEŞİ **"GENÇLİK TİYATROSU-ALTERNATİF-(ÖTEKİ TİYATRO)"** Beklan ALGAN
19.00 OYUN "STRİPTEASE" M.Ü Basın Yayın Y.O
26 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ "CARAVAGGIO" Yön. Derek JARMAN
15.00 SÖYLEŞİ **"ÜNİVERSİTELERDE KÜLTÜREL-SOSYAL FAALİYETLERİN İŞLEVİ ve İŞLEYİŞİ"** Üniversite Temsilcileri
19.00 OYUN **"KEŞANLI ALİ DESTANI"** Şehir Tiyatrosu
27 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ "KAYIP GENÇLER" Yön. Joel SCHUMACHER
15.00 **KONSER "DENİZ TÜRKALİ"**
19.00 OYUN **"BERNARDA ALBA'NIN EVİ"** F.N. Hemşirelik Yüksek Okulu
28 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ **"BİR KİŞİLİK ÇORBA"** Yön. Jonathan KAUFER
15.00 SÖYLEŞİ **"SANAT ve SANSÜR"** Pınar KÜR-Işıl ÖZGENTÜRK Erdal ÖZ Ziyad EBUZZİYA
19.00 OYUN "SANCI" Basamak Oyuncuları Yöneten: Hakan ALTINER
29 MAYIS *12.00* FİLM GÖSTERİMİ **"GASLIGHT"** Yön. George CUKOR
15.00 SÖYLEŞİ **"YENİ BİR AYDIN TİPİ"** Muratkan MUNGAN
19.00 OYUN **"BEŞİNCİ FRANK"** Yıldız Üniversitesi
21.00 **KAPANIŞ KONSERİ "YENİ TÜRKÜ"** **(Açıkhava Tiyatrosunda)**

Tüm etkinlikler Harbiye M.ERTUĞRUL TİYATROSU'nda ücretsiz.
Bilgi için: 140 77 20-132 53 21

TRANSANDANTAL MEDİTASYON

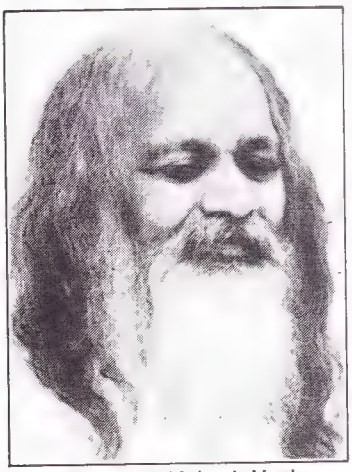

Maharishi Mahesh Yogi
TM tekniğinin kurucusu

GENÇLİĞİMİZİ VE SAĞLIĞIMIZI KORUMAK İÇİN T.M.

☐ Stres ve gerginliklerden kurtulmanın en etkin yolu zihinde ve bedende derin dinlenme sağlayan Transandantal Meditasyon tekniğidir.

Daha az hastalık:

TM tekniğini 4 yıldır uygulayan 1800 kişi üzerinde yapılan sağlık sigortası istatistiklerine göre TM uygulayan kişilerde % 55,3 daha az hastaneye yatış ve % 76 daha az cerrahi müdahale olduğu, sonuçta daha az hastalandıkları gözlenmiştir.

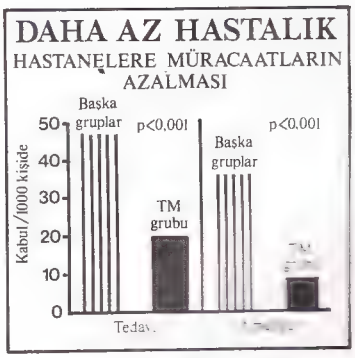

BİLGİ BİLİNÇTE YAPILANMIŞTIR

İstanbul:
Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi Derneği
Şair Nedim Cad. 78/3 Ceylan Apt. Beşiktaş
Tel: 158 69 43

Tanıtma Konferansları:
Her çarşamba 14.00 ve 19.00. Her pazar 14.00

İzmir Şubesi:
Maharishi Birleşik Alan Teknolojisi Derneği
Şair Eşref Bul. 58/3 Park Apt. Alsancak
Tel: 22 46 51

Tanıtma Konferansları:
Her çarşamba 14.00 ve 18.00. Her pazar 12.00

Konferanslara giriş serbesttir.

EKONOMİK

PANORAMA

HOLDİNGLER 88 : EKONOMİ TIKIRINDA

■ **Koç, Sabancı, Dinçkök, Yaşar, Profilo, Şişe-Cam** ve **Alarko**'nun satışları devlet bütçesini aştı. ■ Koç ve Sabancı **kârlarını yüzde 150** artırdı. ■ **Yaşar Holding** cephesinde **kriz** var. ■ Dev holdinglerin **1987 sonuçları, 1988 beklentileri.**

■ **Kaçak tül imparatorları döndü:** Koyuncu ve İbrahimzade: "Borçlarımızı ödeyeceğiz." ■ Artık, **su** fiyatlarını da **Dünya Bankası** belirliyor. ■ Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun **"Bankalarda özel güvenlik görevlileri" raporu:** "Bunlar soygunu önleyemez." ■ **ABD Ticaret Ataşesi Bozek:** "Türkiye iyi bir pazardır." ■ "Bizi **Aksa**'dan koru": İngilizler Dinçkökler'in İngiltere piyasasını istilasından şikâyetçi. ■ Günaydın'ın yazarı **Bekir Coşkun**'dan siyasi panorama. ■ Üçüncü Dünya'nın **patron generalleri.** ■ **Basın devlerinin** süper yükselişi. ■ **Topbaşlar**'ın maşallahı var. ■ **Ersin Salman:** "Reklamcılığın gelişmesi, demokrasi sorunu." ■ **Bilsay Kuruç** ile **Erol Manisalı**'dan konjonktür değerlendirmeleri.

Yarınçıkıyor

Gelişim Yayınları
"Güvenilir Yayıncılık"

SÖYLEŞİ / HÜSAMETTİN CİNDORUK

"DYP merkez partisi olmalı"

Son DYP kongresinde herhangi bir göreve talip olmadığını açıklayan Hüsamettin Cindoruk, uzun zamandır yapmak istediği bir "görev"in hazırlığı içinde: Siyasi deneylerini, gözlem ve eleştirilerini kaleme almak. "Ocak yönetiminden yetişmiş tek genel başkan benim. Bayar, Menderes dönemlerinden bu güne geldim. Bütün bu dönemlerde kim ne hata yaptı, yaptık, neler yapılmalıydı, hepsini anlatmak, yenilere çıkartılacak dersleri iletmek benim görevim" diyor Cindoruk. Yaz sonunda çıkaracağı kitapla sağda yeni bir çizgi tartışması başlatmaya hazırlanıyor görüntüsü veren Cindoruk, Emin Tanrıyar ve Şaziye Karlıklı'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Son tavrınız ve açıklamalarınız sorununuzun salt bir İstanbul il yönetimi ile ilgili olmadığını gösteriyor. Tartışmanın boyutları ve kökleri nerelere kadar uzanıyor?

Cindoruk: Evet benim sorunum kişilerle değil. Partimle de bir ihtilafım yok. Benim burada aldığım tavır DYP'yi yeni bir çizgiye getirme hareketidir. DYP dahil bütün partiler kendilerine yeni bir şekil vermek zorundadırlar, bunu belirttim. Kuşaktan kuşağa gelmiş Türkiye'nin meseleleri. Mesela; kişilere bağlıyız, bağlı olmaktan öte bağımlıyız. Kişilere bağımlı siyaset olmaz. Kişilerin liderlik vasıfları varsa arkalarından gitmeyi olağan sayıyorum. Demirel'in lider olduğunu söyleyen benim. Ona bağlı olmak başka, bağımlı olmak başka. Ben bağlıyım, ama bağımlı değilim. Eğer siyaset adamlarımız bu inceliği ortaya koyabilirlerse Türkiye' de siyaset yörüngesine oturur. Bir lidere bağlı olmak onun her dediğinin her yaptığının doğru ve güzel olduğu anlamına gelmez. Aksi takdirde ipotek altına girersiniz.
Benim istediğim devleti taşıyacağımız partinin Türk milletinin beklentilerine cevap verecek bir parti olması. 80'den bu yana gelişmiş, kendini yenilemiş bir seçmen kitlesi var, acılı ıstıraplı. O seçmenin bu gün Doğru Yol'a ihtiyacı var. O zaman Doğru Yol'u çok daha özenle, çok daha ihtimamla kurmak zorundayız.

Nokta: Doğru Yol'un var olduğu şekliyle seçmenine uygun bir parti henüz olamadığı ortaya çıkıyor.

Cindoruk: Bu DYP'den gelen kusur değildi. Öncesi var. Adalet Partisi kapatılmış, DY seçime sokulmamış, Anayasa Mahkeme'sine götürülmüş. Çok eziyet çekmiş Doğru Yol. Derlenip toparlanma fırsatını bu kongre olarak görüyordum. Halen de bunun için çalışacağım. Ben yeni bir çizgi derken eski çizginin devamı bir yeni çizgi, yeni bir çevre, daha nitelikli kültürlü bir yönetim ve kadroları kastediyorum. Böyle bir çerçeve istiyorum.

Nokta: Bu çağdaş demokratik sağ düşünce denilen kavramı biraz daha açar mısınız?

Cindoruk: Buna çizgi diyelim. Bana göre Doğru Yol çağdaş merkez bir parti olmalıdır. Sağ ağırlıklı ama merkez bir parti. Aslında benim savunduğum yeni çizgi benim genel başkanlığımdan beri sürmektedir. Ben partiyi dikkat ederseniz yeni fikirlere çok açtım. Benim söylediğim bazı şeyler sosyal demokratlardan bile daha aşırıydı. Ben çağın gerekleri içerisinde ideolojik saplantıları aşan bir parti düşünüyorum. Kapitalizmle komünizmin yakınlaşıp birlikte ortak bir yapı çıkardığı çağda, birlikte ortak noktalar çıkardığı bir çağda, siyasi partilerin siyasi doktrinler içinde saplanıp kalması mümkün olamaz.

Nokta: Demirel de bu düşünceye ve evrime ayak uydurup daha demokratik bir Demirel mi oluyor, bu konuda epeyce kuşkular var da?..

Cindoruk: Doğru Yol bunu Demirel ile birlikte yaptı. Demirel'den önce de biz bunu ortaya koyduk. Demirel'in yeniliğe açık kişiliğinin de büyük rolü vardır.

Nokta: Örneğin yeni bir siyasi kriz döneminde yeni Milliyetçi Cephe koalisyonları kurmaz ya da kurmayız mı diyorsunuz?

Cindoruk: Ben o koalisyonların oluşmalarını talihsizlik sayıyorum Adalet Partisi için. Devletin hükümetsiz kalmama gereği vardı vs. Ama bugün Türkiye koalisyon karşısında kalırsa koalisyon protokolü çok önem taşımaktadır. Gerekirse parti, koalisyonlardan kaçacaktır.

Nokta: Demirel'le geçen yıl yaptığımız söyleşide "141-142'nin kalkmasının karşısındayım" demişti. Bu gün biraz daha farklı şeyler söylüyor görüntüsü veriyor, ne kadar gerçek?

Cindoruk: Günün şartları değişiyor tabii. Burada 141, 142, 163 düşünülürken DYP dikkatli davranmaktadır. Sebebi şu: Biz her türlü ihtilale karşıyız. Ordunun ihtilal yapmasına nasıl karşıysam işçinin de ihtilal yapmasına karşıyım. Ama ben her zaman söylerim 141-142. inci maddeye cebir unsuru ilave edilmelidir. Cebir ve ihtilale dayanmayan komünist partisinin kurulmasına karşı değilim.

Nokta: Peki sizin bu çağdaş sağ

çizginiz parti içinde aynı zamanda bir ekip işi değil mi? Bu bir hizip hareketi haline dönüşmez mi?

Cindoruk: Ben fikrimi söyleyeceğim. Fikir taraftar bulur çoğunluk sağlarsa bu olur. Zaten Demirel bana verdiği cevapta "ben yeniliğe açığım" diyor. "Yeni çizginin açıklanmasını istiyorum" diyor. Yazacağım kitapta bu konunun etüdünü ele alacağım. Eylül-Ekim ayına doğru hazırlık biter.

Nokta: Bu çalışmanın ANAP'ta da yankı bulacağını umuyor musunuz?

Cindoruk: Şüphesiz. Siyasette bütün partilerimizin kusurlarını ortaya koymaya çalışacağım tarafsız bir gözle. Bütün partilerimizin kusurları var, geçmişte olan bitenlere dair. İhtilallerin de ağırlıkları var, ama artık partiler için bahane kalkmıştır. Şimdi görev bize düşer. Batılı çağdaş parti olmadan çağdaş devlet ortaya çıkmaz. Türkiye'de kalıcı bir demokrasi olması için bir daha ihtilal olmaması için son 40 yılın gözlemlerini ve yanlışlarını yazacağım. Türkiye'de ilk defa bir partinin genel başkanı olarak ben ocak yönetiminden geldim. Sayın Demirel, Ecevit dahil hepsi partiliğe genel başkan olduktan sonra başlamışlardır. Ben tabanı, ilçe kongrelerini uzlaşmaları, delegeleri, her şeyin nasıl yapıldığını biliyorum. Bunların hepsini etüt ettim.

Nokta: Uzun bir dönemin tanıklığı olacak ama özeleştiriler de yer alacak mı?

Cindoruk: Tabii şüphesiz. Kusurlarımız nelerdir nasıl düzeltiriz partiler nasıl kapatılamaz. Kapatılamaz meclisleri nasıl ortaya çıkartırız bunların tümünü ele alacağım.

Nokta: Umarız üçüncü on yıl dolmadan yetişir...

Cindoruk: Ben ekime kadar yetiştiririm, tabii benden erken davranan çıkmazsa...

Nokta: Partiyle ilgili son bir soru. DYP'nin en temel sorunu nedir sizce?

Cindoruk: Günün şartlarına uygun parti sunmak bence. Sayın Evren ve Özal'ın propagandaları vatandaşta etki bırakmış, eskinin kötü olduğu, bugünkü sıkıntıların 80 öncesinin eseri olduğu izlenimi verilmiş. Bu, temelini eskiye dayayan bir parti için aşılması gerekli bir problemdir. Benim kongreye teklif ettiğim de budur: Yani eskiden bu yana eskiyi koruyan yenilikçi bir parti olmak. DYP'nin vitrinine bu fikirleri daha doğru anlatacakları koymalısınız dedim. DYP seçmenine bu izlenimi vermeli. Benim beklentim daha yeni, daha köklü, kültür düzeyi daha yüksek bir yönetim ortaya çıkarmak. Parti bu aksamaları telafi etmek için organize olacaktır, gereken önlemlerin alınacağına inanıyorum. Ben iyimserim. Arkadaşlar organize olur biz de yardımcı oluruz.

Nokta: Peki Demirel'in sizden yeterince yararlanmadığı izlenimi var. Son seçimde Samsun'dan aday gösterilmemeniz ve son durum örneğin.

Cindoruk: Parti içi meselelerdir bilemiyorum. Ama milletvekili olmak çok önemli değil 30 küsur senedir siyaset yaptım. Sözünüz sesiniz aksiyonunuz devam ederse fark etmez. Bana özel bir kasıt olduğunu sanmıyorum. Sanmak da istemiyorum.

Nokta: Keçeli sizinle niçin uğraşıyor dersiniz?

Cindoruk: Benle uğraştığını sanmıyorum, zaten benimle onun mesafelerimiz aynı değil. Ben partide genel başkandım kendileri il başkanı.

Nokta: Size Bako'nun muhafızı dedi galiba...

Cindoruk: Öyle laflar bana vız gelir. Ben herkesin avukatlığını almışımdır, yarın bunların da bir davası olsa alırım. Avukatlıkla muhafızlık arasındaki farkı anlamayana bir şey söylemem. Benim için siyasette önemli olan kişileri karşıma almamaktır.

Nokta: Bu tür spekülasyonları önlemek için örneğin Necdet Üruğ'un yaptığı gibi bir dava ya da davalar açmayı düşünüyor musunuz?

Cindoruk: Ben siyasetçiyim. Raporu gayri ciddi buluyorum. Tutar tarafı yok. Hukuki açıdan da böyle bir davanın açılıp açılmayacağı konusunda kaygılarım var. Bunca yıl avukatlık ve siyaset yaptım daha kimse aleyhinde dava açmadım. Kendimi savunacak konu da görmüyorum. Çünkü o kadar aptalca eblehçe yazılmış ki bir zırvayı dava etmek gibi olur. Necdet Paşa için ise ağır bir itham var. Aile hayatını itham var. Benim iki adamın avukatı olduğum yolunda iddialar var, ben ne Dündar'ı tanıyorum ne Osman'ı. Hayatta görmemişim ●

KENT'le güzel anlar yaşayın

KAMPANYAYA KATILIN
ARMAĞANLAR KAZANIN

Kent'i seçenler zengin armağanlar kazanıyor.

- *1 adet sıfır km.'de SUZUKI*
- *5 adet video-kamera*
- *5 adet kayak takımı*

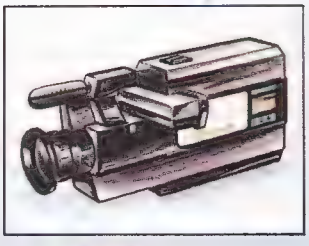

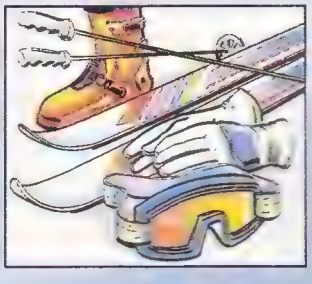

Sigaraların KENTsoylusu...

Katılın. Kazanın.

Türkiye'de satılan Kent sigara paketlerinin altını kesin. Üçünü bir kâğıda yapıştırın. Adınızı, soyadınızı, açık adresinizi, varsa telefon numaranızı yazarak;P.K.186 Teşvikiye-İstanbul adresine yollayın. Gönderdiğiniz her üç Kent paketi için bir şans numarası verilecek.

Daha fazla yollayın, şansınızı yükseltin.
Unutmayın! Son katılma tarihi: 15 Temmuz 1988

"KENT'le yaşanan güzel anlar"

1979 YILI İCRA PL 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR

B&W H/M DENAJANS

TURİZM / MENDERES HAVAALANI

Turizmde Menderes kaygısı

Seferihisar kazası, Menderes Havaalanı'nın uçuş ve iniş güvenliğine yönelik kaygıları artırdığı için bazı yabancı turizm şirketleri rezervasyonlarını iptal ediyor

"Menderes Havaalanı'nın durumundan kaygılanıyorum. Bizim müşterilerimizin önemli bir bölümü bu havaalanından gelir. Onların etkisiyle yabancıların Türkiye'ye gelmekten vazgeçmelerinden korkuyorum."

Arya Yatçılık'ın Genel Müdürü Rüştü Tezcan'ın bir ay önce **Nokta** muhabirine söylediği bu sözler, turizmcilerin korkulu rüyası haline dönüşen Menderes Havaalanı'na ilişkin kaygıları dile getiriyordu. Aradan bir ay geçmeden Tezcan'ın kaygılarında hiç de haksız olmadığı ortaya çıkmış ve Danimarka'nın Tjareborg isimli turizm şirketi, havaalanının güvenliğini gerekçe göstererek Çeşme ve Altınyunus'taki rezervasyonlarını iptal etmişti. Rezervazyonu değil ama Menderes'e uçuşu iptal edilen bir başka grup da Camel Tur'un müşterisiydi. Camel Tur yöneticilerinden Semra Frost, "Uçak kazasından iki hafta sonra Menderes'e gelecek bir grubun önce İstanbul'a inip oradan otobüslerle İzmir'e gelmeyi tercih ettiklerini" söylüyordu.

Sabıkalı havaalanı: Menderes. Aslında Menderes Havaalanı, Çiğli, ihtiyaca cevap vermediği için, turistik yörelere yönelik ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla yapılmıştı. 50 milyara mal olan havaalanı, seçim öncesinde Başbakan Özal tarafından apar-topar ama görkemli bir törenle hava trafiğine açılıyordu. Oysa, çok geçmeden havaalanının elverişsiz bir bölgeye yapıldığı şeklinde dedikodular duyulmaya başlanacaktı: Menderes'teki teknik donanım yetersizdi, çevredeki tepeler son derece tehlikeli bir konumdaydı, rüzgârın esişine göre yön tayini bir hayli güçtü. Üstüne üstlük daha ilk yağmurda havaalanının pek çok damı akmış, personel ise yemekhanede zehirlenmişti. Fakat, dananın kuyruğu asıl Seferihisar kazasından sonra kopacaktı...

Kazadan hemen sonra Kuşadası İmbat Oteli'nde kalan yabancı müşteriler, otel müdürü Bekir Şahna'ya kazadan duydukları tedirginliği anlatarak, gerek Türk hükümetinin, gerekse Condor firmasının yaptığı açıklamaların tatmin edici olmadığını söylemişlerdi. Çeşme Altınyunus'a Avrupa'dan gelen teleks de havaalanı konusundaki kuşkuların giderilemediğini ortaya koyuyordu. Teleksi çeken firma, Charter uçaklarını Adnan Menderes yerine Dalaman'a indireceklerini bildiriyordu. Altınyunus Oteli Genel Müdürü Aydın Ersü, gerçi bu iptallerin kendileri için önemli olmadığını söylüyor ve havaalanına ilişkin eleştirilere de katılmadığını belirtiyordu. Ersü'ye göre bu dedikodular, "Türkiye'deki her olayı Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde kullanmak isteyen bir zihniyetin ürünüydü..."

Menderes Havaalanı yabancı turizm şirketlerini ürkütüyor...

Olayın teselli verici tarafı, iptal şimdilik "münferit" gibi görünüyordu. Çünkü sadece Gürkay Turizm her hafta Menderes'e 11 uçak indiriyordu. Ancak bütün turizmcilerin üzerinde birleştikleri ortak kanı, sağlam bir "güvenlik soruşturması"ndan sınıfta kalacak bir havaalanının turizmin başına büyük belalar açacağıydı...

İsmail KAYHAN

"İşkenceyle itiraf delil sayılmayacak"

"Biz bu ilkeyi çok uzun bir zamandan beri savunuyoruz. Diyoruz ki: 'İşkence altında alınmış olan delil hükme esas teşkil edemez, etmemelidir.' İşkenceyi önlemenin temel prensibi budur. Bu suretle alınmış bir delili eğer siz yargılamada hükme esas teşkil etmezseniz, hiç kimse işkence yapmaya gerek duymaz."

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Öğretim Üyesi Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'in bu sözleri ve bu sözlere neden olan "İşkence ile Mücadele Sözleşmesi"nin 15. maddesi, Türkiye'de kanayan bir yara olan işkence sorununu çözmeyi hedefliyor. Çünkü, hükümetin önce "İşkenceye Karşı Avrupa Sözleşmesi"ni, ardından da yine işkence ve insanlık onuruna ters diğer uygulamaları önlemeye yönelik Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni imzalaması önemli iki aşama.

Gerçi bütün bunlar daha önce işkence görenleri ve işkencecilerin ellerinde ölenleri geri getirmeyecek ama hiç değilse süren davalar için önemli bir umut ışığı olacak. Çünkü, iç hukukta yapılacak değişikliklerden hemen sonra, davası görülenler açısından delillerin yeniden değerlendirilmesini talep etmek mümkün olabilecek. Peki bu düzenlemeler ne kadar zaman alır? Orası kesin olarak bilinemiyor belki ama Prof. Dönmezer bu konuda da önemli bir noktayı açığa kavuşturuyor: "Ben hâkim olsam, tatbikat kanunlarını beklemeden bunu uygularım. Çünkü doğrudan tatbiki mümkün bir hüküm..."

Prof. Dönmezer, konuya ilişkin olarak* Nokta *muhabiri Ayşegül Devecioğlu'nun sorularını yanıtladı.

Nokta: İşkence ile Mücadele Sözleşmesi'nin 15. maddesi, işkence altında alınan ifadelerin delil olarak kullanılmaması hükmünü içeriyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dönmezer: Bu hüküm bence çok önemli. Biz bu ilkeyi çok uzun bir zamandan beri savunuyoruz. Diyoruz ki: "İşkence altında alınmış olan delil hükme esas teşkil edemez, etmemelidir." İşkenceyi önlemenin temel prensibi budur. Bu suretle alınmış bir delili eğer siz yargılamada hükme esas teşkil etmezseniz, hiç kimse işkence yapmaya gerek duymaz.

Nokta: Bizde uygulanan askeri ve sivil Yargıtay içtihatları işkenceyle alınan ifadelere nasıl bir yaklaşımı öngörüyor?

Dönmezer: Bizde işkenceyle elde edilen ikrarı, gerek askeri gerekse sivil Yargıtay nazarı itibare almıyor. İkrarı teyit eden başka delil varsa, ancak o zaman ikrarı esas alıyor. Diyelim ki ortada hiçbir delil yok, ama adamı dövmüşler, işkence etmişler "Evet ben

Sulhi Dönmezer'e göre, sözleşme yürürlüğe girerse, davaya bakan mahkeme, işkence iddialarını

öldürdüm'' demiş. Peki tabanca nerede? Söyleyememiş... Fakat işkence sonucu tabancayı gömdüğü yeri göstermiş. İkrarı teyit eden, doğrulayan maddi delil ortaya çıkmış yani. İşte askeri ve sivil Yargıtay ancak böyle bir delili esas alabiliyor. Bir başka deyişle, ayrıca delil yoksa mücerret (soyut) ikrar hükme esas teşkil etmez. Gerek askeri, gerekse sivil Yargıtay'ın içtihadı bu doğrultuda. Yani her iki yüksek mahkeme de içtihatlarıyla sözleşme hükümlerine yaklaşmış görünüyor.

Nokta: Peki öyleyse 15. maddeyle getirilen yeni hüküm nedir?

araştırmak zorunda kalacak

İşkencede kısırdöngü

9 yıl arayla iki kez aynı suçlamalardan ötürü işkence gören, iki kez de işkence altında tüm suçlarını ''itiraf'' eden ve iki kez de aklanan Harun Çukadaroğlu'nun ilginç öyküsü...

Harun Çukadaroğlu da başlangıçta herkes gibi bir TC vatandaşıydı. Herkesin başına gelebilecek ''olağan'' şeylerden bir kısmı onun da başına gelmiş ve 12 Eylül'den önce, 22 Ekim 1979 tarihinde tutuklanarak işkenceye maruz bırakılmıştı. İşkence altında alınan ve sıkıyönetim emirlerine uymadığını, adam öldürmeye teşebbüs ettiğini, ruhsatsız silah kullandığını itiraf ettiği ifadeleri, hukuki deyimle ''itimada şayan bir ikrar'' olarak kabul edilmediği için hâkim tarafından dikkate alınmamış ve Çukadaroğlu'nun beraat kararı 10 Şubat 1983 tarihinde kesinleşmişti. Harun beraat etmiş, ancak yaptıkları işkence, işkencecilerin yanına kâr kalmıştı.

Aradan yıllar geçecek ve bu yıllarla birlikte demokrasiye geçildiği savunulacak, ne ki, Harun Çukadaroğlu gibi TC vatandaşlarının başlarına gelen ''olağan iş''lerde bir değişme görülmeyecekti. Sebep gayet basitti: 1983'te kesinleşen beraat kararı, Çukadaroğlu'nun isminin arananlar listesinden silinmesine kâfi gelmemişti. Gerekçe elbette daha komikti: Adının silinmesi unutulmuştu. Unutulduğu ise Çukadaroğlu'nun pasaport almak için yaptığı başvuru sırasında ortaya çıkacaktı...

Bu unutkanlık Çukadaroğlu'na hayli pahalıya mal oldu. 29 Ocak 1988 - 3 Şubat 1988 tarihleri arasında bir defa daha aynı suçlamalarla işkenceye tabi tutulan Çukadaroğlu'nun savcılığa sevki bu kez biraz daha kısa sürecekti belki, ama bu süre bile işkence için yeterliydi...

Sonra yine aynı senaryo: Savcılık, yine Çukadaroğlu'nun işkenceyle alınan ifadelerini ''itimada şayan bir ikrar'' olarak kabul etmeyecek, ''sanık'' hakkında ''kovuşturmaya yer olmadığına'' karar verirken, işkenceci polisler hakkında da suç duyurusunda bulunacaktı...

Çukadaroğlu'nun ifadelerinin işkenceyle alındığı belgelenince, hâkim ifadeleri kabul etmemiş ve aleyhindeki tek delil bu ifadeler olan Çukadaroğlu'nu beraat ettirmişti. Ancak uygulama her zaman böyle olmuyordu. Bazı mahkemeler, işkence iddialarına ilişkin olarak ''Bu konu mahkememizi ilgilendirmez. Şikâyetlerinizi savcılığa bildirin'' cevabını veriyorlardı.

Geçtiğimiz günlerde TBMM'ce imzalanan ''İşkence ile Mücadele Sözleşmesi''nin 15. maddesi, bu farklı uygulamaları giderecek. Sözleşmeye göre işkence altında alınan ifadeler delil olarak kullanılamayacaktı. Prof. Dönmezer bu durumun yaşama yansımasını şöyle özetliyordu. ''Bu suretle alınmış delili siz yargılamada hüküm esas teşkil etmezseniz, kimse işkence yapmaya gerek duymaz.''

Hakkı DEVECİ

Dönmezer: Kanaatimce fark şu: Bugüne kadar görülen uygulamada, adam çıkıyor, ''Ben bu ifadeyi verdim ama bana bunu işkenceyle söylettiler'' diyor. Bunu belirttiği zaman mahkeme garip bir cevap veriyor: ''Bu beni alakadar etmez, suç duyurusunda bulun. İlgili mercilere şikâyet et...'' Bu durum değişiyor. Benim kanaatime göre, mahkemenin artık işkence iddiasını tahkik etmesi lazım. Bu tür beyanların işkenceye yönelik olup olmadığını araştırması lazım. Yani, bugüne kadar yürütülen uygulamayı değiştirecek olan bu yeni hükümdür.

Nokta: Yani bu hükme göre, mahkemeler kendilerine yapılan işkenceyle ilgili suç duyurularını incelemek zorunda...

Dönmezer: Evet, işkenceyi bizzat o mahkemenin tahkik etmesi lazım. Çünkü sözleşme ''İşkence ile elde edilen ikrar delil olmaz'' diyor. Bu bir emirdir. İşkencenin var olup olmadığı araştırılmalı ve deliller bu duruma göre değerlendirilmelidir. Aslında bir kimsenin samimi ikrarı da delildir. Ama sözleşme, ''İkrar işkenceyle alınmışsa delil olamaz'' diyor. Benim temennim, bir an önce Usul Kanunu'nda ge-

reken değişiklikler yapılması ve yeni maddeye uyum sağlanması.

Nokta: Bir de vicdanı delil prensibi var. Bu sözleşme sonucu, bu uygulamada bir değişiklik olacak mı?

Dönmezer: Hâkimin vicdani kanaatini oluşturacak her şey delildir. Cezada vicdani delil sistemi vardır ve tabii olarak ifadeler de bir delildir. Dolayısıyla, hâkimin vicdani kanaatini tesis bakımından nazarı itibare alınırlar. Ama yalnız başına değil... Sözleşme buna "Hayır" diyor. "Vicdani delil sisteminde bile, işkence altında alınmış ikrar delil olamaz" diyor. Bence işkence sözleşmesinin en önemli hükmü budur.

Nokta: Bugüne kadar işkence altında alındığı iddia edilen ifadeler yüzünden hüküm giymiş insanlar var. Sözleşme hükümlerine göre, bu ifadeler geçersiz mi olacak?

Dönmezer: Hayır... Bu, usul hükmüdür. Usul hükümleri, yürürlüğe girdikten sonra tatbik edilirler. Daha önceki olaylar hakkında uygulanmazlar. Yani, usul hükmü değişti diye evvelce verilen hükümler değişmez.

Nokta: Sürmekte olan davalar için durum ne olacak?

Dönmezer: Dava eğer bitmemişse, bu hükmün dikkate alınması gerekir. Dava sürdüğü müddetçe, tabiidir ki her delil yeniden söz konusu edilebilir.

"Yargılamada işkence altında alınmış olan delili hükme esas teşkil etmezseniz, hiçkimse işkence yapmaya gerek duymaz. İşkenceyi önlemenin temel prensibi budur."

Nokta: Sözleşmenin bir hukuk kuralı getirilip uygulanması için neler gerekiyor?

Dönmezer: Sözleşme, bir kanunla TBMM'de tatbik edildiğine göre, bu kanuna atfen iç hukukta da bu hükümlerin uygulanması lazımdır. Ancak öyle birtakım hükümler var ki, bunların uygulanabilmesi için, tatbikat kanunu şekline sokulması gereklidir. Yani, tatbik edilecek müeyyidesi olan kurallar haline getirilmelidir. Zaten sözleşmenin kendisi de, her devletin iç hukukunda gerekli değişikliği sağlamasını hükme bağlıyor.

Nokta: Yani, iç hukukta gereken düzenlemeler yapılıncaya kadar sözleşme uygulanamayacak, öyle mi?

Dönmezer: Ben hâkim olsam, tatbikat kanunlarını beklemeden bunu uygularım. Çünkü doğrudan tatbiki mümkün bir hüküm ●

BÜYÜK
LAROUSSE
SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİSİ

Yarın çıkacak olan 86. fasikülü ile 11. cildine başlamıştır.

10. cilt kapakları satışa çıkarılmıştır.

Gelişim Yayınları
"Güvenilir Yayıncılık"

Ciltleri tamamlanmış olarak tek tek almayı arzu eden okurlarımız için 10. ciltler satışa sunulmuştur.

Akel'in Yeni Dünya Pirinci Calrose (Kaliforniya Gülü) Türk Mutfağında...

El değmeden hazırlanmış,
nem oranı düşük, besin değeri yüksek, her kilosunda
daha çok pirinç olan,
ilginç fiyatı ve üstün lezzetiyle
birinci sınıf bir pirinç...

1, 5, 10 kiloluk poşetlerde ve 25, 50 kiloluk çuvallarda.

AKEL
U.S.A. CALROSE

Can Sağlığı

Rızapaşa Yokuşu Nasuhiye Sokak Amerikan Han 18/1 Eminönü-İstanbul Tel: 520 12 56 / 520 1288 / 167 36 91 / 175 6381-82 Tlx: 23664 Caka Tr.

(1, 5 ve 10 kiloluk paketlerin Türkiye genel dağıtımı TEKFEN Gıda ve Tüketim Maddeleri Pazarlama A.Ş. tarafından yapılmaktadır. Tel: 164 13 70/4 hat)

TRT / SPİKER TRAFİĞİ

Hangi habere hangi spiker?

Haber merkezinde yeni arayış çalışmaları sürerken henüz hangi spikerin hangi haberleri okuyacağı sorunu çözümlenemedi. Ama bu arada şef ve uzmanlardan başlayarak üst düzey yöneticilerin para sorunları çözümlendi

Biraz zor gibi görünen ama kolay olan bir yolla, TRT Bayram süresince "malı götürüverdi." Zeki Müren, Nükhet Duru, Sezen Aksu, Zerrin Özer, Ajda Pekkan zaten ne zaman ekrana gelseler, evinde bacağını uzatmış izleyiciyi ekran başına çekerdi. Ama TRT'ye yeni bir yüz kazandırmak çabası içinde olanların, bunlara ek olarak bazı malzemeler daha derlemeleri gerekirdi. Bunun farkında olarak "ne yapılmalı" sorusunun yanıtı bulunmakta çok gecikilmeyecekti. Şu ya da bu nedenle çoktandır ekrandan uzak kalmış olanlara ekran açılıverince, bir puan daha almak mümkün olmuştu. Ali Rıza Binboğa, Zülfü Livaneli ve hatta Teodorakis için ekrana çıkmak çoktandır bir "düş gibiydi." Bu sanatçıların ekrana çıkmasıyla birlikte yine yasaklılar arasında yer alanlardan İlhan İrem, Timur Selçuk, İbrahim Tatlıses için de Kurban Bayramı'nın bir fırsat olabileceği düşünülmeye başlandı. TRT'de sanatçıları ekrana getirme önerisi yapanlar da bu yaklaşıma "Neden olmasın" yanıtını veriyorlardı. Yalnız İbrahim Tatlıses konusunda bu ihtimal pek geçerli olamayabilirdi, çünkü Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanıyordu...

Aslında her ne kadar işin kolayı gibi görünüyorsa da, sıkışık bir zamanda program çekebilmek hiç de kolay değildi. Neyse ki TRT'nin elinde deneyimli yapımcılar vardı. Bu yetenekler, o sıkışıklıkta nazları geçen sanatçıları toparlayıvermişlerdi. Artık Ankara, istanbul, İzmir ayrımı gözetmeksizin sanatçılar ya Ankara'ya getirilmiş, ya da Ankara'dan İstanbul'a götürülmüşlerdi. Bu da aslında çok daha ucuza çıkabilecek programları biraz "el yakar" vaziyete sokmuştu. İşin içine uçak ve otel masrafları katılınca Bayram ekranı 5 milyon civarında bir paraya mal olmuştu. Yoksa sanatçılara ödenen miktar çerez parası olarak ifade edilebilirdi. Solo programla ekrana gelen Sezen Aksu'ya 75 bin lira ödenmişti. Toplu programlarda ekrana gelen diğerlerine ise 20 ile 50 bin lira arasında paralar ödenmişti.

75 bin lira ödenen sanatçılardan biri de Samime Sanay'dı ancak Sanay'ın solo konseri herhalde daha sonraki günlerde ekrana getirilecekti. Çünkü o konser saatine denk düşen gelişme, UEFA Kupa Finali'ydi. Maç bir de uzayınca, Samime Sanay'a daha sonraki günleri beklemek düşecekti.

Aslında UEFA Kupa Finali sadece Sanay'a takılmamıştı; payını alanlardan biri de Sezen Aksu'ydu. Sezen Aksu'yla 8 şarkılık bir program çekilmişken sadece 6 tanesi yayınlanabilmişti maçın devreye girmesi nedeniyle. Ama yine de bu konseri kesenler biraz insaflı davranmışlardı. Çünkü çok istek alan ve denetimden geçmemiş olmasına rağmen özel izinle yayımlanan "Sarışınım" ve "Kavaklar" makasa kurban olmamıştı. Ayrıca bu konseri çekenler, daha sonraki bir zamanda konserin tümünün ekrana getirileceğini söylüyorlardı.

Sezen Aksu'nun bayram programındaki 2 şarkısı uzayan maçın azizliğine uğradı

DENİZ DOĞAN / NOKTA

Haberler ne olacak? Bayram telaşesi içinde bile, Haber Merkezi'ndeki yeni arayış çalışmaları durmamıştı. Haber Dairesi Başkan Vekili Ali Kırca, en çok 1 ve 2'nci kanalların spiker ayrımında güçlük çekiyordu. Gecenin son haber bültenini kimin okuyacağı ve milyonlarca vatandaşa kimin "iyi geceler" diyeceği de henüz kesinleşememişti. Bayramda apansız bir değişiklikle, 2. Kanal'da görevli Şadiye Onuk ile Gülgün Baysal'ın 1. Kanal sabah haberlerine kaydırılmaları, İzmir Televizyonu'ndan Hulusi Özüduru'nun ise sabah haberlerinden çıkarılması, haberler için başlatılan yeni arayışların ekrana ilk yansıyan sonuçlarıydı. Fehiman Cebeci'nin gecenin son haber bültenini tek başına vermesi kararlaştırılmıştı ama, daha sonra alınan bir başka kararla, 2'nci Kanal'dan yeniden 1'inci Kanal'a alınan Gülper İnanç'ın da son haber bültenini okuması düşünülmüş ve sonunda iki spikerin dönüşümlü olarak gecenin son ha-

Samime Sanay'ın solo programı, önümüzdeki günlerde yayınlanacak

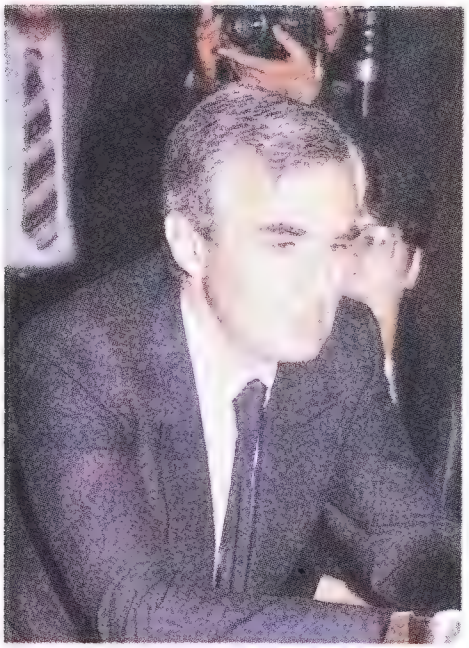

TRT Genel Müdürü Cem Duna'nın maaşı 2 milyon lira olarak belirlendi

Ali Kırca haber spikerleri konusundaki tercihini önümüzdeki günlerde yapacak

berlerini sunmaları şimdilik kesinleştirilmişti.

TRT'de ekran arkasına hangi kanalda, hangi saatte kimin geleceği konusundaki hızlı kaydırma ve "zoom"lar sürerken, ekrana yansımayan TRT bölgelerinde de aynı hareketlilik sürüyordu. Dışarıdan alınacak personelin gecikmelerindeki neden belliydi ve bunlar çözümlenmek üzereydi. Ama, içerideki kadrolarda yapılacak yeni düzenlemelerin hâlâ kağnı hızıyla sürüyor olmasını anlamak güçtü. İç düzenlemeyi hızlandırmak için Duna ve Kırca, haber merkezinde müdür düzeyindeki düzenlemeleri, "beklenen başkan" Cengiz Çandar'a bırakıp müdür yardımcılıklarına bazı atamalar yapıyorlardı. Bu cümleden olarak ilk piyango TV haberleri müdür yardımcısı İlhan Ömür'e isabet ediyor ve İlhan Ömür, Ülkü Angılı'nın yardımcılığından alınarak, Parlamento haberleri müdürlüğüne vekâlet eden Ahmet Çetinyeni'nin yardımcılığına veriliyordu. İlhan Ömür'den boşalan yere henüz bir atama yapılmamıştı ama, burası boş kalamayacağı için, haber merkezinde muhabir olarak görev yapan Metin Balcı, Necati Berker ve Işık Özer, şimdilik "editör" yardımcılar olarak bu boşluğu doldurmaya çalışacaklardı.

İbrahim Tatlıses'in ekrana gelme ihtimali, DGM'de yargılanması yüzünden zayıfladı

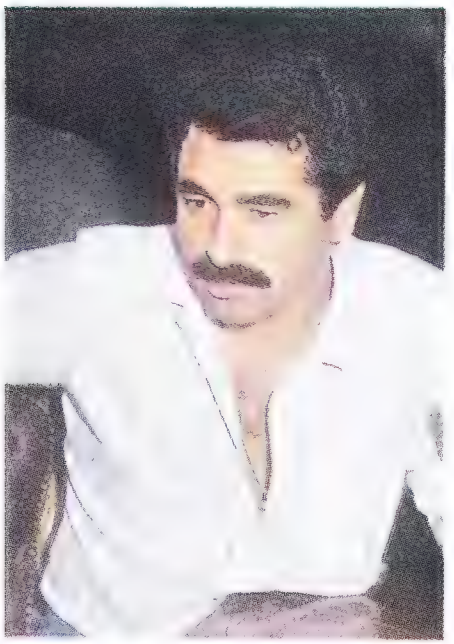

Timur Selçuk da, bayram programları için üzerinde durulanlardan biriydi

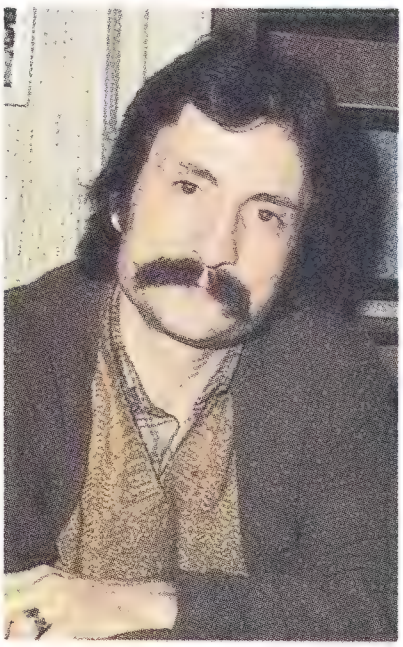

Ücret dengesizliği. Bayramın hemen sonrasına denk düşen ve henüz ekrana ne şekilde yansıyacağı belli olmayan bir gelişme daha vardı: Cem Duna'nın ne zamandır beklediği kadro düzenlemesi gerçekleşmiş ve bir kısım personele oldukça cazip ücretler belirlenmişti. Yeni düzenlemeye göre şef ve uzmanlardan başlayan taban çalışanları 600 bin lira maaş ve yılda 4 ikramiye alacaklardı. Daha yukarılara tırmandıkça elbette maaşlar da yükseliyordu. Daire başkanlarına 1,5 milyon, yardımcılarına da 1 milyon 250 bin lira uygun görülmüştü; şüphesiz onlar da 4 maaş ikramiye alacaklardı. En üstteki Cem Duna'nın maaşı 2 milyon, yardımcılarınınki de 1 milyon 750 bin olacaktı. Yüksek maaş kapsamına alınanlar belirlendikten sonra alınmayanların tepkisinin ne olacağı henüz belli değildi. TRT'nin, hizmetleri ekrana doğrudan yansımayan oldukça yüksek sayıdaki personeli nedense tasnif dışı tutulmuştu.

Konuyla yakından ilgilenen kimi TRT'ciler iki olaydan söz ediyorlardı. Birincisi, sözleşmeye geçmeyi isteyenler soruşturulurken derli toplu bir değerlendirme yapılmamış, alt kademe personel neredeyse hepten unutulmuştu. Çünkü bu personel kızıp ayrılsa bile TRT'nin bir kaybı olmazdı. Ama yetişmiş personelin ayrılması biraz zor geliyordu Kurum'a. "Eskiden" diyordu bir TRT'ci, "Perihan Abla ya da Kuruntu Ailesi 5, taş çatlasa 10 milyona çıkıyordu, çünkü biz yapıyorduk. Sonradan yapan arkadaşlar ayrıldılar, şimdi dışarıdan çalışıyorlar ve dizilerin birim maliyeti 30 milyonu buluyor."

Bu arada yetişmiş personelin kaçmaması için yeni bir yol daha bulunmuştu. TRT elemanları genellikle ekipler halinde çalışıyor ve ürünlerini ortak oluşturuyorlardı. Ancak bu ortaklık maaşlarda ve diğer ek katkılarda görülemiyordu. Örneğin bir kameraman iyi para alırken bir sesçi aynı düzeyde gelir alamıyordu. Kameraman basın kartı alabilirken sesçi alamıyordu. Cem Duna bunların da denk hale getirilmesi için çalışılması gerektiğini söylemişti...

Hilkat SAYDAMER

Dök dök ye!
Tat ketçap ye!
tat
Ketçap
Koç

Çarıklı doktor: "Kanserci Hamdi"

Dr. Özel'in "zakkum"undan sonra şimdi de Bursalı bir kansercinin krom suyunda kaynatılmış şifalı otları piyasaya çıktı. Hem de arkasına profesör Ayhan Songar'ı alarak.

"Tam altı yıldır gırtlak kanseriyim. Altı yıl boyunca sıvı gıdalarla beslendim. Sonra profesör Ayhan Songar'ın aracılığıyla Bursa'da Hamdi Yılmaz diye birisine gittim. Hamdi Bey'in verdiği acımtırak-kırmızı bir su içiyorum bir aydır. İnanmayacaksınız belki ama artık normal şeyler de yiyebiliyorum..." İstanbul'un Kocamustafapaşa semtindeki Sümbülefendi İlim ve Hizmet Vakfı Başkanı Yaşar Hoca söylüyordu bu sözleri...

Aslında şaşırtıcı olan, kendisini bütünüyle dine adamış, 24 saatini ruhani bir ortamda geçiren Yaşar Hoca'nın sözleri değildi. Hoca, ne olduğunu bilmediği bir sıvıyla tedavi edildiğine inanabilirdi ama Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı, Adli Tıp Kurumu Müşahadehane Bölüm Başkanı ve TRT Yönetim Kurulu eski üyesi Profesör Ayhan Songar, ne doktor sıfatı ne de bilimsel niteliği olmayan birisini hastalara nasıl önerirdi?..

Oysa Songar'a göre ortada hiçbir çelişki yoktu. "Ben bu kabil şeylere sırt çeviren insanlardan değilim" diyen Songar, sözlerini şöyle sürdürüyordu: "Bizde nedense bu tür olaylar karşısında garip bir şekilde tecavüzkâr tutuma geçi-

Hamdi Yılmaz'a göre kanser bir tür iltihaptan başka bir şey değil

Hamdi Yılmaz ilacını tanıtmak için broşür bastırdı

liyor. Ben Hamdi Yılmaz'ın adını çok önceden duymuştum. Yaşar Hoca bu isimde birini tanıyıp tanımadığımı sorunca, bildiklerimi söyledim. Hayret edilecek bir şey ama Yaşar Hoca şimdi çok iyi..."

Düştük Bursa yollarına... Bir yanında Ayhan Songar'ın "bilimsel" desteği, bir yanında Yaşar Hoca'nın "dinsel" dualarına mazhar olan bu Hamdi Yılmaz da kimdi? Yollara düşen **Nokta** muhabirleri Yılmaz'ı Bursa'nın Çekirge semtindeki evinde yoğun mesai içinde bulacaklardı.

Ne var ki, Hamdi Yılmaz'ın daha ilk sözleri, "gizli kalmış bir dahi"yi keşfetme düşleri kuran **Nokta** muhabirlerinin hayallerini yerle bir etmişti. Yılmaz'a göre, "Kanser bir tür iltihaptan başka bir şey değildi ve bunun dışındaki bütün iddialar doktorların dalaveresinden ibaretti." "Nasıl ki Marsist (Karl Marks'tan söz ediyor...) diye biri çıkmış, bütün dünyayı komünist yapmış, doktorların niyeti de bütün hastaları kanser yapmak..."

İlkokul çıkışlı, Eskişehir doğumlu Hamdi Yılmaz, asıl mesleği olan "davarcılığı" çoktan terk etmiş ve ömrünü insanlığa hizmete adamıştı. Hizmet süresinin 1950-60 yıllarına tekabül eden kısmını veremlilere şifa dağıtmaya ayıran Yılmaz, bu tarihten sonra kanserlilere el atmıştı. Krom madeni yataklarından elde ettiği sıvıyla, isimlerini "meslek sırrı" olarak sakladığı bitkilerden yaptığı ilacın, kanserin yanı sıra ülser, gastrit ve bilumum sindirim organı hastalıklarına iyi geldiğini savunan bu "gönüllü şifacı", hastalık tanımaz bir kişiliğe sahipti. Kendisiyle Bursa'da yapılan görüşmenin ardından **Nokta**'yı ziyarete gelen Yılmaz, burada da boş durmuyor ve 9 derece miyop bir muhabirimizi tedavi için faaliyete geçiyordu. Muhabirimiz, Yılmaz'ı dinlerse yıllardır kullandığı gözlüklerini bir haftada bir kenara atabilirdi. Yılmaz'ın bu olağanüstü formülü ise ücretsizdi: "Bir hafta boyunca sabah-akşam onar dakika süreyle gözbebeklerini sağa-sola, aşağı-yukarı döndüreceksin..."

"Vilayet sahibi olurdum..." Türkiye'nin dört bir bucağından hasta kabul ettiğini belirten Hamdi Yılmaz'ın iddialarına göre, yurt dışında da müşterileri vardı ve üstüne üstlük son olarak Medine'den bir telefon almıştı. Telefondaki ses, "Elini ayağını öpeyim, gel biraz da bizim hastalara bak..." diye inlediği halde Yılmaz'ın gönlü elvermemişti. Çünkü Türkiye'deki hastalarının hepsine henüz şifa dağıtamamıştı. Dolayısıyla hastalarını bırakıp bir yere gidemezdi... Yılmaz'ın iddiasına göre hastaları arasında ne generaller, gazeteciler, doktorlar vardı. Hatta kendisini TRT'de bile tanımayan yoktu. Ama işte kendisinden isim istenmemeliydi, çünkü bunu asla yapmazdı...

Mesleğe İzmir'de başlayan ve çeşitli "mesleki güçlükler" yüzünden Bursa'da sürdürmek zorunda kalan

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

Kansere şifa arayanlar, krom suyunda kaynatılmış otları çay gibi içiyorlar

Yılmaz'ın ömrünün önemli bir bölümü de polislerle köşe kapmaca oynayarak geçmişti. Bu arada zaman zaman gazeteler de "Kanserci Hamdi, polisleri kanser etti..." başlıklı haberlere de malzeme olan Yılmaz, aynı alanda çalıştığı Ziya Özel'in kendisinden daha şanslı olduğunu düşünüyor ve şunları söylüyordu:

"Araştırmaya aynı yıllarda başladık. Ziya Özel o yıllarda Muğla Kemik Hastanesi'nin başhekimiydi. Bir gün bana geldi ve bir ilaç bulduğunu söyledi. Bulduğu ilacın kansere faydalı olup olmayacağını öğrenmek istiyordu. Hatta beraber çalışmamızı istedi. Ben de kendisine zehirle kanser tedavisi olamayacağını anlattım ve bu işten vazgeçmesini tavsiye ettim. 'Yoksa başhekimliğin elinden gider' diye de hatırlattım. İşte şimdi görüyorsunuz... Zakkumu içip ölüyorlar..."

İnananların gözüyle... "Kayınbiraderim mide ve bağırsak kanseriydi. Defalarca ameliyat oldu. 45 kiloya kadar düştü. Doktorlar, ocak ayını çıkaramaz dediler. Baroda Yılmaz'ın adını duyunca 'Son umut, bari deneyelim' dedik ve biz de ilacı aldık. İlaca başladıktan sonra kayınbiraderim 20 kilo aldı, yaraları kapandı, işinin başına döndü. Neye inanacağım şaşırdım. Belki bir rastlantı ama bundan sonra Hamdi Bey'in bir davasını üstlendim."

Bursa'nın ünlü avukatlarından Üstün Alpman söylüyordu bunları. Genelde sendika-işçi davalarına bakan ve bilimsel olmayan hiçbir şeye inanmadığını özellikle belirten Alpman, merakını yenmek için sabırsızlanıyordu.

Ayhan Songar ise çarıklı doktoru şöyle savunuyordu: "Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Evliya Çelebi der ki, 'Sefere giden Osmanlı ordusu yara tımarı için yanında peynir küfü taşırdı. Yaralar iltihaplanmasın diye peynir küfü kullanılırdı.' Alexander Fleming penisilini, İkinci Dünya Savaşı yıllarını peynir küfünden üretti. Çiçek aşısının macerası da buna benzer. Anadolu'da eksiden ineklerin memelerinde zararsız bir çiçek hastalığı vardı. Halk ineği sağarken eline bu hastalık bulaşırsa, çiçek hastası olmazdı. Bunu, o devrin İngiliz Büyükelçisi'nin hanımı İngiltere'deki Doktor Jenner'e yazıyor ve Jenner anlatılanlardan yola çıkarak aşıyı üretiyor. Tüm bunlara dikkat edilse pek çok buluş Türkiye'de gerçekleştirilirdi. Ziya Özel olayı da ortada işte... Herkes başına üşüştü zavallının. Şimdi arasan da bulmak mümkün değil..."

Prof. Ayhan Songar "şifacı"ları böylesine yürekten destekliyor ama bu yaklaşım Türk Tabipler Birliği tarafından şiddetle kınanıyordu. Birlik Başkanı Nusret Fişek, tepkilerini şöyle dile getiriyordu: "Olmaz böyle şey... Herkes kansere ilaç bulmaya başladı. Ziya Bey teşvik etti galiba. Ayhan Songar da bu münasabetsizliği yaparak cahilin biri olduğunu ispat ediyor. Bir maddenin ilaç olarak kabul edilmesinin bilimsel yöntemleri vardır. Songar'ın söyledikleri ise her türlü bilimsel dayanaktan yoksundur. Dünyada hiçbir yeni şey, sokaktaki adam tarafından keşfedilmez..."

Figen AKŞİT-Ayda Özlü ÇEVİK

"Bay Başkanlar" nasıl eğitilir?

İstanbul'da kurulan bir eğitim merkezinde Türkiye ve Ortadoğu ülkelerinin yerel yöneticileri eğitilecek. Dışa yönelik, ilk uygulama, 27 Mayıs'ta başlıyor. Kuveyt, Kahire, Tunus, Riyad kentlerinin belediye başkanları İstanbul'a geliyor

Sultanahmet'te bahar... Çınar yapraklarında yeşilin en sütlüsü, en tazesi ve hatta en ışıltılısı...

Sultanahmet'te bahar... Baharda Sultanahmet Meydanı... Meydan - da konak... Talat Paşa Konağı... Konak, bir yüzünü Ayasofya Kilisesi'ne çevirmiş. Öteki yüzünü de Yerebatan Sarayı'na...

Etekleri uçuşan turistik bir avareliğin izlenimleri ile yetinecek olursanız... Söz, burada bitiyor.

Yok. Hayır. Talat Paşa Konağı'nın kapısında yazılı duran o sarı pirinç tabelayı merak etmeye niyetiniz varsa... İşte, yazı orada başlayabilir.

"IULA Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı, Yerel Yönetim Eğitim ve Geliştirme Merkezi": Talat Paşa Konağı'nın kapısında asılı duran tabelalardan birinde böyle yazıyordu.

Burası, bir bakıma, "Yerel Yöneticiler Mektebi"ydi... Ve üstelik, sadece Türkiye'ye değil, Ortadoğu ve Doğu Akdeniz ülkelerine dönük olarak da eğitim faaliyeti gösterecekti.

Merkezin genel sekreteri Selahattin Yıldırım, "kuruluş kararı"nın 1986'da alındığını ve çalışmalara hemen başladıklarını anlatıyordu.

Yarı diplomatik. Bugünkü temel amaçları, yerel yönetim alanında dünya deneyimlerinden yararlanarak, belli stratejik konularda "paketler" oluşturmaktı... Bunlar tabii ki, bilgi alışverişi sağlayacak "eğitici" paketler olacaktı...

Bugünkü statülerine gelince...

Selahattin Yıldırım, " 1987'de Türk hükümeti, bize uluslararası birlik statüsü tanıdı. Bu, Türkiye'de ilk kez bize tanınan bir statüydü. Bugün işlerimizi yarı diplomatik bir şekilde yürütüyoruz" diyecekti.

IULA ise, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'ydi. 1913 yılında kurulmuştu. Temel işlerinden biri de yerel yönetimlerdeki üst düzey yöneticilere dönük eğitim faaliyetleri yapmaktı. Birliğin merkezi Hollanda'daydı... Talat Paşa Konağı'nda da bu merkezin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'e dönük olarak çalışan bölümü yer alıyordu.

İstanbul'daki teşkilatın kurulması için gerekli finansmanı, başlangıçta, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi sağlamıştı. Bugün vardıkları noktayı ise, Selahattin Yıldırım "Otofinansmana gidiyoruz" diye özetliyordu. Tabii Hollanda'daki merkezden de bölge teşkilatı için bir "katılım payı" geliyordu. Bu fon geçen yıl 30 bin dolar dolayında olmuştu. 1988'de ise 40-50 bin dolar dolayında olacaktı.

Belediyecilikte bölge kentlerine verecekleri "danışmanlık hizmetlerinden" kazandıkları gelirlerle kısa zamanda kendi kendilerini finanse eder hale geleceklerdi. Bu duruma gelmek için başlangıçta öngördükleri süre "beş yıl" olmuştu. Ama, "şimdi" diyordu Yıldırım, "İki yıl içinde kendi kendimizi finanse eder hale geleceğimizi görüyoruz."

Nasıl bir eğitim? Yerel yönetici eğitimine dönük olarak ilk yaptıklarından biri, "Nasıl bir eğitime ihtiyaç var?" konulu bir araştırma olmuştu. Sonuçta bu araştırma, "evrensel ölçülerde yönetici bilinci geliştirme gereği"ni ortaya koyacaktı.

Yerel yöneticilere dönük olarak ilk bağlayıcı eğitim programını, İstanbul'da 27 Mayıs'ta hayata geçireceklerdi... Kuveyt, Kahire, Tunus, Riyad gibi kentlerin belediye başkanları geliyordu... Başkanlar için yapılan programlar, genellikle "üç günü" geçmiyordu. Daha alt düzey yöneticiler için (sözgelişi daire başkanları) bir haftaya yayılan programlar düzenlenebiliyordu.

Eğitim paketlerinin hazırlanmasında da iddialıydılar. "Bu alanda

Selahattin Yıldırım, hükümetin kendilerine tanıdığı uluslararası birlik statüsünün işlerini kolaylaştırdığını söylüyor.

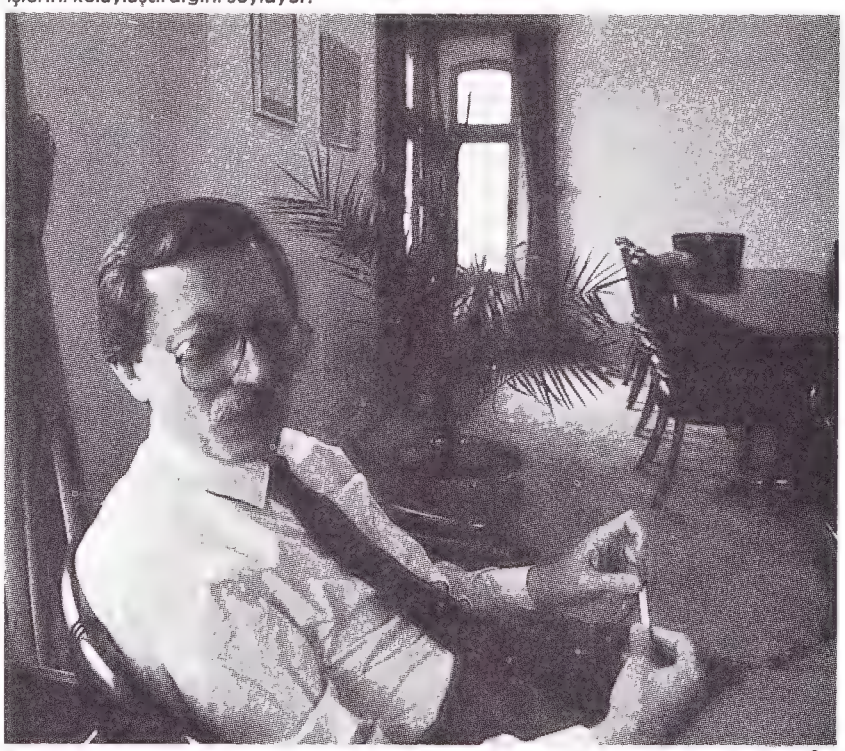

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Batılılardan aşağı değiliz'' diyen Selahattin Yıldırım şunu da ekliyordu:

''Hollanda'daki merkez için bazı programların baskı ve editörlüğünü biz yapıyoruz.''

Hazırlanan her eğitim paketinin onlara da bir maliyeti vardı tabii. Sözgelişi, ''Metropol Yönetimi'' paketi 10-12 milyona mal olmuştu. Daha sonra bu maliyet, düzenlenen çeşitli programlardan gelen gelirlerle sıfırlanacak ve giderek kazanç sağlar hale gelinecekti. Son olarak Marmara Belediyeler Birliği için düzenledikleri üç günlük bir eğitim programı için (yemek, kahvaltı, otel), adam başı 50 bin lira ücret alınmıştı... Üstelik böyle bir fiyatla zarar da etmemişlerdi...

Dışa dönük eğitim programları söz konusu olunca adam başı fiyat (günlüğü), 100 dolardan aşağı olmuyordu. Aynı tür eğitim paketlerinin Avrupa'daki adam başı fiyatı ise 400 dolardı...

Peki, -özellikle Ortadoğu'ya yönelik olarak- yerel yöneticilerin eğitimi açısından ne gibi temel ''açıklar'' ve ''sorunlar'' gözleniyordu?

Selahattin Yıldırım ''Bu ülkelerde bir yönetim kültürü meselesi var'' diyordu. ''Yukarıdaki düşünceyi aşağıya yaymada kararları tavandan tabana geçirmede tıkanıklıklar gözleniyor.

Bu biraz da toplumdan kaynaklanan bir durum. Zira bu ülkelerde halk sorununu en önce üst kademeye aktarmak istiyor.''

Yine Ortadoğu'ya yönelik olarak yerel yöneticiler açısından en önemli konulardan biri de ''yönetimi geliştirme'' sorunuydu. Kaynak da olsa, teknoloji de bulunsa, yetişkin kadro yoksa, belediyecilikte sonuç alınamıyordu.

75. yıla armağan. Talat Paşa Konağı'ndaki merkez için dün bir bugün ikiydi... Ama bu yıl 75. kuruluş yılını kutlayacak olan IULA'ya bir armağan da hazırlamışlardı. 51 ülkede yerel yöneticilerin nasıl eğitildiğini toparlayan bir çalışmaydı bu armağan...

Her şey yöneticide bitmiyordu kuşkusuz. ''Kitlelerde bilinçlilik yaratmak da çok önemli'' diyordu Yıldırım. ''O olmazsa hiçbir şey olmaz.''

Son yıllarda belediyelerin Türkiye'de yetkileri artarken kaynakları da yaklaşık beş kat artmıştı... Ne var ki, artan kaynaklarla birlikte bu kaynakların ısraf edildiği kuşkusu da giderek yayılıyordu. Bu kuşkuyu hatırlattığımızda ise şunu söyleyecekti Selahattin Yıldırım:

''1930'lar Amerika'sını inceledim. O dönemde de benzer tablolar görülüyor. Belediyeci denince herkes biraz yaka silkmiş. Neden? Çünkü birden kaynaklar artmış belediyeler için. Sistem kaynak artışına hazırlıklı olmadığı için bazı etkinsizlikler de olmuş... Sonra birkaç yıl içinde bu tür tatsızlıklar silinmeye yüz tutmuş. Aynı şey Türkiye'de de olacaktır. Kaynakların etkin kullanımı git gide başarılacaktır. Kaldı ki, bugün İsveç gibi gelişmiş bir ülkede de aynı şikâyet gündemde. Belediyeler fazla para harcıyor diye... Belediyecilik alanında büyük atılımlara sahne olan Sri Lanka, Brezilya, Meksika,Yugoslavya ve Türkiye'de inceleme yapan bir İngiliz profesör şunu açıkça söylüyordu: ''Türkiye'de öteki ülkelerle kıyaslanmayacak kadar büyük gelişmeler oldu.''

Çağdaş yerel yöneticinin hangi özelliklere sahip olması gerektiğine gelince...

Selahattin Yıldırım ''Önce,'' diyor, ''...çok açık olmalı. Açık derken de kapısı açık olmalıyı kastediyorum. Gerektiğinde suyu akmayan adam da başkana ulaşabilmeli. Açıklık ve halka yakınlık şart. Bir de duyarlılık önemli. Kentte yapacağı en ufak bir değişimin hangi kesimleri nasıl etkileyebileceğini önceden kestirebilecek bir duyarlılığı olmalı...''

Nilgün UYSAL

Talat Paşa Konağı, şimdilerde ''IULA Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı Yerel Yönetim Eğitim ve Geliştirme Merkezi'' görevi görüyor.

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

Pazartesi rejime başlayıp Salı bırakanlar!..

Güzel Sanatlar / Saatchi & Saatchi

İşte Minvitin Drink.

Minvitin Drink tüm öğünlerde veya günde 1 veya 2 öğün **yemek yerine** içildiğinde çabuk, doğal ve sağlıklı kilo vermenizi sağlar.

Minvitin Drink arasıra 1 öğün yerine içildiğinde ideal kilonuzu sürekli korur.

WANDER

minVitin® Drink

"Ağız tadıyla zayıfla"

Ayrıntılı bilgi ve Minvitin diyet programını eczanelerden isteyiniz

SANDOZ

TEK'in tellerine zamlar mı konar?

TEK'İN BORCU DİZ BOYU

Zammın ANAP'çası

Barajlar Özal'ın "bereketli yağmur"ları sayesinde dola, enflasyon canavarı da böylece yenile dursun, bu "bereket"ten TEK'in pek de nasiplenemediği ortaya çıktı. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fahrettin Kurt'un açıklamasına göre, 500 milyar alacağına karşın, 1.2 trilyon borcu olan TEK'in "geleceğinden endişe duyuluyor" muş... Bu 1.2 trilyonun sahipleri yabancı ve yerli finans kuruluşları olduğuna, onlardan da insaf beklenemeyeceğine göre, bu borcu ödeyecek bir tek kuruluş kalıyor geriye: Vatandaş A.Ş.... Zaten Başkan Kurt da, "Borçların ödenmesi için elektrik fiyatlarında yeni bir ayarlanmaya gidilmeyeceğini" söyleyerek, yeni bir zammın kapıda olduğunu müjdelemişti. Tabii ANAP'çadan anlayanlara...

BİR PORTRE

Mustafa Taşar

Ökünün nasıl sonuçlanacağı daha başlangıcından belliydi. Taşar kapıdan adımını henüz atmıştı ki, "milliyetçi Taşar" sloganları ANAP Gaziantep İl Kongresi'nin yapıldığı salonun camlarını titretmeye başladı. Gerçi, kongrede Hasan Celal Güzel de vardı ve hayli etkileyici bir konuşma yapmıştı ama, bu bile 607 delegeden 417'sinin katıldığı kongrenin "milliyetçi kanat"ın gövde gösterisine dönüşmesini önlemeye yetmeyecekti. Taşar her ne kadar Gaziantep'e, "uzlaşma, anlaşma amacıyla ve annesinin, babasının elini öpmek, aile büyüklerinin mezarlarını ziyaret etmek" için geldiğini söylüyorsa da, bu sözlerin gerçeği yansıtmadığı ortadaydı. Anlaşma ve uzlaşma "milliyetçi"lerle yapılmış, öpülen yine onların eli olmuş, ziyareti amaçlanan mezarın ise, "liberal kanat"a ait olduğu ortaya çıkmıştı. Sonuç; Özal'ın "ANAP ruhu"nun hayalden öteye gitmediğini bir kez daha gözler önüne serdi ve "dört eğilim"in eskisinden de ağırlıklı bir biçimde varlığını koruduğunu kanıtladı. "milliyetçi" aday Mehmet Büyüknacar il başkanı olmuş, Taşar, Güzel'i 1-0 yenmişti.

DİYARBAKIR KOŞULLARI

Yanık ana!

"Cezaevindeki oğluma insanca muamele yapılmazsa kendimi yakacağım" demişti Saliha Şener ve benzin bidonunu gazetecilerin objektiflerine doğru sallamıştı. Neyse ki, Diyarbakır Özel Askeri Cezaevi'ndeki açlık grevi mahkûmların "insanca muamele" yönündeki kimi taleplerinin Özal'ın direktifi ile kabul edilmesi üzerine sona ermiş ve Saliha ana bidonunu bir kenara kaldırmıştı. Ancak, aradan üç ay geçip, cezaevi sivile devredilip, verilen haklar geri

HAFTANIN İNCİSİ

"Cindoruk beni de, Yaşar Bey'i de çok sever. Geçen kongrede beş dakika öpüştük, bizi zor ayırdılar."

Orhan Keçeli
DYP İstanbul İl Başkanı

BASINDAN YORUMLAR

Hem Müslüman hem de solcu...

En ileri tekniği sahip basın sanayii bile, bazı saplantılardan kendini kurtaramıyor.

Şirin bir örnek vereyim:

Bir gazeteye bakıyorsun: "Müslüman kuvvetler Beyrut'a hâkim oldu."

Öbür gazeteye bakıyorsun: "Solcu kuvvetler Beyrut'a hâkim oldu."

Aslında ikisi de aynı şey ama, ah... İşte en büyük sancımız.

Birimiz, oradaki Müslümanlar'ın solcu olduğunu söyleyemeyiz, öbürümüz ise oradaki solcuların Müslüman olduğunu söyleyemeyiz.

Gül Allah gül.

Rauf Tamer, 18 Mayıs, Ankara Bayram gazetesi

Saliha Şener'in "insanca muamele" uğruna kendini yaktığının resmidir

alınıp, açlık grevi de yeniden başlayınca, artık zamanı gelmişti kendini yakmanın. Benzini üstüne boca ediverdi Saliha Şeher ve kibriti çaktı. Çevreden yetişenler yaşlı kadının yangınını söndürdüler, ama Diyarbakır Cezaevi'ndeki yangını söndüremediler...

KISA... KISA...

• **Toplusözleşme pazarlıkları uzun** süredir çıkmaza giren Lassa, Pirelli ve Goodyear işçileri Kimya, Petrol ve Lastik Sanayii İşverenleri Sendikası'nın karşı çıkmasına rağmen hak ettikleri ücret zammını elde ettiler.

• **Türkiye temmuza kadar 2,5 mil**yar dolar dış borç ödeyebilmek için yeni dış borçlar aramaya başladı.

BİR FOTOĞRAF

GÜNAYDIN

Turizm ve "Helga edebiyatı" sezonu açıldı. İşte patlayan turizmle birlikte AIDS'e boşverip Helga'larını çoğaltmış Bodrum'lu yiğit bir Türk genci.

Mutlak sıfır!

Erdal Bey'in bilim hayatında edindiği tecrübe ve birikimle politika hayatında başardığı çok ilginç bir teknik var:

"Enerjileri organize etmek!"

İsmet Paşa'nın oğlu bu işi kendi hesabına uygun şekilde yapacaktır. Muhtemelen de babasının "hizipleri birbirlerine karşı dengeleyip kendi dediğini yaptırma" metotlarını uygulayacaktır.

EMRE ULAŞ / NOKTA

Hatta uygulamaktadır.

Doğulular ve solcular fazla hareketlendiğinde Baykal'a hafif meyletmek... Baykal hızlandığında öteki tarafla bir yemek yemek, ya da onların bir gezisine katılmak...

Böylece hizipler tek başlarına partiye hâkim olma gücünü yitirince de "kendi aşırı ılımlı çizgisini" SHP politikası haline getirmek!

Bakalım bu kurultayda hizipler İnönü terazisinde dengeye getirilebilecek mi? Birbirlerine karşı oynanarak enerjileri sıfırlanabilecek mi?

Teoman Erel, 16 Mayıs, Milliyet

Marx'ın büyüklüğü

Bana göre Marx, Marxizm'in kurucusu olduğu kadar da, bugünkü kapitalist, liberal, demokratik dünyayı hazırlayan bir büyük adamdır.

Büyük adamlar daha sonraki zamanları yalnız buldukları doğrularla değil, uyarışları ve uyandırdıkları tepkilerle de etkileyebiliyor. Bu uyandırışlar ve tepkiler öylelerini iflasa sürükleyebiliyor; ama büyüklüklerini zedelemiyor. Marx bunu ispatlayan, sayısı az büyüklerden biridir. Bugün Marx'ın önemli savları ayakta değildir; ama bugünün dünyası, bir bakıma, hatta geniş ölçüde onun uyandırdığı tepkilerin ve uyanışların sonucudur. Marx, dünya işçileri birleşiniz, ihtilal için birleşiniz demeseydi, insan ve işçi haklarıyla birlikte özgürlüklerimiz de bu düzeye ulaşamazdı. Ulaşmak bir yana, o devrimi deneyen ülkelerde olduğu gibi, çökükte daha yıllarca çırpınırdı. İnanıyorum.

Marx, kendisini benimseyenlerle değil, uyandırdıkları ve kendisine karşı çıkanlarla değiştirdi dünyamızı. Çağımız dünyasında onun hâlâ uyandıramadıkları varsa, elden ne gelir?

Tarık Buğra, 19 Mayıs, İstanbul Bayram gazetesi

POLONYA / DAYANIŞMA VAZGEÇMİYOR

Sembollerle yaşayan isyan

1981'de askeri yönetim tarafından yasadışı ilan edilen Dayanışma Sendikası mücadelesini sürdürüyor

Hükümet yanlısı gazeteler yüzde seksen iade ile satılırken, yeraltı basını büyük ilgiyle izleniyor

"Ne denli güçlü olursa olsun Dayanışma kazanamaz. İktidarın tüm imkânlarına sahip olmasına rağmen yönetim de kazanamaz. Polonya? Polonya her zaman kaybeder." Polonya'da son yıllarda yaşanan olaylar, tarihçi Tomislav Gemerek'in bu yorumunu doğrular nitelikte ama, Polonyalıların kaderlerine razı oldukları da pek söylenemez. Geçtiğimiz günlerde, Dayanışma'nın kapatıldığı 1981 yılından bu yana gerçekleştirilen en büyük işçi eyleminden sonra sendikanın önderlerinden Adam Michnik, "Kaybetmedik, vazgeçtik" diyordu. oysa genel kanı "kaybettikleri, ancak vazgeçmedikleri" yolundaydı. Bu, bir bakıma, Polonya tarihinin özeti de sayılabilirdi. Polonya tarihi, kaybedilen savaşlar, işgaller yenilgiler tarihiydi ama, aynı zamanda boyun eğmemenin, direnmenin de tarihiydi.

"V"nin üçüncü boyutu. Yenilgilerle dolu tarihe rağmen direnmenin gelenek haline gelmesini mümkün kılan Polonya halkının sembollere bağlılığıydı. Semboller aracılığıyla ulusal birlik sağlanıyor, iktidara karşı mücadele veriliyordu. Çek yazar Milan Kundera'nın "iktidara karşı verilen mücadele, unutmaya karşı verilen mücadeledir" sözü Polonya'daki mücadelenin şiarı niteliğindeydi.

1981'deki askeri müdahale ile illegal bir hüviyet kazanan Dayanışma Sendikası varlığını sembollerle koruyordu. Yenilgiye rağmen, Walesa'nın "kazanacağız, kazanmaktan başka çaremiz yok" sözüyle birlikte Dayanışma'nın sembolü haline gelen zafer işaretinin simgesi "V" harfi duvarları, göğüsleri süslüyordu. Yönetim Leh alfabe-

Yenilgilere rağmen zafer işareti hâlâ Dayanışma'nın sembolü

sinde "V" harfinin olmadığı gerekçesiyle üzerinde zafer işareti olan rozetleri yasaklıyor, ancak bu kez de ortalığı tavşan kulakları rozetleri kaplıyordu. Çok geçmeden tavşan kulakları da yasaklanıyordu ama, halkla yönetim arasındaki semboller mücadelesi sürüyor, transistörlü radyoların rezistanslarını sökülüp direnişi simgelemek amacıyla rozet niyetine takılıyordu. Derken bir mine modası çıkıyor, kadınlar siyah mineli kolyelerden başka mücevher kullanmamaya başlıyordu. Siyah mine modasının nedeni 1863'teki Ruş işgali sırasında Polonyalı kadınların ordularına maddi destek sağlamak üzere mücevherlerini hibe ederek yalnızca mineli kolyeler takmalarıydı. Yönetim Rus işgaline karşı direnişi sembolize eden mineli kolyeleri yasaklama cesaretini gösteremiyordu.

Jaruzelski yönetimi, gençliği siyasi faaliyetlerden uzak tutmak için diskotekleri, rock müziğini teşvik etmişti. Ancak gerek radyo ve diskoteklerde çalınan, gerekse rock grupları tarafından yapılan müzik rejimin pek hoşlanacağı türden olmuyordu. Bob Dylan'ın "When You Gonna Wake Up" (Ne Zaman Uyanacaksın?), Gloria Gaynor'ın "I will Survive" (Ayakta Kalacağım), Simon and Garfunkel'ın America (Gabardin takımlı adamın casus olduğunu söyledi bana / ben de dikkat et dedim / kravatı kamera olabilir) adlı parçaları radyo ve diskoteklerde sürekli olarak çalınıyordu. Polonya'nın ünlü rock grubu Prefect'in ise bir şarkısına "Kim korkar" nakaratından sonra fısıltıyla "Jaruzelski'den" kelimesini eklemesi, sözkonusu parçanın yasaklanmasına yol açıyordu.

Halı çırpma saati. Duvar yazıları ve fıkralar da direnişi ayakta tutan unsurlardı. Dayanışma yanlıları duvarlara yazı yazmaktan, güvenlik güçleri de yazılan yazıları silmekten usanmıyordu. Dayanışma yanlısı sloganların yanı sıra siyasi mizah örnekleri de duvarları süslüyordu. Dayanışma hareketinin başlamasıyla görevden alınan Edmund Gierek'e atfen "Geri dön Eddie, seni affettik" ve Gierek'in selefi Wlayslaw Gomulka'ya hitaben "Wlayslaw, yeraltına hoş geldin" en popüler duvar yazılarıydı. "Demokrasi ile demoktratik sosyalizm arasındaki fark nedir? Biri sandalye, öbürü elektrikli sandalye", "Bir insan hem akıllı, hem dürüst, hem de partili olamaz. Bu üç özellikten en fazla ikisi gerçekleştirilebilir " ve "Ölüm halindeki bir inzibata yapılması gereken ilk müdahaleyi biliyor musun? Hayır. İyi" dönemin siyasi mizah örnekleriydi. Bu arada sade vatandaşlar da eleştirilerden paylarını alıyordu. Ünlü bir tiyatro sanatçısı yönetimi hicveden bir esprisinin ayakta alkışlanması üzerine seyircilere dönüyor ve "Ama yakın zamana kadar Stalin yanlısı esprileri de alkışlıyordunuz " diyordu.

Bu arada, Jaruzelski yönetimi de boş durmuyor, elindeki tüm propaganda mekanizmalarını harekete geçirerek Dayanışma'yı gözden düşürmeye, partiye destek sağlamaya çalışıyordu.

Sürekli olarak Dayanışma'nın başlangıçta olumlu bir hareket olduğu, ancak daha sonra radikal entelektüellerin etkisi altına girerek ulusal birliği bozdukları, ulusal servete zarar verdikleri, Polonya'nın en güç döneminde yalnızca kendi çıkarlarını düşündükleri motifi işleniyordu. Aynı şeylerin sürekli yinelenmesi etkisini gösteriyor, askeri müdahalenin sevimsiz, partinin ve Jaruzelski'nin güvenilmez olduğu; Dayanışma'nın ise Polonya'yı iç savaşın eşiğine getirdiği, Rus işgaline sebebiyet vermek üzere olduğu düşüncesi halkta giderek yaygınlaşıyordu. Propoganda ikna etmekten çok demoralize etmeyi hedefliyor ve rejim kendi meşruiyetini yerleştiremese bile, muhalefetin meşruiyeti konusunda ciddi kuşkular yaratmayı başarıyordu.

Ancak, devlet propogandasına karşı direniliyor, hükümet yanlısı gazeteler yüzde seksene yakın iadeyle satılıyor, halkın "fantezi saati" adını verdiği haber bültenleri izlenmiyordu. Swindik kentinin sakinleri 19.30'daki haber programı sırasında toplu olarak akşam gezintisine çıkıyor, bu protestonun yasaklanması üzerine haber saatinde balkonlarda halı çırpma eylemi başlatılıyordu. Yönetim, insanların balkonda halı çırpmasına mani olamıyordu. Yine de televizyonda yer alan kimi görüntüler etkili olmayı

Geçen yıl ülkesini ziyaret ettiğinde binlerce kişinin karşıladığı Papa, Walesa ile birlikte direnişin sembolü durumunda

başarıyordu. Cam ve lastik yokluğunun yoğun olduğu bir dönemde protesto eylemleri sırasında kırılan camlar, patlatılan ve yakılan araba tekerlekleri muhalefete puan kaybettiriyor, bir gösteride Polonya bayrağının yakılması ulusal duyguları güçlü Polonyalılar için şok tesiri yaratıyordu.

Walesa'nın bıyığı. Sembollere bağlılık Polonyalıları yenilgide güçlü kılıyordu ama, kimi zaman da geri tepiyor, direnişin aleyhine sonuçlar doğurabiliyordu. Bir Polonyalının Papa seçilmesi muhalefete ivme kazandırıyor, halk kahramanı Walesa'nın tutuklanması baskıyı, dolayısıyla direnişi sembolize ediyor, ancak yönetimin Papa'ya Polonya'yı ziyaret izni vermesi, Walesa'nın serbest bırakılması muhalefetin hızının kesilmesine neden oluyordu. Kardinal Glemp'in bir ayin öncesi kendisinin, Dayanışma'nın simgesi haline gelen zafer işareti ile karşılanması üzerine "Polonya'nın ulusal birlik sembolü 'V' değil haçtır" demesi kitleleri iki cami arasında binamaz bırakabiliyordu. Glemp'in "Şüphesiz kilisenin düşmanları vardır ve olacaktır. Ancak, kilise düşmanına da sevgiyle sarılır; onu yok etmek yerine kendi safına çekmeye çalışır " ifadesi de rejimle halk arasındaki gerginliği yumuşatıyordu.

Dayanışma hareketine karşı "Vatansever Cephe"yi kurduran Jaruzelski ve ekibi, 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarında

Bu arada, Jaruzelski yönetimi de "semboller savaşı"nı kazanmak için elinden geleni yapıyor, Polonya bayrağındaki kartalın başına, bağımsızlık yıllarında olduğu gibi, taç konulmasını ciddi biçimde tartışıyor, İkinci Dünya Savaşı'nın kahramanlarından Pilsudski'nin Londra'da bulunan küllerinin Polonya'ya iade edilmesi için girişimde bulunuyordu. Yönetimin Pilsudski'ye bu denli önem vermesinin nedeni Papa ve Walesa'nın yanı sıra Pilsudski'nin fotoğraflarının her evin duvarlarını süslemesiydi. Ayrıca Walesa, Che'nin, Castro'nun sakalı gibi sembolik değer taşıyan "Pilsudski bıyığı" bırakmıştı.

Dayanışma'nın yasal ömrü olan 16 ay süresince güncel siyasi sorunlar ölüm kalım meselesiydi ama, en hararetli tartışmalara konu olan güncel sorunlar değil, 1940'ta Polonyalı subayların Sovyet birlikleri tarafından Katyn'de toplu halde öldürülmeleriydi. Dayanışma'nın sözcülerinden Michnik'in ifadesiyle kimse, "Katyn'i unutun. 40 yıl önceki olayı tartışmanın bir yararı yok. Şimdi ne yapmamız gerektiğini düşünelim" demiyordu. Bu geçmiş tutkusu mücadeleyi en kritik anlarda zayıf düşürüyordu. Dayanışma'yı, iyi tanımlanmış amaçları ve somut hedefleri olmayan bir hareket olarak değerlendiren Michnik'e göre, muhalefet kolaylıkla provoke edilerek amacından sapabiliyor, önemsiz konulara büyük enerji sarfediliyor ve güncel sorunlar yerine geçmişe ait sorunlar öncelik kazanıyordu.

Pop müzik ve blucin Polonya'da da gençliğin gözdesi

Pamuk eller, çelik bacaklar. Dayanışma'yı destekleyen Polonyalı aydınların büyük bir bölümü muhalefetin yeterince siyasi olmadığı görüşünü ileri sürüyordu. Kimileri de Dayanışma'nın "siyaset öncesi" bir konumda olduğunu, siyaset yapabilmek için gereken manevra alanının yaratılmasına çalışıldığını, ancak bunun başarılamadığını düşünüyordu. Polonyalı düşünür Smolarek'e göre, Dayanışma'nın temel sorunu insanların düşünce yapısını değiştirememesi, sosyal kategorilerden siyasi kategorilere geçilememesiydi. Dayanışma, toplumu temsil ettiğini ileri sürerek siyasi değil sosyal bir hareket olduğunu, siyaseti partinin temsil ettiğini, kendilerinin siyasi bir amaçları olmadığını söylüyordu. Bu sözler belki de taktik icabı söylenmişti ama, yine de önemli bir gerçeği ifade ediyordu. Dayanışma hareketi bir türlü siyasi taleplerini formüle edemiyor, semboller, mitler, kahramanlık destanları arasında boğuluyordu.

Dayanışma, Smolar'ın ifadesiyle, mitler tuzağına düşmüştü. Bunlardan biri ulusal birlik mitiydi. Dayanışma'nın sözcüleri ısrarla tüm ulusun yabancı bir ordunun teğmenlerinden oluşan küçük bir kliğe karşı birlik olduğunu vurguluyordu. Ancak, darbeyle birlikte Polonya halkının hiç de azımsanmayacak bir bölümünün rejimi desteklediği ortaya çıkıyordu. İkinci yanılgı da Dayanışma'nın orduyu doğal müttefiki saymasıydı. Ordunun Polonya milliyetçiliğinin kurumsal ifadesi olduğu, kendilerine karşı kullanılamayacağı düşünülüyordu. Müdahaleden önce yapılan bir kamuoyu yoklaması sonuçlarına göre ordu, kilise ve Dayanışma'dan sonra Polonya halkının en çok saydığı üçüncü kurumdu. Parti ise 14. sırada yer alıyordu. Ne var ki, Jaruzelski'nin iktidarı ele geçirmesiyle ordu partinin safında yer alıyor iç savaşı önlemek ve ulusal birliği sağlama misyonuyla Dayanışma'yı bozguna uğratıyordu.

Adam Michnik, '83 baharında tutuklu bulunduğu Bioleka cezaevinden yazdığı "Polonya Savaşı" adlı makalesinde Dayanışma'nın rejimle olan mücadelesini şöyle özetliyordu: "Dayanışma vurmayı biliyor, ama beklemeyi bilmiyordu. Saldırıyor, geri çekilemiyordu. Ana hatları belli bir programı vardı ama, bu programı uygulamaya koyacak araçlardan yoksundu. Fabrikalarda güçlü, pazarlık masasında zayıftı. Hasmı gerçeklerden korkuyor, yönetemiyor, verdiği sözleri tutamıyordu ama, bir şeyi başarıyordu: Sosyal dayanışmayı engelliyordu. Dayanışma çelik bacaklı, pamuk elli bir devdi. Rejimin ise ayakları pamuktan, elleri çeliktendi."

"Temmuzda yeniden başlayacağız"

"Vazgeçmiyoruz, şimdilik ara veriyoruz. Temmuz veya ağustosta yeniden başlayacağız." Dokuz gün süren grevlerin sona ermesinden sonra işçi liderlerinden Zbigniev Janos, Dayanışma' nın stratejisini bu ifadeyle açıklıyordu. Walesa da "Reformlar gerçekleştirilmezse kanlı bir devrim olabilir. Sesimin Moskova'ya ulaşacağına inanıyorum" diyerek Kremlin'e anlamlı bir mesaj gönderiyordu. Niçin temmuz veya ağustos? Ordunun yönetime el koymasından, Dayanışma'nın kapatılmasından bu yana sosyalist blokta önemli değişiklikler olmuş, Gorbaçov faktörü devreye girmişti. Brejnev döneminde göreve gelen Jaruzelski yönetimi tarafından yasa dışı ilan edilen Dayanışma'nın Gorbaçov'a sempatiyle baktığı açıktı.

Ancak, Gorbaçov'un uyguladığı politikalarla Sovyetler Birliği'ndeki huzursuzluklar yüzeye çıkmış, sağ ve sol muhalefetin dozu giderek artmıştı. Bu durumda Polonya olaylarının 1980'deki şiddetine ulaşması Gorbaçov'un iktidarına ağır bir darbe olabilir ve Gorbaçov'la birlikte reform umudu da yitirilebilirdi. İşte bu nedenle siyasi gözlemciler Dayanışma'nın haziran ayında toplanacak olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin kongresi öncesi temkinli davranmayı uygun gördüğünü, eyleme geçmek için kongre sonucunu beklediğini ileri sürüyor.

Parmaklıklar ve gözetleme kulesinin ardında "suçlular" gün sayıyor. Georgi Mihailov, Ararat çalışma kampında (sağda)

S.S.C.B. / ÇALIŞMA KAMPLARINDA YAŞAM

"Suç" ve Ceza

Yaşamının bir dönemini toplama kamplarında geçiren fizik profesörü Georgi Mihailov'un "Gulag Takımadaları"ndaki yaşantıya ilişkin fotoğrafları, geçtiğimiz günlerde Batı basınında yayımlandı

Georgi Mihailov, ne bir muhalifti ne de bir katil. Leningrad Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan kendi halinde bir fizik profesörüydü. Ama vazgeçemediği bir tutkusu vardı ki, yıllarca hapislerde, çalışma kamplarında yaşamasına mal olacaktı. Mihailov'un bu "suçlu" tutkusu sanat aşkıydı. Bütün derdi gücü tablolar, çeşitli sanat eserleri toplamak ve bunların fotoğraflarını çekmekti. Bu fotoğraflar, sonradan sanatseverler arasında elden ele dolaşıyor ve eserlerin herkesçe tanınmasını sağlıyordu. Bu çaba, giderek öyle bir boyuta ulaşmıştı ki, fotoğraflar sanatçılarla sanatseverler ve müşteriler arasında en önemli iletişim yolu haline gelmişti. Kent çapında gizli bir sanat ağı oluşmuştu. Gizli, çünkü bütün bu eserler "yasak sanat" kapsamına giriyordu. Ve Mihailov siyasi anlamda olmasa bile tehlikeli bir muhalifti, çünkü sanatta özgürlüğü savunuyordu.

KGB ajanları, ilk kez 1976'da kapısını çalacaklardı. Binlerce diası imha edilecek, makinelerine el konacaktı. Bu baskınlar, defalarca

Ağaç kesmek ve yemek yapmak mahkûmlara verilen işlerden bazıları. Haftada altı gün sabah saat altıdan itibaren işe koyuluyorlar. Kamp askerleri ise onları çalıştırmakla görevli

tekrarlanmıştı. Bu arada üniversitedeki görevinden alınmış, mallarına el konmuş ve koleksiyonunda yer alan üç yüzü aşkın tablo için imha emri verilmişti. O günlerde Batı basınının ve kamuoyunun olaya ilgi göstermesi ve baskı yapması sayesinde bu sanat eserlerinin büyük çoğunluğu yok olmaktan kurtulacaktı. Ama yine de 52 tanesinin akıbeti hiçbir zaman bilinmeyecekti.

Kamp hayatı başlıyor. Mihailov ilk kez 1979 Şubat'ında tutuklanmıştı. O günden sonra bir hapishaneden diğerine, bir çalışma kampından ötekine sürüklenen bir yaşam başlıyordu. Cezası bittikçe özgürlüğüne kavuşuyor, fakat faaliyetlerine devam edip gizli sergiler düzenleyerek "uslanmadığını" kanıtladığı için tekrar tutsaklığa dönüyordu. Sonunda, katiller ve hırsızlar arasında geçen altı haftalık zorlu bir tren yolculuğundan sonra Sibirya'nın en doğusunda bulunan Ararat çalışma kampında buluyordu kendini. Burası iklim şartları açısından ülkenin en yaşanmayacak bölgesiydi. Eksi 60'lara varan soğuklarda dokuz, on aylık uzun kışlar geçiriliyordu. Ve mahkûmlar her koşul altında çalışmayı sürdürmek zorundaydılar. Burası alkolik suçlulara ayrılmış, özel bir kamptı ve Mihailov aralarındaki tek siyasi suçluydu.

Burada yaşadığı iki yıl boyunca Mihailov daha önce yattığı hapishanelere oranla, daha özgür olacaktı. Tek başına bir barakada yaşıyordu ve yemekler de nispeten iyiydi. Haftada altı gün diğer mahkûmlarla beraber saat altıda kalkıyor ve sekiz saat boyunca açık havada çalışıyordu. Batıya geçtiğinde Mihailov "Bu kampta yaşam yine de oldukça kolay sayılırdı" diyebiliyordu.

Mihailov'un fotoğraf tutkusu burada da sürecekti. Kendisini ziyarete gelen akrabaları ona gizlice kameralar getirmişlerdi. Ama bu kez sanat eserlerini değil, kamptaki yaşamı görüntülüyordu durmadan. KGB ajanları yine bir kez makineleri ele geçirip el koymuş, fakat Mihailov yılmayarak yenilerini tedarik edince her nedense artık göz yummak durumuna gelmişlerdi. Hatta devlet görevlileri onun kamerası karşısına geçip poz veriyorlar, bazen resmi birtakım işler için fotoğraf çekmesini bile emrediyorlardı. Fakat çektiği en güzel resimler kamptaki günlük yaşama ilişkin olanlarıydı. Mihailov bunları çevre köylerde yaşayan köylüler vasıtasıyla bazen gizli, bazen açık bir şekilde Leningrad'da oturan annesine yolluyordu. Bu köylülerin büyük çoğunluğu ta Stalin dönemin-

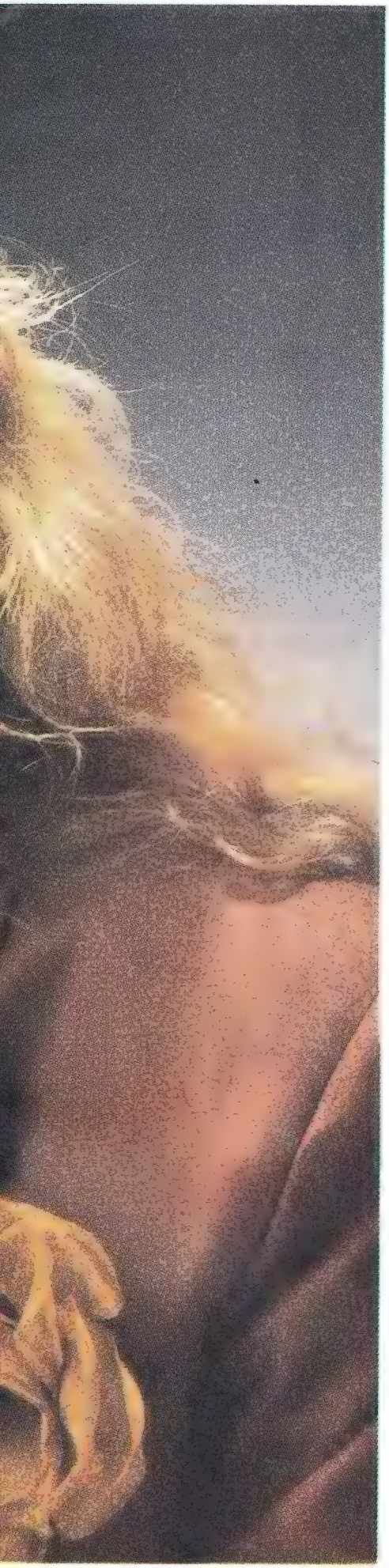

"Bu işin esprisi tabii..."

"...Arkadaşlar takılır bana. 'Yine ne yaptı yaptı, bizi atlattı' derler. Bu işin esprisi tabii... Kimseyi atlattığım falan yok. Aslında belli yerlerden alıyoruz elbiseleri... Ne bileyim, bazen diktiriyorum ama, terzilerimiz de belli... Peki, neler oluyor?.. Kumaş. Evet, önceliği kumaşa veriyorum. Hepsi bu!"

Altınyıldız

İyi bir elbisenin sırrı
kumaşında gizlidir.

de bölgedeki çalışma kamplarına yollanan mahkûmların çocuklarıydı. Mihailov, "O dönemde çalışma kampları kocaman birer mezarlıktı. Bu yüzden de bütün görevliler KGB'ye bağlıydı" diyordu.

KGB'ye karşı yasal mücadele. 1983 yılında Mihailov Uluslararası Af Örgütü'nün çabaları sonucunda bu kamptan kurtulacaktı. Örgütün elemanlarından güzel Fransız kızı Veronique onun için birkaç kez Leningrad'a gelecek, Mihailov daha sonra onunla hayatını birleştirecekti. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra Mihailov'un tek amacı yurt dışına çıkmaktı. Fransız Cumhurbaşkanı Mitterrand, Gorbaçov'a bizzat mektup yazarak Mihailov'a çıkış izni verilmesini talep etmişti. Nihayet geçtiğimiz mart ayında Mihailov'un bu düşü de gerçekleşecek ve bizzat Gorbaçov'un müdahalesiyle kendisine Fransa'da oturma izni verilecekti. Üstelik beraberinde o güne kadar biriktirdiği 430 tablo ve on bini aşkın fotoğrafı götürmesine ses çıkartılmamıştı.

43 yaşındaki fizik profesörü halen Fransa'nın Lyon kentinde yaşıyor ve harıl harıl Fransızca çalı-

Birçok mahkûm kampın yüz kilometre ötesindeki ormana ağaç kesmeye gitmek için can atıyor. Çünkü orada temiz hava soluyup, balık avlayarak, azıcık özgür olabiliyorlar. Gardiyanlar ise kamplarda görev yapmaya can atıyor. Çünkü orada bir profesörün dört katı kadar maaş alıyorlar

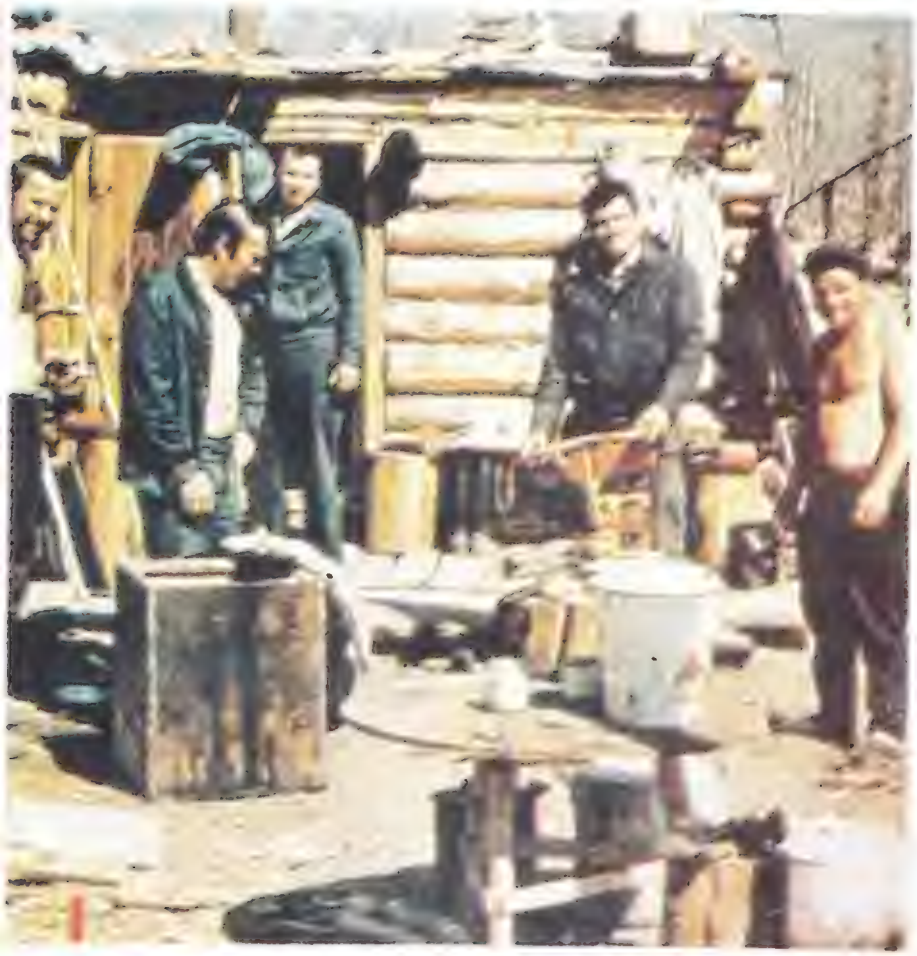

Boğucu yaz sıcağında ve -60 derecelere inen 9-10 aylık çetin kışlarda mahkûmlar durmaksızın çalışmak zorunda. Stalin döneminde, binlerce insan buralarda hayatını kaybetmiş ve o zamanlar kamplar kocaman birer mezarlığı andırıyormuş

Kamp sakinlerinin nadir eğlencelerinden biri, çıplak bedenlerini karla ovmak. Ağır koşullar altında bile yaşama sevinci sürüyor.

şıyor. Bir yandan da aynı üniversiteden arkadaşı Nicholas Rzhevsky ile birlikte yazdığı "Sibirya'nın Ötesi" adlı kitabı üzerinde çalışıyor. Kitap Mihailov'un fotoğraflarını içereceği için tüm dünyada merakla bekleniyor.

Mihailov yakında tekrar Sovyetler Birliği'ne dönmeyi ve kendisini mahkûm ettiren birçok KGB görevlisi aleyhine açtığı beş ayrı davayı sonuna kadar götürmeyi planlıyor. "Yargı sisteminde KGB'ye karşı herkes için bir örnek yaratmak istiyorum" diye açıklıyor ve ekliyor: "KGB ajanlarının yaptıkları şimdiye kadar hep yanlarına kâr kaldı. Ama artık bu durum değişmeli. Gorbaçov sayesinde daha şimdiden büyük değişiklikler oldu. Eskiden KGB hiçbir gerekçe göstermeden hareket edebiliyordu, bugün artık bu mümkün değil. Sovyet halkı bu yasadışı uygulamaları hep kabullendi ve karşı çıkmadı. Şimdi ben bütün arkadaşlarımı bunun değişmesi gerektiği konusunda ikna etmeye çalışıyorum. Bu böyle gitmemeli ve herkes yasal yoldan hakkını aramalı. Özellikle KGB'ye karşı." ●

HİNDİSTAN

Altın Tapınak yine kana bulandı

Herşey öylesine pamuk ipliğine bağlıydı ki, en ufak bir kıvılcım her an bir patlamaya yol açabilirdi. Nitekim açtı da. Bir Sih militanının, kıdemli bir polisi vurarak yaralanmasına neden olması, yıllardır bitmeyen çatışmayı yine ön plana çıkardı. Sih militanlar yeniden Altın Tapınağı işgal ettiler,3 bin polis tapınağın etrafını sardı ve bir kez daha uzun bekleyiş başladı. Ama bu kez Sih'ler gerekli kararlılığı gösteremediler. Altın Tapınağı işgal eden militanlar birer birer teslim olurlarken, ikisi bu hareketi kendilerine yedirememeyerek kutsal tapınaklarında intihar ettiler.

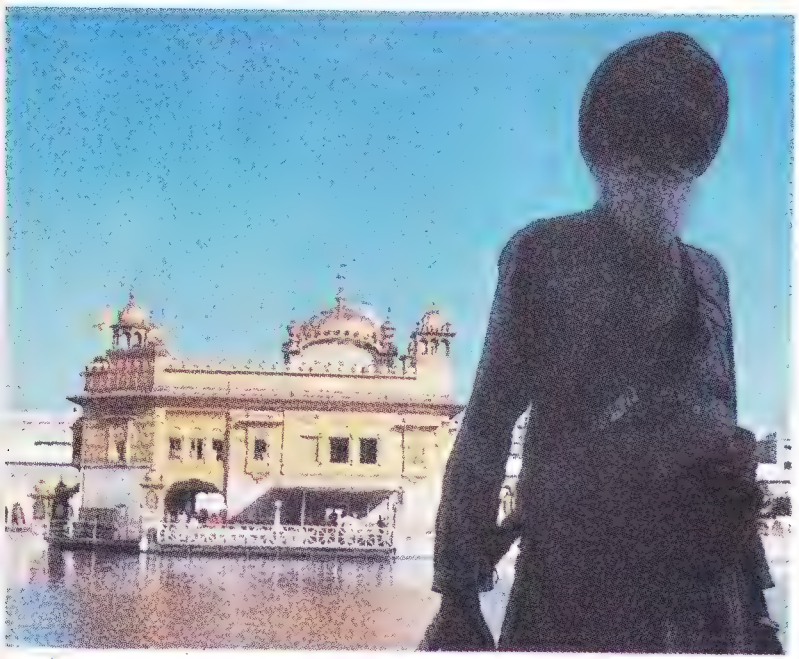

Altın Tapınak bir kez daha işgal edildi

Dâhi Picasso'nun acaba sapık yönü var mıydı?

ABD

Picasso'nun kirli çamaşırları

Sanat dünyasının tartışılmaz tanrısı ünlü ressam Picasso'nun kişiliğine kara bir gölge düşmek üze-

PORTRE

MUHAMMET NECİBULLAH

Sonuncu Mohikan'ın sonu geldi

Önce Nur Muhammet Taraki, arkasından Hafızullah Amin, sonra Babrak Karmal... Acaba şimdi sıra Necibullah'a mı geldi? Sovyet birliklerinin Afganistan'dan çekilmeye başlamasıyla bu soru geçtiğimiz hafta boyunca dünya kamuoyunun gündeminde kaldı.

41 yaşındaki Afganistan Devlet Başkanı, Kâbil Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Sovyet işgalinden sonra yıldızı parlayacak, hiyerarşi basamaklarını hızla tırmanarak önce politbüroya, sonra merkez komiteye girecek ve sonunda devlet başkanlığına yükselecekti. Başkanlık döneminde "ılımlı" bir lider portresi çizmeye çalışmış, Müslümanlarla görüşebileceğini söylemiş, camiye gidip namaz bile kılmıştı. Ama herşey boşunaydı. Afgan direnişçilerini yumuşatamamış, sonunda Kremlin'deki büyük ağabeyler çekilmeye karar vermişlerdi. Necibullah, dünyadaki en sevimsiz işlerden birine, kukla hükümetin başkanlığına soyunmuş ve muhtemel sonuna bir anlamda kendisi karar vermişti.

re. Maria Callas'ın biyografisini yazarak üne kavuşan yazar Arianna Huffington beş yıllık büyük bir araştırmadan sonra Picasso'nun yaşamını da kaleme aldı. "Yaratıcı ve Yıkıcı" adlı kitapta Huffington, Picasso'nun dostlarına ihanet eden kötü niyetli, kinci ve kadınlara karşı gaddar bir insan olduğunu iddia ediyor. Yazar ayrıca ünlü ressamın kadınlarla peş peşe kurduğu ilişkilerde hep yıkıcı hatta sadistçe davrandığını ve bunu da "çatışan" cinsel isteklerini gizlemek için yaptığını öne sürüyor. Picasso'nun sürekli içinde barındırdığı öfke, bir yandan yaratıcılığını beslerken bir yandan da kendisini sevenleri hep yıkıma uğratmış.

FRANSA

İzvestia'dan Fransız komünistlerine fırça

Fransız birinci tur seçimlerinin üzerinden yaklaşık bir ay geçti ama yankıları hâlâ sürüyor. Yıllar yılı Sovyetler Birliği'nin dümen suyundan ayrılmamış olan Fransız komünistleri seçimlerden hayli oy kaybına uğrayarak çıkmaları üzerine, Sovyetler'de yayınlanan İzvestia gazetesi Fransız yoldaşlarına karşı bir yazı döşendi. Yazıda, özetle Fransız Komünist Partisi'nin eskimiş kadrolarının artık işe yaramadığı ifade ediliyordu. FKP'nin yayın organı L'Humanite ise tarihinde ilk kez Moskova'ya baş eğmedi ve Gorbaçovculara hemen ağızlarının payını verdi. L'Humanite'nin yanıtında Gorbaçovcular, şimdi söylediklerini Brejnev zamanında söyleyemedikleri için "korkaklıkla" suçlanıyorlar.

FKP lideri Marchais ilk kez Kremlin'e kafa tuttu (solda)

KISA...KISA...

• **Teröristlerce kaçırıldıktan sonra,** kendisini kaçıran örgütün sempatizanı olan ünlü basın tröstü Hearst'ün kızı Patricia'nın yaşamını konu alan film Cannes Film Festivali'nde gösteriliyor.

• **Geçtiğimiz günlerde ölen dünyanın** en ünlü ikili casuslarından Kim Philby, Moskova'da devlet töreniyle toprağa verildi.

• **Belediye Başkanları Kongresi'nde** biraraya gelen ABD'nin bazı büyük kentlerinin belediye başkanları hükümetten ülkede uyuşturucunun serbest bırakılması talebinde bulundular.

John Casablancas'ın birçok erkeğe parmak ısırtacak bir mesleği var. Kırk beş yaşındaki fotoğrafçı, yaşantısını genç ve güzel kadınları bulup onları meşhur etmeye adamış. Şimdiye kadar bulup çıkardığı ünlüler arasında geçen yılın en çok para kazanan fotomodeli Paulina Porizkova, Cindy Crawford, İman gibi isimler yer alıyor. Çalışmalarını uluslararası düzeyde sürdüren Casablancas'ın, Chicago'da, Los Angeles'te, Londra'da, Paris'te, Münih'te, Hamburg'da ve Tokyo'da da birer bürosu bulunuyor.

Beraber çalıştığı mankenlerin hemen hepsi de kendisini çok duygusal bulduklarını söylüyorlar. Ama Casablancas'a göre bu pek doğru değil. "Hayatta tek amacım eğlenmek, hepsi bu" diyor.

HAYALİ İHRACAT / MECLİS'TE YENİ YASA TASARISI

Bıçak sırtı bir yasa

Hayali ihracattan milyarları vuranlar sefa sürerken, Kıbrıs'a keçe ihraç eden bir firmanın yöneticilerinin, toplu kaçakçılıktan 12 yıla kadar hapis yatmaları işten değildi... Eğer, Meclis'e sevk edilen tasarı olmasaydı...

Başa bela olmuştu şu "hayali ihracat". Yasa boşluklarından, bürokrasinin yalpalayan çarklarından yararlanmayı beceri sayanlar, dışsatımda da maharetlerini göstermekten geri kalmayacaklar ve köşe dönmede inanılmaz başarılar sağlayacaklardı. Bunların Hazine'yi talan etmesine artık "dur" demek şart olmuştu. Gerektiğinde en ağır cezalar da biçilebilmeliydi onlar için...

Ama, bir de madalyonun "öteki yüzü" vardı. Taa, 46 yıl önce çıkartılmış olan "Kaçakçılığı Önleme" Yasası, artık liberal ekonomiye ters düşer hale gelmişti. Hazine talanı yapanların yanında son derece "masum" kalan bazı "hata sahibi" ihracatçılar, bu 46 yıl öncesinin yasasına göre "hukuken kaçakçı" duruma düşebiliyor ve bu yüzden de zaman zaman 8 ila 12 yıl hapis cezası istemiyle yargılanabiliyorlardı...

İşte madalyonun bu "ikinci" yüzü, sadece mağdurları değil, hukukun üstünlüğünü korumakla görevli en yüksek mahkeme olan Yargıtay'ı bile rahatsız etmeye başlamıştı.

Yargıçlar sürekli "şerh" düşmek zorunda kalıyorlardı: "Olmaz böyle şey, normal ihracat da hayali ihracat ile aynı kefeye konuluyor böylece..." diye...

Bir yanda hayali ihracat kahramanlarının göz göre göre yaptıkları yağmalar dururken öte yanda hukuken "ihracat kurbanı" olanların feryatlarına, hükümet uzun süre kulak tıkayamazdı. Nitekim sonuçta, bununla ilgili bir tasarı Meclis'e sunulmuştu. Söz konusu, tasarıda çözüm, hayali ihracatta hapis cezasını kaldırmada ve para cezalarını artırmakta bulunmuştu.

Kurunun yanındaki yaşlar. 1932 yılında çıkarılan 1918 sayılı "Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun"un ruhu, liberal ekonomiye pek uymadığı için, bazı davalarda Yargıtay 7. Ceza Dairesi üyeleri, ikiye bölünmeye başlamışlardı. Gerçi, her keresinde "kanunun ruhu" egemen oluyordu. Ama bu da müthiş bir "çelişkiyi" gündeme getirmeye başlamıştı... Evrakları kitabına uydurup, hayali ihracattan milyarlarca lira kapanların sefa sürmesine karşılık bazen vergi iadesi bile alamayanların -Hazine'yi zarara sokmadıkları halde- yargılanması gibi bir garip çelişkiydi bu...

Kısacası, kurular dururken yaşlar yanabiliyordu. Yargıtay'ın rafları artık bu tür örnekleri içeren dava dosyaları ile dolmuştu.

Örneğin, Irak'a kilosu 870 liradan alkid reçine satışı bağlantısı yapan Anadolu Export AŞ yöneticileri, başlangıçta "Çok iyi bir iş bitirdik" diye düşünmüşlerdi. Reçineyi Marshall boya ve vernik sanayiinden sağlamış, ihracata koyulmuşlardı. Ama, ihracat aşamasın-

da araya bir "münafık" giriyor ve fazla fiyatla ihracat yapıldığı ihbarında bulunuyordu. Bunun üzerine gümrük yetkilileri, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı "Fiyat Takip ve Değerlendirme Daire Başkanlığı"ndan alkid reçinenin ihraç fiyatının ne olması gerektiğini soracaklar ve "600 lira" yanıtını alınca da, kiloda 270 liralık farkı saptayıp, "Neden Irak'ı kazıklıyorsunuz?" diye şirket yetkililerini mahkemeye sevk ettireceklerdi.

Nasıl toplu kaçakçılık. 1932 tarihli Kaçakçılık Yasası, gümrüklere verilen beyannamelerde, cins, miktar, menşe veya kıymet bakımından yüzde 10'u geçmeyen yanlış beyanda bulunulması halinde, 50 bin liradan az olmamak kaydı ile para cezası verilmesini öngörüyor, hapis cezasından söz etmiyordu. Yanlışlığın, yüzde 10'u geçmesi ya da birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi halinde, dava "toplu kaçakçılık" kapsamına alınıyordu.

Anadolu Export yöneticileri, para cezasını ödeyip, yakayı kurtarmak istemişlerdi. Ama Hazine avukatları işin ucunu bir türlü bırakmıyor, karara itiraz ediyorlardı. İtiraz kabul ediliyor, sonunda dosya Yargıtay 7. Ceza Dairesi'ne geliyordu.

Yargıtay üyeleri, geçtiğimiz günlerde bu dosyayı Kaçakçılık Yasası'nın "ruhuna uygun" şekilde karara bağlıyor ve "oyçokluğu" ile mahalli mahkeme kararını bozup olayda, "toplu ve teşebbüs halinde kaçakçılık" niteliği bulunup bulunmadığının saptanmasını istiyorlardı. Üyelerden birinin verdiği muhalefet şerhinde "Olmaz böyle şey" denmişti. Ama, dosya, mahalli ağır ceza mahkemesine havale edildiğinde, Irak'a 870 liradan reçine satmakla iyi bir iş yaptıklarını sanan şirket yöneticileri, "toplu kaçakçılık" yaptıkları iddiası ile yargılanacaklardı. Şakası yoktu. 12 yıla kadar hapis cezasıydı onları bekleyen. Eğer, Meclis'e sevk edilen yeni "tasarı" olmasaydı.

Keçi inadı. Hayali ihracat çarkına parmağını kaptıran bir başka dosya da, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılmak istenen "keçe" ihracatıyla ilgiliydi. Yıldız Sanal adında bir ihracatçı, Kıbrıs'a birim fiyatı 7,30 dolardan, rutubete dayanıklı 38 bin 500 metrekare döşemelik keçe ihraç etmek istemişti. Ancak, ihracat aşamasında gümrükte "sondaj usulü" ile yapılan muayenede, keçelerin 23 bin metrekare olduğu saptanacak ve ihracatçı hakkında dava açılacaktı. Bu dava dosyası, Anadolu Export'un başına gelenleri de aşan bir serüven geçirecekti. Hazine'den "vergi iadesi almayacağını" önceden taahhüt eden bu ihracatçı, aynı akıbete uğrayarak 12 yıla kadar hapis istemi ile yargılanma aşamasına gelmişti.

Tüm bu yöneticiler, korkulu rüyalarını sona erdirmek için Meclis'ten çıkacak yasayı bekliyorlardı.

Yasa tasarısında, daha önceki davalarla ilgili hüküm yoktu. Ama, Türk Ceza Yasası'nın ikinci maddesi, onların sorununu çözüyor ve çıkacak yasadan otomatikman yararlanmalarını sağlıyordu. Önümüzdeki günlerde Meclis'ten geçmesi beklenen yasa şunu öngörüyordu:

"Gümrük kapıları ve yolları dışındaki yerlerden memleket dışına eşya çıkaranlar hakkında, eşyanın fob değerinin bir misli ağır para cezasına hükmolunur. Her türlü ihracat işlemlerinde, bir veya birden fazla kişinin önceden anlaşarak dahi olsa, gerçeğe aykırı beyanname veya belge ibrazı ile ihracata yönelik olarak, ihracı fona tabi eşyada fon ödememek veya eksik ödemek suretiyle veya vergi iadesi, teşvik ve benzeri her türlü uygulamalarla, devletten haksız menfaat sağlamaları halinde faillere sağlanan menfaatin iki misli veya buna teşebbüs etmeleri halinde, sağlanmaya teşebbüs edilen menfaatin yarısı oranında ağır para cezası verilir. Ancak, bu ceza, menfaatin sağlanması halinde, yirmi milyon liradan, ona teşebbüs edilmesi halinde 5 milyon liradan az olamaz."

Aytekin YILDIZ

MAVİ YOLCULUĞA DAVET

İster grup halinde isterseniz tek tek

Yabancı konuklarımızla aynı yatta

Bodrum'da, Marmaris'te, Fethiye'de

Denize, güneşe, yeni dostluklara çağırıyoruz sizi...

- *Bodrum-Bodrum; Gökova Körfezi*
- *Bodrum-Marmaris; Hisarönü Körfezi*
- *Marmaris-Marmaris; Fethiye Körfezi*

Her hafta Cumartesi ve Salı günleri demir alıyoruz.
İstediğiniz programı ve tarihi seçin bizi arayın
Bir hafta Bodrum tipi Guletlerde bir kişi, tam pansiyon:

Mayıs	300.000
Haziran	400.000
Temmuz-Ağustos	450.000
Ekim	350.000

ARYA
YATÇILIK
İstanbul
155 05 71–155 23 57
Bodrum
6141 / 1580 Telex 52755

CİMRİLİK KARARI

Yönetmen **Bilge Olgaç,** geçtiğimiz günlerde bir karar aldı. Üstelik aldığı kararı da bir sloganla evinin duvarına astı.

Yönetmen Bilge Olgaç da evsahibi-kiracı anlaşmazlığı sonucu mahkemeye düşenlerden... Evsahibi **Kenan Çelebi,** Olgaç'ı aralık ayından bugüne dek kira ve telefon borcunu ödemediği için mahkemeye verdi. Bu arada mahkemeden borcun tahsili için haciz kararı çıktı. Çelebi, avukatı aracılığıyla Olgaç'a haciz kararını duyurdu ve borcunu ödemesini istedi. Olgaç'tan yine bir ses çıkmıyordu. Geriye icra memurlarıyla Olgaç'ın kapısına dayanmaktan başka çare kalmıyordu. Olgaç evde yoktu ve fonda bekleyen çilingir, icrayı sanat eyleyerek kapıyı açtı. İcra memurları Olgaç'ın mütevazı evinde haczedecek tek şey bulabildiler. Bir Japon sobası... Bu arada icra memurlarının gözüne duvardaki iri ve düzenli yazılmış bir slogan ilişti. Slogan, Olgaç'ın kendi kendine aldığı bir kararı duyuruyordu. Olgaç'ın icra memurlarını kahkahaya boğan kararı şöyleydi:

"Bundan böyle hayatım boyunca cimri olmaya karar verdim!.."

SÜLEYMAN TEL / NOKTA

Bilge Olgaç'ın yaşamsal kararını ilk icra memurları öğrendiler...

BOĞA ÖFKESİ

Necati Cumalı, bugünlerde çok öfkeli... Üstelik öfkesi öyle gel-geç türden de değil. Deyim yerindeyse müzmin...

Necati Cumalı'yı böylesine öfkelendiren şey ne mi? Her şey... Kendi deyimiyle gördüğü, yaşadığı her şey...

Necati Cumalı'ya göre insanlarımız iğdiş edilmiş beygirlere döndüler

Bir başka deyişle şu anda toplumda yaşanan ne varsa. Cumalı, öfkeye yenilenlerden ya da "keskin sirke küpüne zararlıdır" atasözünü haklı çıkaracak türden bir öfkeli değil. Yalnızca kendini bir boğa gibi hissediyor. Cumalı geçtiğimiz günlerde bir kokteylde **Nokta** muhabirine açıkladı boğayla öfke arasında kurduğu ilintiyi... Şöyle dedi:

"Bugün insanlarımız iğ-

KEÇİLERİ KAÇIRANLAR

Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Başhekimi **Yıldırım Aktuna,** geçtiğimiz günlerde bir hemşirelik dalını tanıttı. Moral hemşireliği... Dedi ki:

"Görevli olarak Amerika'da bulunduğum bir dönemde orada rahatsızlandım. Hastaneye yattım. Amerikan hastanelerinde hastaları 6'da kaldırıyorlar. Ben de mecburen kalktım. Bir baktım bütün hastalar, yaşlı-genç kalkmış, tıraş olup süsleniyorlardı. Hepsi pür neşe!.. Yaşlıca bir hastaya sordum bu neşenin ve hazırlığın nedenini. Hasta, 'Bugün moral hemşiresi gelecek' dedi. Bir süre sonra hemşire geldi. Birden afalladım. Hemşire o kadar güzel, o kadar sempatikti ki, hastalar haksız sayılmazdı. O gün en ağırından en hafifine bütün hastaların tansiyonu normal çıktı."

Hastanedeki "Hemşirelik Haftası" kutlamaları içinde bir de oyun sahnelendi. Oyunun 7 kişilik kadrosu hemşirelerden oluşuyordu ve erkek rollerini de yine onlar üstlenmişti. Akıl hastanesinde sergilenen oyunda, oyuncular akıl hastalarını canlandırıyorlardı. Oyunun adı ne miydi? "Keçileri Kaçıranlar..."

OKAN SARIKAYA

Akıl hastanesinde hemşirelerin sahnelediği oyunun adı: Keçileri Kaçıranlar...

diş edilmiş beygirlere döndüler. Öfkeliyim!.. Toplumda olup biten her şey ile çeliştiğim için öfkeliyim. Ama şunu da belirteyim. Ben kendimi boğa gibi hissediyorum."

İğdiş edilmiş beygirler öfkeli midir, bilinmez... Ama Cumalı'nınki bir boğa öfkesi. Üstelik iğdişsiz...

TOPLUMSAL SORUNLAR FORMU

Birçok alanda "işbitirme" yöntemlerinden biri de kartvizit yöntemidir. Etkili ve yetkili bir yerden alınan kartvizitin arkasına yazılan "selamlar, yardımcı olunuz" sözcükleri çoğu kez en etkili iş bitirme aracıdır. Ama artık demode olan bu yöntemin yerine ANAP yeni ve çağdaş bir yöntem bulmuş durumda... Ne mi? Toplumsal Sorunlar Bildirim Formu...

Toplumsal sorunu olup da bildirimde bulunmak isteyenler için düşünülen bu olanak herkese açık. Bir koşulla. Toplumsal sorunlarını bildirim formuyla bildirecek olanların ANAP'ta üyelik kaydı olması gerekiyor, hepsi o kadar...

Bildirim formu her tür soruna da açık. Yarım sayfalık boşluk içine döktürülecek "toplumsal sorun" ilgili komisyonlarca bakanlık düzeyinde ya da diğer yöntemlerle çözülecek. Toplumsal bildirim formu, sorun sahibinin partili olup olmadığı ve kimin tarafından gönderildiği gibi sorulara da açıklık getiriyor. Böyle hariçten gazel atan diğer parti dışı sorunlular sorunu, daha baştan bertaraf edilmiş oluyor.

Toplumsal sorun bildirim uygulaması için pilot bölge şimdilik İzmir. Merkez de ANAP İzmir İl Yönetim Kurulu üyesi **Ali Galip Irmak**'ın bürosu... Toplumsal sorunların form edinme sorunu burada çözülüyor. Formun ilk uygulayıcısı İzmirli bir işadamı. Toplumsal sorunu ise TEK'e olan bir milyonluk borcu. Ali Galip Irmak'ın yardımcısı **Hüseyin Atkın**, toplumsal bildirim formundaki işadamının sorununu şöyle çözümlüyor: TEK Bölge Müdürüne İzmir Milletvekili **Işılay Saygın**'ın kalem müdürü sıfatıyla bir telefon çınlatıyor. Borç bir ay erteleniyor, kesilen elektrik açılıyor. Toplumsal sorun, sorun olmaktan çıkıyor.

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Adnan Kahveci, tiyatroculaların salon sorununu imar yoluyla çözümleyecek...

SALON SIKINTISI İNŞAAT KISINTISI

Devlet Bakanı **Adnan Kahveci,** bazı sorunlara bulduğu pratik çözümlerle de tanınır. Bu alanda günden güne ünlenme yolunda emin adımlarla yürüyor. Kahveci'nin bilinen en son pratik çözümü seyyar satıcılar için bulduğu, üstelik dizaynını da kendisinin tasarladığı açılır-kapanır dükkân modeliydi. Kahveci, geçtiğimiz günlerde o tür pratik çözümlerine bir yenisini daha ekledi.

Özel Tiyatro Sahipleri TİYAP adı altında kurdukları dernekle bir araya gelmiş, sorunlarının çözümü ve gündeme getirilmesi amacıyla da geçtiğimiz günlerde bir panel düzenlemişti. Panele çağrılanlardan biri de Devlet Bakanı Adnan Kahveci'ydi. Kahveci, panele katılamamıştı ama bir telgrafla tiyatroculaların salon sorununu çözeceklerini müjdeliyordu. Nasıl çözecekti Kahveci bu sorunu? İmar yoluyla... Şöyle diyordu Kahveci, telgrafta:

"Önümüzdeki günlerde Meclis gündemine gelmesi muhtemel bir imar konusu tadilatında apartmanların ve işyerlerinin alt katları tiyatro ve sinema yapıldığı takdirde inşaat alanında en ufak bir kısıntı yapılmaması teklifi üzerinde çalışıyorum. Bu şekilde tiyatro salonu sıkıntısını kalıcı olarak çözeceğiz ümidini taşıyorum."

İnşaatçılara ve tiyatrocular duyurulur...

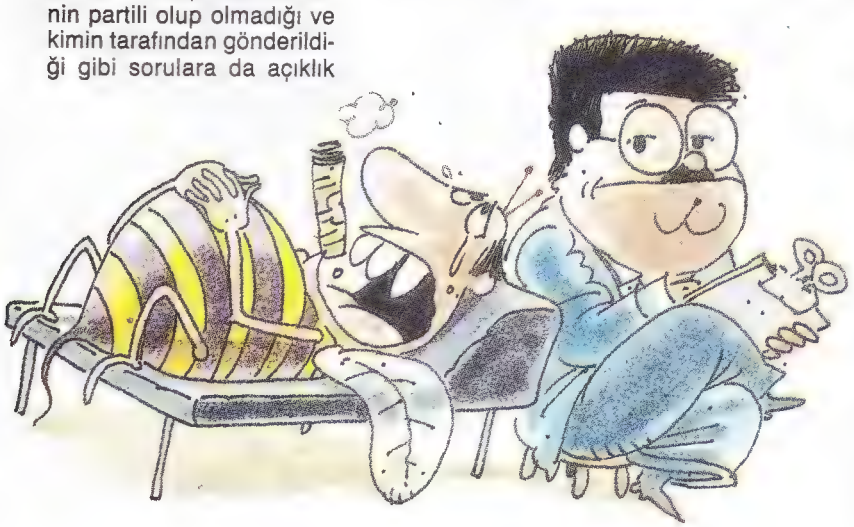

EMRE ULAŞ / NOKTA

Mesela!

Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Doç. Dr. Atilla Özmen'in Çay-Kur depolarında beklenen radyasyonlu çayların imhası konusundaki önerisi:

"Radyasyonlu çayları yakma ve gömme tepki alıyor. En iyisi bunları paketleyip halka bedava dağıtalım. Kimse içmeyeceği için çöp sorunu kendiliğinden hallolur."

HAZIRLAYAN: Metin HAKYERİ

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Kayınvalide Hatice Kırgız'la gelini Sedef, her ortama uyum sağlamakla övünüyorlar
Konyalı lokantalarının sahibi Nurettin Doğanbey, eşi Heyecan'ı Küçük Sahne'de bulmuş

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

İSLAM SOSYETESİ

Para ile iman buluşunca...

1950'lerden sonra gelişen Müslüman kesim artık kendi sosyetesini yarattı. Para ile imanın buluşmasından doğan bu yaşam tarzı nedir? Sosyetik Müslümanlar nasıl yaşar, nasıl eğlenir ve nasıl ibadet eder?

Okyanusun dev dalgaları, Hawaii'nin altın kumsallarında erirken, palmiyelerin ve hindistancevizlerinin yapraklarını ürperten ılık bir rüzgâr esmeye başlamıştı. Nurettin Doğanbey, eşi Heyecan'la birlikte kaldıkları otelin balkonunda hamağına uzanmış, gözleri yarı aralık bir durumda plajdan gelen sesleri dinliyordu. Uzaktan uzağa, Hawaii yerlilerinin geleneksel törenlerinden birine daha başladıklarını haber veren tam-tamların uğultusu, plajdan gelen sesleri böldü. Doğanbey, hamağından hafifçe doğrularak, yanı başındaki sehpada duran buzlu limonatasından bir yudum aldı. Kadehi bırakırken teybin düğmesine dokundu. Nat King Cole'ün sesi, bütün diğer sesleri bastırdı.

Nurettin Doğanbey'i daldığı şekerlemeden karısı Heyecan'ın sesi uyandırdı. "Kalk hayatım" diyordu Heyecan Hanım, "namaz saatini geçireceksin..."

Doğanbey, sevgi dolu gözlerle önce karısına, sonra kolundaki son model saatine baktı. "Dalmışım" diye mırıldandı, "çok şükür bir apdes alacak vakit var..."

Hamaktan kalktı, karısının okyanus güneşinde bronzlaşmış tenini okşadı hafifçe ve yanağına bir öpücük kondurarak içeriye yöneldi. Kapıdan ilk adımını atarken dönüp seslendi karısına: "Sen plaja in, ben de namazdan sonra gelirim..."

Fantezi değil gerçek. Bir fantezi gibi görülen bu olayın kahramanlarından Nurettin Doğanbey, ünlü Konyalı lokantalarının sahibiydi ve oldukça muhafazakâr bir aileden geliyordu. Karısı Heyecan Başaran'ı ise, ilk kez 1952 yılında Küçük Sahne'de başrol oynarken görmüş ve hemen âşık olmuştu. Aile bu evliliğe pek ses çıkarmamış ve Doğanbey'in deyimiyle, "Tiyatrocu bir kızı bağırlarına basacak Müslüman iffeti göstermişlerdi." Sonraki gelişmeler ise çok daha ilgi çekiciydi: Kalburüstü niteliklere sahip olan Konyalı ailesi gayet modern bir hayat yaşıyor ve bu arada İslam dininin gereklerini yerine getirmeyi de ihmal etmiyorlardı. Modern ve konforlu hayatla İslamiyet arasında bir anlamda sentez oluşturmuşlardı...

Aslında Nurettin Doğanbey, Türkiye'de bir süredir yaygınlaşan farklı bir hayat tarzının temsilcilerinden sadece birisiydi. Özellikle, 1950'li yılların çok partili parlamenter sistemi uygulamasından sonra gelişmeye başlayan Müslüman kesim, çok geçmeden kendi burjuvazisini de üretecek ve bu zengin Müslümanlar, servetlerine paralel bir yaşama üslubunu benimsemekte gecikmeyeceklerdi. Bir yanıyla son derece modern olan ve bütün refah imkânlarından faydalanmayı ilke edinen bu yaşama tarzı, bir yanıyla da geleneklerine bağlı insanların İslamiyet'in gereklerini yerine getirme konusundaki titizliklerini koruduklarını gösteriyordu. Giyim-kuşam, eğitim, eğlence ve seyahat gibi ayrıntılarda son derece Batılı, ama dini inançlarında bir o kadar muhafazakâr olan bu Müs-

Korkut Özal'ın oğlunun düğünü günlerce dillerden düşmemişti...

HÜRRİYET

İbrahim Bodur, (ortada) seramikleri kadar muhteşem iftarlarıyla da ünlü...

lüman burjuvazi, giderek kendi sosyetesini de oluşturmuştu. Belirli bir kültürün ve dünyayı algılayışın şekillendirdiği bu sosyete, kendileriyle birlikte inançlarını da - zaman içerisinde- sürekli yeniliyordu. Yeni sosyete, İslam'a doğrudan uymak yerine, bir bakıma "ahkâmın ve asrın icaplarına göre" İslam'ı kendilerine uydurmayı tercih ediyordu.

Ben yaptım oldu. Peki ama bu İslam sosyetesi, hem Müslüman hem de Batılı olmayı nasıl beceriyordu? Burada kamufle edilmesi gereken bir aykırılık mı, yoksa doğal bir akış mı vardı? Belki her ikisi de...

İslam sosyetesine mensup insanlar büyük bir hassasiyetle, namaz vakitlerini veya kutsal günleri takip eder gibi modayı da takip ediyorlardı. İstanbul'un ünlü modacıları, bu tür müşterilerini anlatırken gayet saygılı ve özenli bir dil kullanmaya dikkat gösteriyorlardı. Modacılara göre, bu çevreye mensup kadınlar da aslında herkes gibi giyiniyorlardı, ancak kıyafetleri dekolte değildi ve bir de bazıları başlarını örtüyordu. Ünlü modacı Canan Özbek, bu insanların "yobazca bir dincilik" yaptıkları kanısında değildi. Zaten önemli bir kısmı üniversite mezunu olan bu müşteriler, öyle tarikata filan da pek itibar etmiyorlardı.

"Ben genellikle Avrupa'dan giyinirim, ama asıl favorim Paris'tir. Türbanlarımın tamamı Paris damgalıdır. Ama öyle her zaman da örtünmem doğrusu. Yerine göre, bulunduğum toplulukta başı kapalı kimse yoksa ben de açarım başımı..."

Kafkasya kökenli olan ve halen Kapalıçarşı'nın en büyük pırlantacısı durumunda bulunan Kırgız ailesine mensup Hatice Kırgız, söylüyordu bu sözleri. Kendisi beş vakit namazını kılan, Ramazan'da orucunu muntazam tutan ve yakında hacca gitmeyi düşünen dini bütün bir Müslüman'dı. Emirgân sırtlarındaki üç katlı köşklerinde oğlu ve geliniyle birlikte yaşayan Hatice Kırgız, eşini iki yıl önce kaybettiği için işin başına geçmişti. Gardırobunda kaç elbise ve ayakkabı bulunduğunu hatırlamayan Kırgız, hâlâ haftanın belirli günleri Kapalıçarşı'ya gidiyor ve oğluna yardımcı oluyordu. "Biz çağdaş Müslümanız" diyen Kırgız'ın gelini Sedef Kırgız ise son derece modern giyimli, makyajlı ve High School mezunu bir insandı. Pırlantaları göz kamaştıran Sedef'in kayınvalidesiyle arasındaki en büyük fark, kendilerinin denize girmesi, Hatice Hanım'ın ise girmemesiydi. Tenise ve briçe meraklı olan Sedef Kırgız, gerektiği zaman içki içtiklerini de söylüyordu gönül rahatlığı içinde.

Makyaj uzmanı Müslüman. "Gençliğinde Sultanahmet'in neşesi olarak bilirlerdi Ayla'yı. Hep hareketli, kıpır kıpır bir genç kızdı. Giyimine ve makyajına da büyük özen gösterirdi. Süleyman'la tanışıp evlendikten sonra uzun yıllar Amerika'da yaşadı ve orada 'makyaj uzmanlığı' konusunda yükseköğrenim yaptı. Öyle şimdiki gibi kapalı filan da değildi. Gayet modern ama geleneklerine de bağlı bir hayat sürüyordu."

Aydınlar Ocağı Genel Başkanı Prof. Süleyman Yalçın'ın eşi Ayla Yalçın'ın gençliğini böyle anlatıyordu yakından tanıyanlar. Yalçın'ın bugünkü tesettürlü hale gelmesine sebep ise bundan 12 yıl önce geçirdiği bir trafik kazasıydı. ÇBS boya sanayiinin sahibi Şaban Çavuşoğlu ve TRT eski Genel Müdürü

Prof. Yalçın ve Yalçıntaş kadar eşleri de gayet iyi anlaşıyor. Yazlıkları da aynı yerde...

"İslam sosyetesini laisizm yarattı"

İslam sosyetesinin önde gelen doktorlarından olan Prof. Cevat Babuna, Nokta*'nın konuya ilişkin sorularını yanıtladı.*

Nokta: Türkiye'de nasıl bir İslam sosyetesinden söz edilebilir?

Prof. Babuna: İstanbul'da hayat standartları yüksek olan ve Türk-İslam geleneklerini çok iyi uygulayan bir zümre var. Bu tabaka, İstanbul'un iş hayatının da, sanayi kesiminin de kremasını teşkil ediyor. Borusan'ın, ÇBS'nin sahipleri, İTO başkan ve üyeleri bunlardan sadece birkaçı. Bu aileler hem Türk-İslam geleneklerini gayet iyi uygulayan, hem de gayet modern yaşayan insanları barındırıyor bağrında.

Nokta: Sözünü ettiğiniz kesimin, geleneksel Müslümanlardan ayrıldığı bariz noktalar nelerdir?

Prof. Babuna: Bunların yaşamı Batı'ya açık. Sık sık Avrupa'yı ziyaret ediyorlar ve onların teknolojilerini kullanmaya da baştan hazırlar. Gerektiği zaman Avrupai konserleri ve sanat hareketlerini de takip ediyorlar. Bu bir anlamda Japonya örneğine benziyor. Biliyorsunuz, onlar da geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olmakla birlikte, teknolojide Batı'nın önüne geçmişlerdir.

Nokta: Müslüman sosyete Batı'ya açılırken geleneksel İslami kesimden hangi noktalarda ayrışıyor?

Prof. Babuna: Mesela denize giriyorlar ama halka açık yerlerde değil. Yani aslında gelenekleri bozulmuyor. İş hayatının gereği birtakım uluslararası toplantılara katılıyorlar. Hatta buralarda alkol kullananlar da var ama buralarda iş icabı bulunmak günah değildir.

Nokta: Müslüman sosyete diye nitelendirebileceğimiz bir yaşam biçiminin son yıllarda belirgin bir biçimde netleşmesini hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

Prof. Babuna: Laik Türkiye'de laisizmin giderek yerine oturduğuna kaniyim. Bu kavram bizde yanlış anlaşılıyor. Aslında laisizm, herkesin dini inançlarını, istediği şekilde uygulayabilmesidir. Bugün İslam sosyetesi dediğiniz kesimin ortaya çıkabilmesi, yani kokteyle iştirak edip de alkol kullanmaması, o kişinin inançları doğrultusunda hareket edebildiğini gösterir.

Nokta: Bu ailelerin yaşama biçimini incelediğimiz zaman aile doktoru olarak sizin de adınıza rastladık. Kadınların erkek doktora muayene olmasında İslami açıdan bir sakınca yok mu?

Prof. Babuna: Bizim dinimiz sağlığa önem verir. Bir kadın muayene olmak zorundaysa en iyi doktora gitmelidir. Çünkü sağlık Allah'ın kullarına bir emanetidir. Hatta kimi zaman ibadetin bile önünde gelir. Bu konuda Peygamber Efendimiz'in bir de hadisi vardır: "Birinin sağlığı ile ilgileniyorsanız cuma namazına gitmeyiniz" der.

Nokta: Peki Müslüman kadınlar doğum kontrol yöntemleri konusunda nasıl davranıyorlar?

Prof. Babuna: İslam'da korunma diye bir şey vardır. Sağlık ve aile planlaması açısından zaruret varsa korunulur. Ancak kürtaj kesinlikle haramdır.

Nokta: Size muayene için gelen diğer hastalarla, Müslüman hastalarınız arasındaki en önemli farklılıklar sizce nelerdir?

Prof. Babuna: İslami hayat tarzını seçenlerde mikrobik hastalıklar daha az oluyor. En önemli fark bu....

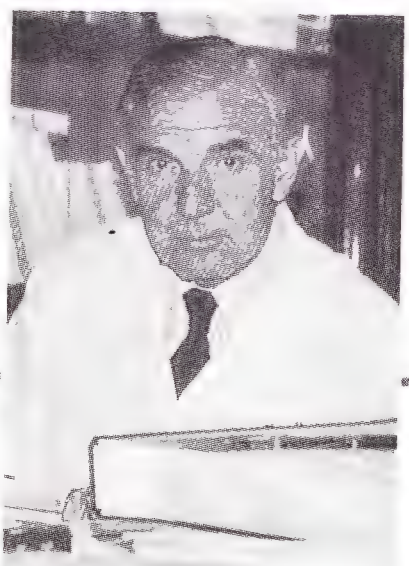

Prof. Nevzat Yalçıntaş'larla komşu oldukları Çanakkale Arıburun'daki yazlıklarına giderken bir kaza geçirmişler ve bu kaza sonucu Ayla Yalçın'ın hayata bakışı değişmişti. "Bu belki de Allah'ın bana bir lütfu" diyen Yalçın, artık başörtülü bir kadındı, ama giyimine ve makyajına gösterdiği özenden hiçbir şey yitirmemişti. Kocasının aktif sosyal yaşamı, Ayla Hanım'a gençliğini aratmayacak bir hareketli atmosfer sağlıyordu. Ayla Yalçın, alkollü olmadığı sürece hemen her toplantıya katılıyordu.

Uzun yıllar Üretmen Çivi fabrikalarının genel müdürlüğünü yapan Meliha Yalçıntaş ile ÇBS'nin sahibi Şaban Çavuşoğlu'nun karısı Lale Çavuşoğlu da tıpkı Ayla Yalçın gibi mütesettir bir insandı.

Yine tıpkı Ayla Yalçın gibi son derece hareketli bir hayatları vardı ve bununla kıyafetleri arasında bir çelişki görmüyorlardı. Kaliteli ve şık giyim konusunda birbirleriyle yarışacak kadar titiz olan bu üç dost insan, çevreleri tarafından "sosyetenin üç gülü" olarak da nitelendiriliyordu.

Modacılar ne diyor? "1963'ten bu yana bu tür ailelere elbise dikmekteyim. Bütün hepsi son derece zevkli ve modayı takip eden insanlardır. Her zaman en iyi markayı seçerler. Bizden tek farkları dekolte giyinmemeleri..."

İstanbul'un ünlü modacılarından Mine Bengi, hem sosyeteye mensup, hem de Müslüman olan kadınların ortak özelliklerini böyle açıklıyordu. Bengi'ye göre, bu kesime mensup kadınların büyük bir kısmı mütevazı ve kaprissiz insanlardı. Üstlerine pardösü ya da manto giydikleri için oldukça sade görünürlerdi. Ancak manto veya pardösünün altında mutlaka son derece modern ve ünlü markalar taşıyan elbiseleri vardı. Ayakkabıları, çantaları ve türbanları da bu kıyafete uygundu.

Mine Bengi, bu tür insanların modayı biraz farklı olmakla birlikte mutlaka takip ettiklerini de özellikle vurguluyordu. "Mesela" diyor-

ANAP'ın muhafazakâr il başkanı Eymen Topbaş ve eşi Füsun, Müslüman sosyetenin hızlılarından...

du Bengi, "bu yıl mini etek moda. Onlar mini giymezler ama eteklerini birkaç parmak daha kısaltırlar."

Gerek Müslüman, gerekse Müslüman olmayan sosyetenin gözde modacılarından Übeyde Bozyiğit de meslektaşının görüşlerini paylaşıyordu: "Bunların hepsi medeni, hoşsohbet ve yardımsever insanlardır." Bugüne kadar pek bir görgüsüzlüklerine rastlamamıştı Bozyiğit, rastlayacağını da sanmıyordu.

Bozyiğit, Pierre Cardin gibi Avrupa'nın ünlü modacılarının son yıllarda başta Kuveyt olmak üzere Arap ülkeleri için mal ürettiklerini ve doğal olarak kapalı modelleri tercih ettiklerini de sözlerine ekliyordu.

Eğlencenin Müslümancası. Şehmuz Tatlıcı, lüks yazıhanesinde bir

Ergun Göze'nin eğitimde çifte standartı...

Kemal Özkan: "Biz ne düğünler gördük..."

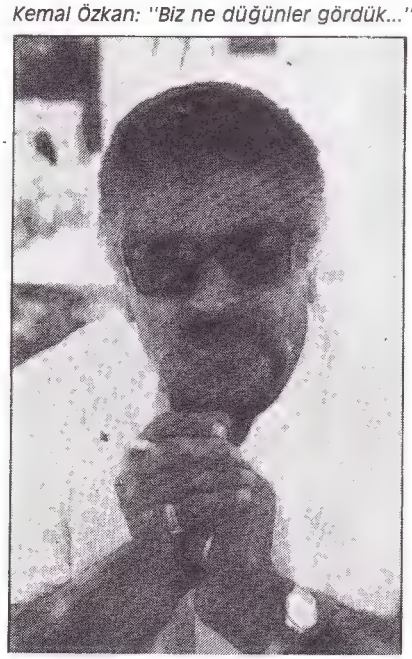

ileri bir geri dolaşıyor ve öfke dolu bir sesle bangır bangır bağırıyordu: "Ne demek istakoz bulamadık... Benim düğünümde böyle rezalet olur mu? Çabuk Avrupa'daki adamlarımızı arayın. Diğerlerine de söyleyin düğünü iptal etsinler..." Şe-tat'ın sahibi Şehmuz Tatlıcı'nın öfkesi, istakozlar Avrupa'dan gelince dinecek ve görkemli düğün de belli bir gecikmeyle yapılabilecekti.

Tatlıcı'ların düğünü, inançlarına bağlı insanların "farklı" bir kesiminin eğlence-düğün anlayışının çarpıcı bir örneğiydi. Üstelik bu tür örnekler son yıllarda bir hayli artmaya da başlamıştı. Söz gelişi, Halis Toprak'ın oğlunun sünnetinde İstanbul'un lüks otellerinden birinin balo salonu kapatılıyor ve düğüne gelen kadın ve erkekler ayrı ayrı oturtuluyordu.

Başbakan Turgut Özal'ın da da-

Yatsıdan sonra Discorium'a

İslami kesimin büyük rağbet gösterdiği Konyalı lokantalarının sahibi Nurettin Doğanbey, plajda olsa bile namazını kaçırmayan bir insan. Doğanbey, Müslüman sosyete konusunda* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Hem son derece zengin, hem de Müslüman olarak yaşamak nasıl mümkün olabiliyor? Kısaca anlatır mısınız?

Doğanbey: Ben işiyle evli bir insanım. Ancak dini vecibelerimi de hiç aksatmadan yerine getiririm. Nerede olursam olayım beş vakit namazımı kılar, orucumu tutar ve zekâtımı veririm. Hac ziyaretimi de yaptım. Babamdan, dedemden aldığım kuvvetli İslami terbiye bana hep rehberlik eder. Ama bir de yobaz, gerici olarak tabir edilen kesimle, Hz.Peygamber'in istediği farklı bir Müslümanlık anlayışı var. Ben elhamdülillah ikinci gruba mensubum.

Nokta: Peki bu ikinci tür Müslümanlık nasıl oluyor?

Doğanbey: Anlatayım. Diyelim ki namazımı kıldım. Arkadaşla-

vetliler arasında yer aldığı Malatyalı işadamı Muammer Şahin'in oğlunun düğününde ise çok daha garip olaylar yaşanmıştı. "Geleneklere uygun olsun" diye gelin ata bindirilmiş ve otelin bahçesinden geçirilerek balo salonuna götürülmüştü. Bu arada Muammer Şahin de boş durmuyor ve atın üzerindeki gelinin başına avuç avuç altın serpiyordu...

Dillerde dolaşan bu düğünü hatırlatan ve sosyete sünnetçisi olarak tanınan Kemal Özkan, Turgut ve Korkut Özal gibi isimlerin kirve olarak katıldığı düğünlerde dans olayına pek rastlanılmadığını ve masalarda kesinlikle alkol bulunmadığını belirtiyordu. Özkan'ın ilginç anılarından birisi yine Şehmuz Tatlıcı ailesine aitti. Rumelihisarı'ndaki yalıda yapılan sünnet düğününde yenilmiş içilmiş, milyonlarca liralık takı takılmış ve mütevazı bir konuk tarafından da çocuğa kotra armağan edilmişti.

Müslüman sosyetenin en fazla rağbet ettiği yerlerden birisi de Emirgân sırtlarındaki Abdullah Efendi lokantasıydı. Lokantanın sahibi Hikmet Abdullahoğlu, kendilerinin de geleneklerine bağlı bir aile olduklarını belirterek, tercih edilme nedenlerinin bu durum olabileceğini söylüyordu. Müslüman sosyete Abdullah'ta bir eğlence yapacağı zaman genellikle lokantayı kapatıyordu. Söz gelişi Malatyalı Kiğılı ailesinin kızı ile Çizmeci ailesinin oğlunun nişanında lokanta sadece kadınlar için kapatılmış ve hatta Otelcilik ve Turizm Yüksek Okulu'ndan kız öğrenciler getirtilerek garson olarak kullanılmıştı...

Korkut Özal'ın küçük oğlu Bahattin Özal'ın Sürmeli Oteli'nde gerçekleşen düğünü de günlerce dillerden düşmemişti. Sıra sıra Limusine'lerin park edecek yer bulmakta güçlük çektiği düğünde, Sürmeli'nin salonlarını birbirinden şık, mücevherleri göz kamaştıran türbanlı kadınlar doldurmuştu. Özal'ların seçtiği gelin ise Notre Dame de Sion öğrencisi Tuğba'ydı...

İslam sosyetesinin bir varlık gös-

ÜMİT KIRDİL / NOKTA

Nurettin Doğanbey'in hobilerinden biri de fotoğrafçılık

rım ya da çocuklarım "Hadi Discorium'da güzel bir revü var, gidelim," derlerse, eşim Heyecan'la birlikte kalkıp giderim. Sonra bizim Kâmiloba'da bir yazlığımız var. Sıkılınca oraya koşarız. Mayolarımızı giyip denize dalar ve bütün bir haftanın yorgunluğunu üzerimizden atarız. Mayo belki yadırganır ama bence bugünün geçerli formudur.

Nokta: İslamiyet'i bu şekilde yaşamanız eleştirilere hedef olmuyor mu?

Doğanbey: Elbette var, bazı çevrelerden korkunç eleştiriler geliyor. Herhangi bir ricamız olduğunda "siz kâfirsiniz" diye bizi bir kenara atmak isteyenler bile oluyor.

Nokta: Kimler size böyle davranıyor?

Doğanbey: İmkânı yok isim veremem. Gericiliğin İslamiyet'e de çağdaş Türkiye'ye de büyük zararları dokunacağına inanıyorum. Evine hâlâ televizyon sokmayan bir adamaben iyi Müslüman diyemem. Humeyni'yi taklit etmeye çalışana ise daha ağırını söylerim. Peygamber Efendimiz yaşasaydı bu adamları kendi çevresinin dışına çıkartırdı.

Nokta: İslami geleneklere bağlı hayat tarzı nesillerden nesillere giderek gevşiyor mu?

Doğanbey: Osmanlı İmparatorluğu'nun ağır baskısından kurtulan dedelerimiz daha bir esnektiler. Elbette biz onlardan da esnek bir yapıya sahibiz. Çocuklarımız ise bizi de geçecek. Ben eşimi alıp akşamları gazinoya gidiyor ve dans ediyorum. Çok nadir olsa da alkol alırız. Ben bu devirde ailemi sosyal baskı altında tutamam. Çok kusurlarım ve eksiklerim var ama artık Allah affetsin. Kendimce dinimin icaplarını yerine getirmeye çalışıyorum.

Nokta: Peki bu açıdan Türkiye'nin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Doğanbey: İsim vermek doğru değil ama ben bugün sanayimizi yöneten büyük ailelerle iftihar ediyorum. Böyle ailelerin Kuran kurslarına yardımı olmasaydı, bugün cenazelerimiz bile ortalıkta kalırdı. Bir ara memleket öyle bir duruma gelmişti ki, camilerde vaaz verecek imam bile kalmamıştı. İçinde yaşadığımız yılda bu insanları televizyonda kravatla, ceketle görünce nasıl seviniyorsunuz bilemezsiniz. İşte benim istediğim Müslüman onlar...

Nokta: Kadınların örtünmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Doğanbey: Çarşaf giyenlere kesinlikle karşıyım. Tamam, dinimizde namahremlik var ama ayrıca "Zaman size uymazsa, siz zamana uyunuz" diye bir hadis de var. Bence durumu böyle değerlendirmek gerekli.

Nokta: Yılbaşını kutlar mısınız?

Doğanbey: Hıristiyanları taklit ederek çam ağacı ile yapılan kutlamalara karşıyım. Ama kendi çapımızda yılbaşını güzel geçirmeye çalışırız. Doğrusu ben çağdaş bir Müslüman'ım...

terisine dönüştürdüğü ibadetler de vardı. Bunların başında da Ramazanlarda düzenlenen görkemli iftar sofraları ve şenlikler geliyordu. Bodur'lardan Topbaş'lara, Ülker'lerden, Özal'lara kadar zengin kişilerin düzenledikleri iftarlarda, sofrada kuş sütüne varıncaya kadar herşey bulunuyordu. Bir tür güç gösterisine dönüşen bu iftarlar, müzik eşliğinde sahura kadar devam ediyor, müzisyenlere verilen avuç dolusu paralar günlerce konuşuluyordu.

Bu tür eğlenceler için başvurulan yerlerin başında hiç kuşkusuz Inter Limusine servisi geliyordu. Şirketin yetkilileri, özellikle düğünlerde, özel akşam yemeklerinde kendilerine olan talebin arttığını, bazen evden eve yapılan gezmeler için bile Limusine kiralandığını belirtiyorlardı...

Para icat oldu, iman bozuldu...

"İbrahim Bodur, ilk fabrikasını 1958 yılında Çanakkale'nin Çan ilçesinde kurdu. Gel zaman git zaman Bodur ülke çapında bir sanayici oldu, ama içinde büyüyüp serpildiği ilçeyi hiç ihmal etmedi. Önce bir Kuran kursu açtı, arkasından büyük bir cami yaptı. Daha sonra da başka kurslar... Ama İbrahim Bey, çocuk ve akrabalarından hiçbirini bırakın Kuran kursuna göndermeyi, Çan'da bile okutmadı. Hepsi yabancı özel okullarda okudular ve tahsillerine Avrupa'da devam ettiler..."

Ünlü sanayici İbrahim Bodur'a çok yakın bir kaynağın söylediği bu sözler, İslam sosyetesine mensup insanların anlaşılabilir bir çelişkisini ortaya koyuyordu. Gerçekten de İbrahim Bodur'un kızı Zeynep, İtalyan Lisesi mezunuydu ve şimdilerde İTÜ İşletme Mühendisliği'ne devam ediyordu. Üstelik Zeynep modern bir kızdı ve babasının açtırdığı Kuran kurslarıyla kesinlikle bir ilgisi yoktu. Bodur'un yeğeni Hasan Bodur ise kulağı küpeli modern biriydi...

Nokta'nın yaptığı küçük bir araştırma, sadece Bodur'un değil, kendilerini milliyetçi-muhafazakâr ve üstüne üstlük Müslüman olarak niteleyen pek çok ismin; çocuklarını geleneksel eğitim kurumları yerine özel okullara gönderdiklerini ve Avrupa'ya sıçramaları için de özel gayret gösterdiklerini ortaya koyuyordu. Söz gelişi Aydınlar Ocağı Genel Başkanı Prof. Süleyman Yalçın'ın iki oğlu da Amerika'da öğrenim görmüştü. Genel Sekreter Metin Eriş'in oğlu ise halen İngiltere'de öğrenimini sürdürüyordu. Kuşkusuz örnekler bunlarla bitmiyordu. Ünlü kuyumcu Kırgız'ların torunu; Papyon'da, eski TRT Genel Müdürü Prof. Nevzat Yalçıntaş'ın oğlu da özel okuldan sonra Boğaziçi'nde okuyordu. Ancak en çarpıcısı hiç kuşkusuz iki yazısından birinde özel okulların Türkiye'ye yerleştirilmiş emperyalist ajanlara hizmet ettiğini savunan Ergun Göze'nin çocuğuydu. Göze'nin bütün bu eleştirilerine karşın çocuğu Erenköy Özel Güneş Koleji'nde öğrenimine devam ediyordu... Elbette bunlara sosyete sünnetçisi ve ANAP'ın vetolu kurucularından Kemal Öz-

Şehmuz Tatlıcı istakoz bulunamadığı için düğünü iptal etti...

Bakan Karaevli'nin eşi Nahide Hanım'ın türban koleksiyonu ünlü...

Özallar'ın düğünündeki şık ve türbanlı davetliler göz kamaştırıyor...

kan'ın ve ANAP Genel Başkanı Başbakan Turgut Özal'ın ve Başbakan'ın kardeşi Korkut Özal'ın yabancı özel okullarda okuyan çocuklarını da eklemek mümkündü...

"Yazları da kışları da beraber olduğumuz birkaç kişilik bir kadın grubumuz var. Haftada bir-iki gün mutlaka bir araya geliriz. Böyle toplantılarımızda İslami, ahlaki kitaplar okuruz. Tabii her fani gibi zaman zaman modadan, mücevherlerden söz ettiğimiz de oluyor."

Ayla Yalçın'ın bu sözleri Müslüman sosyetede kadın kadına ilişkinin önemini vurguluyordu. Ancak İslami sosyete içinde yer alan kadınların sosyal yaşamları hep bu kadar "içe kapalı" değildi. Söz gelişi, ANAP'ın muhafazakâr kanadında yer alan İstanbul İl Başkanı Eymen Topbaş'ın karısı Füsun Topbaş, dekolteye yakın kıyafetlerle sosyete dergilerine poz veriyor ve kokteyllerin değişmez simalarından biri olarak tanınıyordu. "Sosyetenin renkli siması" olarak tanınan Ferhunde Verdi'nin kızı olan Füsun Topbaş, kıyafetleriyle olduğu kadar davranışlarıyla da büyük ilgi topluyordu.

Sanılanın aksine, sosyetenin Müslüman kesimi sağlık konularında son derece liberaldi. Erkek doktorlara gitmekten çekinmedikleri gibi, doğum kontrolünde de en modern yöntemlerden rahatça yararlanıyorlardı. Gerçi başta İbrahim Bodur olmak üzere bu kesime mensup olanların önemli bir bölümü, yıllık sağlık kontrollerini ve check-up'larını Avrupalarda yaptırıyorlardı ama Türkiye'deki doktorlara rağbet edenler de az değildi.

Müslüman sosyetenin bir başka ilgi çekici özelliği de yaz tatillerinde ortaya çıkıyordu. Nurettin Doğanbey gibi isimler dünyanın önemli tatil merkezlerinden Hawaii'de hayatın tadını çıkarırken, Şaban Çavuşoğlu yüzme havuzlu yalısının bahçesine bir de mescit yaptırıyordu söz gelişi...

Peki ya Müslüman sosyetemizin denizle arası nasıldı? Yine sanılanların aksine o da çok iyiydi. Ülkenin önemli turizm yörelerinde özel kampları vardı ve bu kamplardan günün belli saatlerinde kadınlar, belli saatlerinde de erkekler yararlanıyordu. Bu kamplara rağbet etmeyenler ise kotralarıyla engine açılıyor ve gözlerden uzak noktalarda denize giriyorlardı. Daha önce belirtildiği gibi villasının ya da yalısının bahçesinde yüzme havuzu yaptıranların böyle zorluklara katlanmalarına hiç de gerek kalmıyordu...

İbadetin zamanı. Belki garipti ama İslam sosyetesi bunca iş, güç, moda, kokteyl, koşuşturmaca derken ibadete de zaman bulabiliyordu. Temel ibadetlerden olan namazı kimi Hawaii'de tatilini geçirdiği otelde hamaktan kalkıp seccadesini sererek, kimi de yüzme havuzundan çıkıp hemen oracığa inşa ettirdiği mescitte yerine getiriyordu.

Oruçla da araları fena değildi, ama Müslüman sosyetenin asıl özen gösterdiği ibadet hacdı. Bu kesim bir kere hacca gitmekle de yetinmiyor, hatta umreleri bile kaçırmayarak fırsat buldukça Mekke-Medine yollarına düşüyordu. Zekât konusunda da rivayetler muhtelifti. Malının kırkta birini zekât olarak verdiğini iddia edenler çoktu, ancak bu çevrenin toplam mal varlığına bakıldığında buna inanmak da bir hayli güçtü.

Görülen oydu ki, Müslümanların "sosyetik" kesimi, geleneksel kesimine oranla oldukça farklı yaşıyordu İslam'ı. Para ve sosyal statü, Müslümanlığın "reformize" edilmesi ve çağa uydurulması konusunda zorlayıcı bir güç olmuştu. Müslüman sosyete, İslam'ın Protestanlarıydı bir bakıma.. ●

DOSYA / GENÇLİK ARAŞTIRMASI

Özal kuşağı

Bugün 16-17 yaşındalar.. 24 Ocak Kararları'nın alındığı tarihlerde ilkokula başlamışlar, çocukluktan gençliğe geçiş dönemini Özal'ın Türkiyesi'nde yaşamışlardı. Makro Araştırma'nın değişik kesimlerden 600 lise öğrencisi arasında yaptığı anketin sonuçlarına göre, ekonomi ve siyasetten haberdar, başarı ve paraya prim veren, oldukça konformist yepyeni bir kuşaktı bu...

"Özal önümüzdeki dört yıl içerisinde sosyal politikalara önem verse çok büyük iş yapmış olur. Bu şekilde bir denge oluşturabilirse Türkiye önemli yerlere gelecektir."

"Öncelikle enflasyonu düşürmesi gerekiyor. Brezilya yüzde binlerin üzerindeki enflasyonu yüzde onlara indirmişti. Biz niye yapamıyoruz?"

"Peki, ya dış borç yükünden nasıl kurtulacağız?"

"Evet, Peru borcunu ödemek için altın satıyor."

İktisat Fakültesi mi? Hayır. Maliye Bakanlığı koridorları da değil. **Nokta**'da "Özal kuşağı" konulu dosya çalışmamız için davet ettiğimiz Özel Boğaziçi Lisesi'nden yaşları 16 ile 17 arasında değişen ikisi erkek, üçü kız beş genç, Seyran, Mehmet, İffet, Kaan ve Gülriz Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumu tartışıyorlar.

Hepsi de yeni bir kuşağın ilk temsilcileriydiler. 24 Ocak Kararları'nın alındığı tarihlerde ilkokula başlamışlar, bütün eğitim dönemlerini, çocukluktan ilk gençliğe geçiş yıllarını, Özal'ın Türkiye'sinde geçirmişlerdi. Makro Araştırma'nın 200'ü devlet, 200'ü meslek, 200'ü özel liselerde okuyan öğrenciler arasında yaptığı anketin sonuçlarına göre, ekonomik ve siyasi arenada olup bitenden haberdar, para ve başarıya prim veren, macera özlemlerinden uzak, oldukça

Gülriz daha iyi standartlar altında daha başarılı olabileceği bir yerde örneğin California'da yaşamayı düşlüyor

BATUHAN BIRAN / NOKTA

konformist yepyeni bir kuşaktı bu.

Meslek seçiminde yeni ufuklar. "Yöneticilik benim kişiliğimde var. Bir topluluk dağınıksa, ben onu düzeltmeyi, bir araya toplamayı seviyorum. Birçok meslekte başarılı olabilirim. Ama yöneticilik bunların hepsinin kesiştiği ortak nokta." Özel Yıldız Lisesi öğrencisi Arkun, gelecek yıl işletme okumak üzere ABD'ye gitmeye ve kendisini iyi bir şirket yöneticisi olarak yetiştirmeye şimdiden hazırlamıştı. Dünyada nelerin olup bittiğini her gün muntazam olarak okuduğu "USA Today" gazetesinden ve her akşam dinlediği "Amerika'nın Sesi"nden öğreniyordu.

Fidan, okulda Arkun kadar başarılıydı ama yaşama onun kadar şanslı başlamamıştı. Her sene iftihara geçtiği okul, yabancı dille eğitim yapan özel bir lise değil, bir devlet okuluydu her şeyden önce. Lise son sınıfında okuduğu Gültepe Meslek Lisesi'nde haliyle mesleki öğrenime ağırlık verilmesi, parasızlık yüzünden üniversiteye hazırlık kurslarına da gidememesi, çok istediği üniversite öğrenimini Fidan için daha şimdiden neredeyse bir hayal haline getirmişti. Ama bu olumsuz tablo, Fidan'ın gönlünde yatan mesleğin "bilgisayar mühendisliği ya da programcılığı" olmasını engellemiyordu. Bilgisayarlarla ilk kez, geçen sene PTT'de staj yaparken tanışmış ve adeta yıldırım aşkıyla vurulmuştu. "Onlarla uğraşmak beni başka dünyalara götürüyor" diyordu kısaca.

Arkun ve Fidan, çok değişik toplumsal tabakalardan gelmelerine karşın çağın gözde mesleklerini tam bir isabetle seçmişlerdi. Seher'in tercihi ise biraz farklı olacaktı. "Önce müzikle uğraştım, piyano çalıyordum. Şimdi de heykele merak sardım" diye söze giriyor ve biraz önce yanında getirdiği sanat ve edebiyat dergilerini, Melih Cevdet Anday ve Cortazar'ın romanlarını ve caz plaklarını masanın üzerine koyarken devam ediyordu: "Obje tasarımcısı olmak istiyorum. Neden mi? Yaratıcı bir işle uğraşırken kendimi çok iyi hissediyorum da ondan."

Özel Boğaziçi Lisesi'nden İffet ile Bağcılar Lisesi'nden Meral, yaratıcılığa bir de heyecan ve hareket boyutlarını ekleyeceklerdi. Gazeteci-yazarlık, bu üç unsurun da var olduğu nadir mesleklerdendi. Duygu Asena'nın hem gazeteci-yazarlıktaki başarısını, hem de kadın hareketi içindeki yerini kendilerine örnek almışlardı. "Bizim toplumda kadınlar hep masa başında oturup rutin işler yapıyorlar" diyordu Meral, "...oysa ben onlar gibi olmak istemiyorum."

Serbest meslek, gazetecilik-yazarlık, bilgisayar uzmanlığı, şirket yöneticiliği ve ithalat-ihracatçılık, sanatçılık... Makro Araştırma'nın anketine göre, Özal kuşağının en tercihe şayan meslekleri sırasıyla bunlardı. Söz konusu mesleklerin 1990'ların Türkiye'si için taşıdığı önem göz önünde bulundurulduğunda tercihlerin gerçekçiliği ortadaydı. Ülkenin değişen koşullarını ve buna uygun talepleri hemen hepsi de oldukça iyi kavramıştı. 600 öğrenci arasında yapılan ankette sanayici-işadamlığı gibi sermaye sahibi olmaya dayanan bir mesleğe pek rağbet edilmemiş olması, gençlerin pembe hayaller peşinde olmak yerine, ayaklarını sağlam basmayı tercih ettiklerinin iyi bir göstergesi sayılabilirdi.

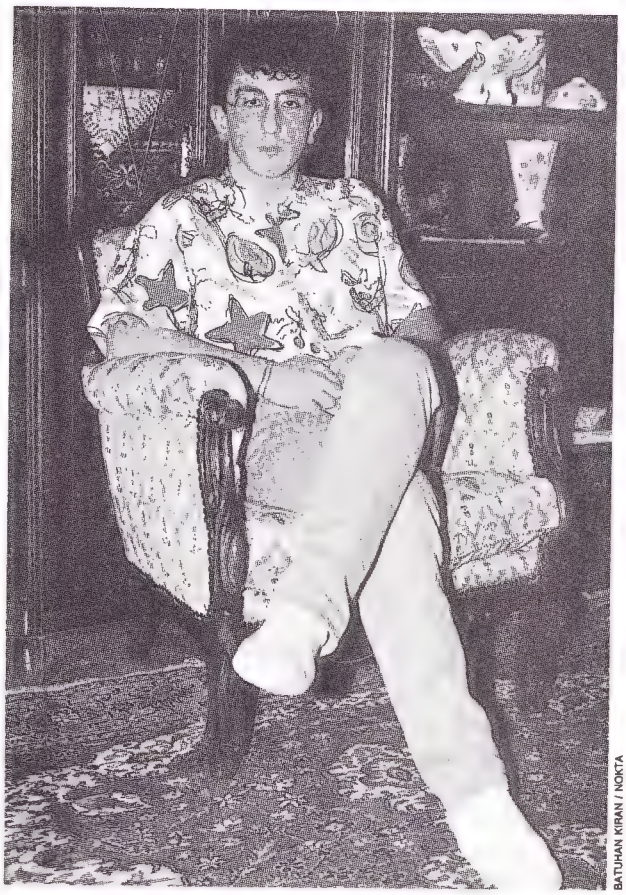

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Mehmet'in Özal'a bir önerisi var. Aynı ekonomi politikasına devam edilirken sosyal politikalar ihmal edilmesin

EN BEĞENİLEN LİDERLER

	%
Özal	33,3
İnönü	18,8
Ecevit	8,0
Demirel	7,0
Erbakan	3,5
Türkeş	2,0
Diğer	2,1
Hiçbiri	24,5
Cevap yok	0,8
Toplam	100

Peki böyle bir kuşağın, Özal döneminin belki de en yüce değerine, "paraya" bakışları nasıldı acaba? Her şeyden önce, idealler peşinde koşan bir önceki kuşaktan oldukça farklıydılar. "İnanın, para filan istemiyorum. Doktor olayım, insanlara yardım edeyim, bu bana yeter" diye düşünen Bağcılar Lisesi Öğrencisi Köksal bir istisnaydı sadece. **Nokta**'nın sorularını cevaplandıran öğrencilerin büyük çoğunluğu için, çalıştıkları işi sevmeleri, statü sahibi olmaları önemliydi kuşkusuz. Ama kendileri için en önemli şeyin para olduğunu üzerine basa basa vurguluyorlardı.

Özal'a alternatif aranıyor. "Kararlı... uyguladığı politikadan vazgeçmiyor... çevresiyle iletişim kurmakta başarılı... Türkiye'ye Batı'-

OKAN SARIKAYA

Arkun, "Kimsenin verinde olmak istemezdim. Kendi yaratacağım bir kişiliğim olmalı" diyor. Seher ise uzun uzun düşündükten sonra cevap veriyor: "Shirley McLaine'in"

da itibar kazandırdı... zeki...bugüne kadar denenmemiş olanı, denedi ve başardı... ileri görüşlü... yaptıkları açıkça ortada...'' Çok değişik çevrelerden ve gelir gruplarından gelmeleri, özel ya da devlet okullarında okumaları, liseli gençleri tek bir siyasi idolde birleşmekten alıkoymamıştı. Alfabeyi sökmeye başladıkları yıldan beri başta görmeye alıştıkları Turgut Özal, diğer liderleri hayli geride bırakarak gençlerin tahtına oturmuştu. O kadar ki, Erdal İnönü'nün, halka yakın tavırları ve sade kişiliğiyle en beğendiği lider olduğunu söyleyen, Haydarpaşa Meslek Lisesi öğrencisi Zafer bile, ''Nasıl yaptı bilmiyorum ama Özal kafamızda akıllı bir adam imajı yarattı. Çok önemli şeyler de yaptı. Eskiyle olan fark, bir bakışta anlaşılıyor'' demekten kendini alamıyordu.

Makro Araştırma'nın anketinde her 100 liseliden 33'ü en beğendiği liderin Özal olduğunu söylemişti. Erdal İnönü, yüzde 18.8 ile arkalardan gelirken, gençler, 12 Eylül öncesinin, yani tanımadıkları bir dönemin liderlerine fazla rağbet etmemişlerdi. 100 öğrenci ancak 8'i ''Ecevit'', 7'si ''Demirel'', 3.5'u ''Erbakan'', 2'si ''Türkeş'' diyorlardı. Ama bu arada ''Hiçbir lideri beğenmiyorum'' diyenlerin oranı yüzde 24.5'a varıyor, yani her 4 öğrenciden 1'i bütün liderleri antipatik buluyordu.

Ama Özal'ı destekleyenler bile, uygulanan ekonomi politikasını tamamen desteklemediklerini ve Türkiye'nin geleceği konusunda endişeli olduklarını açıkça söylüyorlardı. Makro Araştırma'nın anketine göre öğrencilerin dörtte üçü, politikayla şu ya da bu düzeyde ilgilendiklerini açıklamışlardı. **Nokta**'nın sorularına cevap veren liselilerin büyük bir kısmı Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgesel dengesizlikler, gelir dağılımı bozukluğu, dış borç yükü gibi sorunların bilincindeydiler, tamamen ders ağırlıklı bugünkü eğitim sistemini beğenmiyorlar, daha eşitlikçi ve hoşgörülü bir toplumda yaşamak istediklerini her fırsatta vurgulamaktan çekinmiyorlardı.

Kaan, Boğaziçi Lisesi son sınıf öğrencisiydi. Geçen sene bir dönem öğrenim yaptığı İngiltere'de iki şeye hayran kalmıştı. İlki eğitim sistemiydi. ''Ben burada her zaman ikmalle geçen bir öğrenciydim'' diye giriyordu sözlerine, ''...oysa İngiltere'de mükemmel bir öğrenci olarak sertifika aldım. Çünkü orada eğitim hem çok yönlü, hem de ortam çok rahattı. Kılık kıyafet zorunluluğu gibi kısıtlamalar yoktu örneğin. Burada konuştuğum öğretmenler bile eğitim sistemimizde yanlışlıklar bulunduğunu kabul ediyorlar.''

Kaan'ın dikkatini çeken diğer olay ''toplumsal hiyerarşi'' ile ilgiliydi. ''Orada bir punk ile bir işadamının gördüğü saygı aynı. Hatta o punkun gündüzleri yandaki sokakta çöpçülük yapması bile vatandaş olarak gördüğü saygıyı azaltmıyor'' diye açıklıyordu izlenimlerini. Bugün için en büyük ideali, Türkiye'yi İngiltere seviyesinde

EN ÇOK ÇALIŞMAK İSTEDİKLERİ MESLEKLER

bir ülke haline getirmeye çalışmaktı. Ama böyle bir çabaya girişmenin hiç de kolay olmayacağı daha şimdiden belli olmuştu. Birkaç arkadaşıyla beraber, uzunca bir süredir Türkiye'nin ilk buz hokeyi ligini kurmaya çalışıyorlardı ama bugüne kadar kimseden yardım görmemeleri bir yana, çaldıkları bütün kapılar yüzlerine kapanmıştı.

Zafer, ENKA'nın atletizm takımında uzun mesafe koşuyordu. Adeta tutkuyla seviyordu atletizmi ve takımını. Neden mi? Çünkü burada paranın tek egemen güç olmadığı yepyeni bir dünya keşfetmişti de ondan. "Burada en çok hoşuma giden şey herkesin eşit olması oldu" diyordu. "Para yatırıp üye olanlarla sporcu üyeler aynı çizgide. Aramızda fark yok. Hatta biz sporcular daha saygınız. Yani adamın parası olmasına karşın sen ondan daha önce geliyorsun." Zafer'e göre Türkiye'de insanlar, kullandıkları eşyaların etiketlerine göre değerlendiriliyordu. Ama sporda durum böyle değildi. "İstersen en ucuz spor araç-gereçlerini kullan" diyordu, "...diğerlerinden daha iyi koşuyorsan. onlardan daha üstünsün."

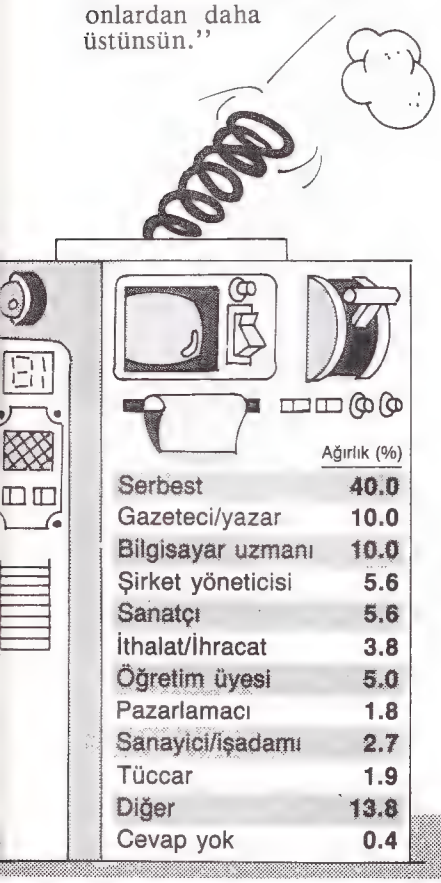

Ağırlık (%)	
Serbest	40.0
Gazeteci/yazar	10.0
Bilgisayar uzmanı	10.0
Şirket yöneticisi	5.6
Sanatçı	5.6
İthalat/İhracat	3.8
Öğretim üyesi	5.0
Pazarlamacı	1.8
Sanayici/işadamı	2.7
Tüccar	1.9
Diğer	13.8
Cevap yok	0.4

12 Eylül öncesi kuşak: Sempati mi antipati mi? "O kuşağa dahil olmak istemezdim. Mutlaka ilk önceleri haklı olarak savunulan bir şeyler vardı. Ama sonradan iş çığrından çıktı. Şu yıllarımı o tür şeylerle savaşmak için geçirmek istemezdim." Seher'in söyledikleri bugünkü gençliğin, kendilerinden önceki idealist ve politik kuşağa bakışının tipik bir örneğiydi aslında. Lise öğrencilerinin büyük çoğunluğu, o dönemdeki başkaldırının belli noktalarda haklı olduğunu düşünseler bile, sanki sözbirliği etmişlercesine, kutuplaşmış bir siyasi ortama taraftar olmadıklarını, sorunların zor kullanmadan, konuşup tartışarak çözülmesi gerektiğini söylüyorlardı.

Türkiye'de yaşamayalım da... Boğaziçi Lisesi öğrencisi Gülriz, Batı'da yaşamaya kararlı olanlardandı ama öyle alelade bir yer istemiyordu. Önce daha iyi standartlar altında, sonra yükselip statü elde edebileceği bir yerde yaşamalıydı. Üçüncü ve "küçük" bir koşulu daha vardı. Yaşayacağı kentte havanın güzel olması. Bütün bunları gerçekleştirebileceğine inandığı bir de rüyalar kenti bulmuştu: California. "California kumsalları deli ediyor beni" diyordu "...sürekli olarak California'da geçen video filmleri alıp seyrediyorum."

YAŞAMAK İSTEDİKLERİ ÜLKELER

	%
Türkiye	57,0
ABD	16,4
Avrupa	13,5
Avustralya	1,9
Ortadoğu	1,2
Diğer	8,8
Cevap yok	1,1
Toplam	100

Bütün lise öğrencilerinin Gülriz kadar ince eleyip sık dokudukları söylenemezdi, birçoğu hangi ülkede yaşamak istediklerini bile düşünmemişlerdi. Ama Batı'da yaşamak, gönüllerde yatan ortak aslandı. Makro Araştırma'nın anketine göre, öğrencilerin yüzde 42'si, yani yarısına yakın bir bölümü Türkiye'den başka bir ülkede yaşamak istediklerini belirtiyorlardı. Yaşanmak istenen ilk ülke, şüphesiz bu kuşağın değerlerine uygun bir ülke, ABD olacaktı. Başta İsviçre olmak üzere, sırasıyla İngiltere, İtalya, Fransa ve Almanya gibi Batı Avrupa ülkeleriyse tercih sırasında ABD'nin en yakın takipçileriydiler.

Batı'da yaşamanın gerekçeleri farklıydı. Bağcılar Meslek Lisesi öğrencisi Muzaffer: "Almanya'da doğup büyüdüm, orada okullar daha güzel, şehirler daha temiz ve bakımlıydı" derken; Gültepe Meslek Lisesi'nden Ümit "para ve rahatlığı" ön plana çıkartıyordu. Seher ise "Memleketimi severim" diyordu, ama galiba en iyisi Batı'da yaşayıp Türkiye'ye turist olarak gelmek." Arkasından da ekleme-

den edemiyordu "İleride sanatçı olup, Batı'da Türkiye'yi temsil edersin diyorlar. Ben böyle bir şeyi kabul etmiyorum. Kültürün evrenselliğine inanıyorum ve onun için çalışmak istiyorum."

Para... para...para... Paranın önemini iyi kavramış, geleceğe ilişkin isabetli tahminlerde bulunmaya çalışan, önemli bir kısmı Batı'da yaşamayı tercih eden liselilerin yüzde 42'si ankette doların değerini doğru olarak yazmışlardı. Ama asgari ücretin ne kadar olduğunu doğru bilenlerin oranı, yüzde 22.7 gibi düşük bir düzeyde kalıyordu.

Peki Özal kuşağı eline para geçse ne yapacaktı acaba? Ceplerinde 200 bin lira olsa, yarısından fazlası (yüzde 51.2), Makro Araştırma'nın verilerine göre tüketime ve kıyafete harcayacaklardı. Yatırım yapacakların oranı ise sadece yüzde 13.4'te kalırken tasarrufçular yüzde 1.3 ile en gerideydiler.

Paranın böylesine değerli ama kolay harcanabilir olması, ister istemez akla nasıl kazanılacağı sorusunu getiriyordu. "Erdemli yaşamak mı, köşeyi dönmek mi?" sorusuna anketi cevaplayan gençlerin dörtte üçü "Erdemli yaşamak" diye cevap vermişlerdi. Ama **Nokta**'ya görüşlerini açıklayan gençlerin hemen hepsi "erdemli yaşamaya" evet derlerken toplumda dürüst yaşamanın bedelini ve kolay kazanç yollarını gördükçe de kafalarında kocaman bir soru işaretinin doğmasına engel olamıyorlardı. "Bugüne kadar hiç hileye başvurmadım" diyordu Nihat, "...her zaman da dürüst kalmayı isterim. Ama çevremde görüyorum. Yıllarca çalışıp hiçbir yere gelemeyenlerin yanında, üç-kâğıt yaparak milyonlar kazanan bir sürü insan var. İnsan, ister istemez düşünüyor: 'Acaba ileride benim de karşıma fırsat çıksa yapabilir miyim' diye?" Bağcılar Li-

Meral 200 bin lirası olması halinde kendine bir şempanze alacağını söylüyor

AYDIN DEMİRER / NOKTA

Zafer atletizmde paranın tek hâkim güç olmadığı yepyeni bir dünya keşfetmiş

Nihat:"12 Eylül öncesi kuşakta yaşamak istemezdim. Her şey konuşarak ve tartışarak çözülmeli"

İffet (solda) en çok Duygu Asena'nın yerinde olmak istiyor. Seyran ise (sağda) Reagan veya Gorbaçov'un

OKAN SARIKAYA

sesi öğrencisi Nihat'ın dedikleri öğrencilerin kafalarındaki soru işaretlerine tipik bir örnek oluşturuyordu.

İlahlar ve idoller. "En çok Madonna'nın yerinde olmak isterim. Hatta kapıcısı, body-guard'ı bile olabilirim." Madonna'nın sahne hareketleri, sesi, parçaları, kısaca her şeyi çekiyordu Mehmet'i. Ama onu sevmesinin esas nedeni, Amerikalı ünlü pop yıldızının 9 kişilik

Fidan her sene iftihara geçiyor. Ama maddi olanaksızlıklar nedeniyle üniversitede okumasının pek kolay olmayacağının bilincinde

BATUHAN KIRAN / NOKTA

YERİNDE OLMAK İSTEDİKLERİ

	%
D.Maradona/K.Witt	17,5
P.Andrew/P.Stephanie	11,3
U.Mumcu/D.Asena	16,0
A.Kahveci/İ.Aykut	12,2
M.Jackson/Madonna	11,4
Ö.Dinçkök/N.Yargıcı	3,7
T.Akan/M.Ar	4,7
F.Gonzalez/B.Butto	1,8
C.Guevara/R.Lüxembourg	1,7
M.Kundera/W.Wolf	0,9
M.Belge/G.Kazgan	0,4
Diğer	17,8
Cevap yok	0,5
Toplam	100

fakir bir ailenin kızı olarak doğduktan sonra cebindeki 35 dolarla çöpleri karıştırarak yaşama pahasına New York'a gelişi ve Mehmet'in deyimiyle, "Önündeki bütün şansları değerlendirip, aklını kullanarak doruğa çıkmasıydı." Amerikan rüyasına bu tipik örneği, sadece Mehmet'i etkilememişti. Makro Araştırma'nın anketinde Madonna, gençlerin en çok yerinde olmak istediği 5. idol olurken, aynı rüyanın Arjantin versiyonunu yaşayan Maradona, Doğu Alman buz patencisi Katerina Witt ile yüzde 17.5'luk bir oran ile birincilik tahtına oturuyordu. "Niye Katerina Witt?" sorusunu, Gülriz, Özal kuşağına yaraşır bir cümleyle cevaplayacaktı. "Ünlü, başarılı ve iyi para kazanıyor." Makro Araştırma'nın anketinde en çok yerinde olmak istenen Türkler arasında Uğur Mumcu ve Duygu Asena'nın yüzde 16 gibi bir oranda ilk sırada bulunmaları, liselilerin Türkiye'de olup bitenlerle ne kadar ilgili olduklarının bir göstergesi sayılabilirdi.

Sanıldığı gibi apolitik değillerdi. Ama yaşlarına uymayan bir gerçekçilik vardı politik bakışlarında. Paragöz oldukları söylenemezdi ama parayı biraz fazlaca seviyorlardı. Biraz hırslı, biraz rahatlarına düşkün... Ve en önemlisi yaşama sıkı sıkıya bağlıydılar. Bir önceki kuşakla en önemli farkları mı? Bir zamanlar gençliğin sembolü olan Che Guevara'nın,idoller listesinin sonlarında sıkışıp kalmış olması, belki bu soruya yanıt verebilirdi: İdealizm eksikliği. **Aydın DEMİRER**

HAKAN ARCAOĞLU / NOKTA

Atilla Dorsay artık çok bunaldığı zaman rehberlik yapıyor (üstte). Gelişen turizm sektörü rehberliği cazip bir iş yaptı. Ancak Dorsay'a göre bu meslek yozlaşmaya açık (yanda).

SÖYLEŞİ / ATİLLA DORSAY

"Gruplarla ilişkim aşk hikâyesi gibidir"

"Doğal güzellikler. Bol güneş. Binlerce yılın uygarlık kalıntıları. İşte turizm cenneti Türkiye" sloganları eşliğindeki gayret sonucu turizm var edildi. Niteliği bir yana, niceliği her geçen gün artan bir turizm sektörü ile karşı karşıyayız. Otobüsler dolusu turlar, dolu dolu gelen carter seferleri, daha çok rezervasyon, daha çok pansiyon, daha çok lokanta ve acenta. Ve tabii ki daha çok rehber...

Taksit, sonradan ödeme, grup indirimleri gibi kolaylıklar turizmde kitleselleşmeyi ortaya çıkarırken, bunun paralelinde tatilcilerin istekleri de standartlaştı. Rahat bir yatak, temiz bir servis, mide bozmayacak yiyecek, sakin bir ortam bu kalabalıklara yeterli geliyor. Ancak bu standartların yeterli olmadığı turist grupları yok değil. "Özgün" ve "farklı" ilgi alanları olan bu sayıca az grupların taleplerini de "farklı" rehberler karşılayabiliyor. En genel çerçevesiyle entelektüel doyum isteyen bu turist grupların rehberliğini yapanlardan biri de gazeteciliği, sinema yazarlığı ve radyoda müzik programı yapımcılığı ile tanınan Atilla Dorsay. Özel gruplara yönelik rehberliğini* **Nokta'ya anlatan Dorsay'ın sözleri onun az bilinen bir özelliğini daha ortaya çıkarıyor.*

Nokta: Bugünkü rehberlik mesleğinizi nasıl gerçekleştiriyorsunuz?

Dorsay: Artık az çalışıyorum. Çok sevdiğim, sahipleri ve müdürleri arkadaşım olan bazı acenteler var. Onlar zaman zaman artık abur cubur gruplar değil de belli bir kalite gördükleri ve iyi bir rehbere ihtiyacı olduğunu sezdikleri gruplar için bana haber veriyorlar. Ben de işte bir hafta sonu İstanbul veya İstanbul, Ankara, Kapados kombine 1 haftalık turları ya da daha nadir olarak, 12 veya 15 günlük Orta Anadolu, Doğu Anadolu turları alıyorum.

Nokta: Rehberliğe daha az zaman ayırmanız mesleklerinizin arasında yaptığınız bir tercihten dolayı mı?

Dorsay: Ben bu iki mesleği bugüne kadar çok iyi dengeledim. Çünkü ikisi de farklı yorgunluklar getiren uğraşlar. Sinema yazarlığının daha çok entelektüel, zihinsel yorgunluğu var. Rehberlik de entelektüel bir çaba gerektirmekle bir-

likte daha çok fiziksel bir yorgunluk getiriyor. Kafam sinemadan,sinemanın sorunlarından, gazetecilikten çok bunaldığı zaman çok başka bir konuya atlayıp bir turist grubuyla, 3 gün, 5 gün beraber olmak emin olun beni bir anlamda dinlendiriyor. Bu dengeyi kurdum. Ama şimdi hangi Dorsay daha ağır basıyor derseniz elbette topluma daha yararlı olduğum, daha çok şeyler verdiğimi sandığım gazetecilik ve eleştirmenlik ağır basıyor.

Nokta: Servis verdiğiniz, rehberlik yaptığınız turistler, sinema yazarlığı, sinema eleştirmenliği yönünüzü biliyorlar mı?

Dorsay: Bilmiyorlar ve ben bilmemelerini istiyorum, bilmemelerini tercih ediyorum. Bazı acentelerdeki arkadaşlar gelen gruba size,tanınmış eleştirmen, sinema yazarı

rehberlik edecek diyorlar. Ertesi gün gruptakiler bana garip gözlerle bakmaya başlıyor. Çünkü Batı ülkelerinde bu kadar garip veya çelişkili karışımlar pek yok. Ve ben rahatsız oluyorum, mesleğimi tam anlamıyla uygulayamıyorum. Ama bazen öyle düzeyli gruplar var ki bunu onlara ben söylüyorum zaten, çünkü bu aramızdaki iletişimi hemen artırıyor, başka bir boyut getiriyor. Böyle gruplar her zaman çıkmıyor tabii.

Nokta: Özel olarak sizi isteyen, bilhassa sizi isteyen müşterileriniz var mı?

Dorsay: Beni isteyen müşterilerim var. Nitekim geçen yıl son derece ilginç bir tur yaptık. Bilhassa beni isteyen özel bir Fransız grubuyla Türkiye'de Haçlılardan kalan şatoları gezdik. Bu tür ilişkiler kuruluyor ama her grupla bu tür yoğun bir karşılıklı ilişki alışverişine giremezsiniz, bu çok yıpratıcı olur. Kişiliğinizi tam anlamıyla ortaya koymak. Ben ancak şöyle görüyorum: Ben insanları severim,bunun için aldığım grupların hepsi değil ama çoğuyla olan ilişkilerim bir aşk hikâyesi gibidir. Yani turun sonunda, hele uzun sürmüş bir tursa ve belli bir düzeyin altına düşmemiş bir grupsa sonunda bir aşk hikâyesi gibi sonuçlanır. Onlar bana ve benim aracılığımla Türkiye'ye âşık olurlar,ben de onlara âşık olurum. Her grupla bunu yaparsanız yıpranırsınız, değecek gruplarla, gerçekten entelektüel ve insani düzeyleri yüksek olduğunu gördüğünüz gruplarla ben artık kişiliğimi de ortaya koyarak, gerekirse kendimi de tanıtarak, daha yoğun bir ilişki kurarım. Ama çok sıradan bir grup olabilir, ne bileyim, şimdi kitle turizmi var çünkü, çok entelektüel düzeyi düşük gruplar da geliyor. Onları küçümsemiyorum ama onlara aynı entelektüel çabayı vermek dolayısıyla ben sinemacı Atilla Dorsay'ım demek gerektiğini duymam bile. Türkiye'ye birkaç kere gelen gruplar zaten rehbersiz de gezebiliyorlar. İnsani ilişkilerimi arkadaşlık düzeyine çıkardığım gruplar var, onlar geldiklerinde telefonlaşırız, benden tur almasalar bile onlarla buluşuruz, bir içki içeriz, sohbet ederiz. Turlarda gerçek anlamda aşk hikâyeleri de olur. Çünkü yıllar boyu çok ülkeden güzel güzel kızlarla,kadınlarla tanışırsınız ama benim demin söylediğim gibi insani ilişkileri kapsayan aşk hikâyeleri de olabilir.

Nokta: Sadece yabancı turistlere mi rehberlik yapıyorsunuz?

Dorsay: Türklere rehberlik yapmaya alışmadım. Bu,çok nadiren yaptığım bir şey oldu. Ama sevmiyorum bunu, ben yabancılara çalışmayı tercih ediyorum.

Nokta: Rehberlik özellikle son yıllarda çok rağbet görüyor. Örneğin maddi açıdan çok tatmin edici mi?

Dorsay: Evet, çok tatmin edici. Manevi yönden ise genç adama, çünkü genç yaşta bu mesleğe başlanır , birdenbire Türkiye'deki genç insanlara verilen ortalama olanakların çok üstünde olanaklar sağlar. Birdenbire oldukça iyi bir para kazanma imkânı doğar, birdenbire en iyi lokantalarda ağırlanırsınız. Tabii artık grupsuz gittiğinizde de ağırlanmaya başlanırsınız. Birdenbire devamlı içki içmek durumuyla karşılaşabilirsiniz, çünkü gittiğiniz her yerde içki bedelsiz ikram edilir. Birdenbire cinsel hayatınızda bir patlama olabilir. Bir sürü kolay davranan veya davranabilecek kadın ve kızla karşılaşabilirsiniz. Bu tür şeyler genç bir insanı çok kolay yozlaştırabilir. Ben bunu rehberliğin en büyük tehlikesi olarak görüyorum.

Nokta: Yozlaşma nasıl gerçekleşiyor?

Dorsay: Eskiden nasıl tüccar terziler vardı, tüccar rehberlik yapabilirsiniz. Yalnız ve yalnız turisti mümkün olduğu kadar soymayı, ondan mümkün olduğu kadar para sızdırmayı amaçlayan bir rehberlik çabasına girebilirsiniz. Kendinizi içkiye verebilirsiniz, alkolik olabilirsiniz, kendinizi sekse verebilirsiniz. Bütün bunlar Türkiye ortalamasına göre daha kolay elde edilen şeyler haline gelebilir. İnsanı para, içki, seks yozlaştırmazsa ne yozlaştırabilir? Rehberler Türkiye'nin içinde Türk gençlerinin yabancı olduğu bir hayatı yaşamaktadırlar. Türkiye ortalamasını aşan bir hayat yaşamaktadırlar.. Ben tabii dayandım ve rehberliğin para da dahil hiçbir avantajının beni yozlaştırmaması için elimden geleni yaptım. Para benim için hayatta hiçbir zaman bir amaç olmadı. Belli bir miktarına sahip olmaktan elbette mutlu oldum ama kesinlikle hayatta amaç edinmediğim bir olay. Bu yüzden rehberlikte şimdi oldukça iyi şeyler yapabilirim, çok çalışabilirim,çok parlak zengin gruplar alabilirim, bunlardan daha iyi para kazanabilirim ama bunu artık önemsemiyorum. Artık zamanımın izin verdiği, asgari ölçüde çalışıyorum

Hakan AKÇAOĞLU

SÖYLEŞİ / PINAR KÜR'LE "MUZIRLIK" ÜZERİNE

"İşportacılar kadar olamıyoruz"

"Muzır üçgen" bozuldu. Pınar Kür'ün adı artık Henry Miller ve Ahmet Altan'la birlikte anılmayacak. Ama "muzırlığın geometrisi" yeni boyutlar, yeni şekiller kazanmaya her zaman hazır. Muzır Yasası kültür hayatında terör estirmeyi sürdürüyor. Epeyce gürültü koparan "Asılacak Kadın" dan sonra "Bitmeyen Aşk" adlı romanı da aklanan Pınar Kür, **Nokta'nın** *müstehcenlik ve muzır eksenli sorularını yanıtladı.*

Nokta: Önce "muzırlık", sonra "poşetlik", derken "mahkemelik" oldunuz. Duruşmalar birbirini izledi. Şimdi ise iki romanınız da aklandı. Bu "hükümsüz sabıka"dan kurtulmak nasıl bir şey?

Kür: Bence Muzır Yasası kamuoyunda yeterince ciddiye alınmıyor. Başlangıçta çıplak kadın resmi basan dergileri denetlemek üzere ortaya çıkan Muzır Kurulu, bugün kültür hayatını ciddi bir şekilde tehdit ediyor. Dava sürecinde bir kâbus yaşadım adeta. Karşılaştığım birçok şeye hâlâ inanamıyorum. Bir gerçekdışılık... Olamaz böyle şey diyorsunuz ama oluyor. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi birileri gelip "fena mı canım, kitabın daha çok satar" diyorlar sana. Kitabın daha çok satması söz konusu değildi, çünkü yasaktı; bu bir. İkincisi "Acaba bunun içinde ne var?" diye satın alacak birisi benim okurum değil. Üçüncüsü kitabın bütününde "müstehcenlik" peşinde koşan birini ilgilendirecek hiçbir şey yok. Şimdi mahkeme kararıyla muzır olmadığım ortaya çıktı. Ama kitaplarım iki yıl hapis kaldı. On bir kişinin işgüzarlığı, anlayışsızlığı yüzünden tam iki yılım boşa geçti. "Neyse canım kurtuldun ya..." Neyse canım kurtuldun ama Muzır Kurulu hâlâ olduğu yerde duruyor.

Nokta: Aydın kesimin, yazarların, bu konuda tepki göstermesi beklenen insanların tutumları konusunda neler söyleyeceksiniz?

Kür: Zabıta memurları geldiğinde sokağın başındaki işportacı bir işaret veriyor, bakıyorsunuz bütün işportacılar yok olmuş ortalardan. Türkiye'de yazarlar arasında işportacılar arasındaki bu dayanışma bile yok. Onlar kadar olamıyoruz. Tam tersine dava süreci içinde "aman efendim o da yazmasaydı", "mecbur muydu müstehcen yazmaya" gibi tavırlarla bile karşılaştım. Hatta bir "hanımefendi" yazar, Muzır Kurulu doğrultusunda demeç verip kitaplarımın "hiçbir edebi değer taşımadığını" söyledi. Türkiye'deki tek yazar örgütü, Yazarlar Sendikası sesini çıkarmadı. Bırakın ses çıkarmayı yönetim kurulu kararı alıp, bu konuda basın toplantısı yapmayı, bildiri yayınlamayı reddetti.

Nokta: Ünlü ABD'li yazar Marlyn French'in menajeri size menajeriniz olmayı önerdi, Amerika'daki bazı yayınevleri kitaplarınızla ilgilendi. Kitaplarınızın müstehcenlikle suçlanması onların ilgisini çekmişti. Siz ise kitaplarınızın asla müstehcen olmadığını savunuyordunuz. Neydi onlar için müstehcenlik?

Kür: Onların anlayışına göre bir romanın müstehcen olabilmesi için yarısının yatakta geçmesi ve bu bölümlerin ince ince anlatılması söz konusu. Kitaplarının arkasına "bundan önceki romanımdan daha seksi" gibi notlar koyuyorlar. Bu tür kitapların orada yasaklanması artık akıldışı. Tamamen toplatmak, imha etmek gibi şeyler yok, olmamış. Böyle şeylere öylesine alışmışlar ki, bir kitabın müstehcen bulunarak yasaklanabilmesi için korkunç, akıl almaz bir şey olması gerekiyor. Benim kitabım için müstehcenlik iddiasını duyduklarında bir şey sandılar. Onlara açık saçık bile bulmayacaklarını, okuduklarında hayal kırıklığına uğrayacaklarını söyledim. Ama hâlâ ilgileniyorlar.

Nokta: Sizin için müstehcenlik

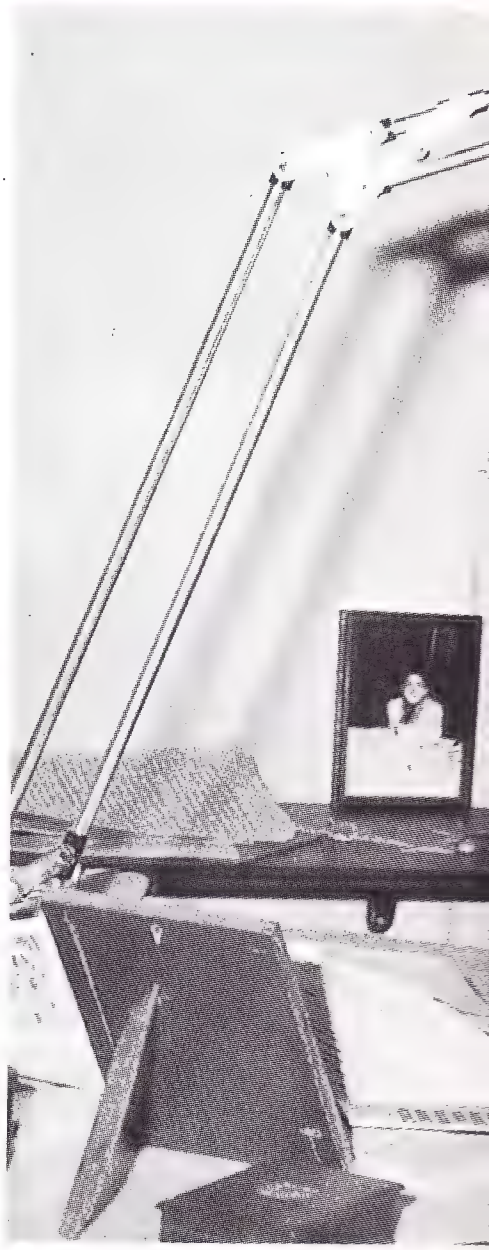

"Cinayet de bir kültür meselesidir" demişti Pınar Romanı"nın başına neler gelecek?

BATUHAN KIRAN / NOKTA

Kür. Kitap cinayetlerine gelince söylenecek pek söz yok. Bakalım yeni yapıtı "Bir Cinayet

nedir?

Kür: Ben müstehcenlik kavramını kabul etmiyorum. Cinsel tahrik diyorlar, suça teşvik... Yani biri, bir kitap okuyor, tahrik oluyor, sonra gidip birinin ırzına geçiyor. Bu imkânsız bir şey... Bence yazı yoluyla anlatılan cinsel ilişkinin müstehcen olması, cinsel tahrik yaratması mümkün değil. Yazılı hiçbir şey zararlı değildir. İyi olabilir, kötü de olabilir, ama zararlı olamaz. "Asılacak Kadın"da müstehcen dedikleri bölümler o romanın en acıklı bölümleriydi. Kitabı okuyan normal bir insanın ağlaması, hüzünlenmesi gerekirdi o bölümlerde. Eğer biri ağlayıp da cinsel anlamda tahrik oluyorsa, işte o zaman ruhsal rahatsızlıklar başlıyor. Sapıklık ben yazsam da var, yazmasam da...

Nokta: Müstehcen olanla, sanatsal olan arasındaki ayrım nedir? Müstehcen sanat diye bir şeyden söz edilebilir mi?

Kür: Hayır, müstehcen sanat diye bir şey olamaz. Edebi değerden yoksun, kendini bir biçim içine sokamamış kitaplar olabilir; "Fırıncının Kızı" gibi. Bunlar sadece birtakım cinsel olayları arka arkaya sunan kitaplar. Edebi değiller elbette, ama ben bunları da zararlı olarak görmüyorum. Çocukluğumda böyle şeyler okumuştum, bir zararını gördüğümü söyleyemem. Sanata gelince... Sanat eserini yapan başka şeylerdir. Ayrıntıların doğruluğudur, dilin güzelliğidir, biçimin oturmuşluğudur, bunlar gibi bir sürü faktördür. Cinselliğin varlığı ya da yokluğu sanat eserini hiçbir şekilde etkilemez. Şu sıralarda James Joyce'un karısına yazdığı mektupların bir bölümünü çeviriyorum. Şimdiye dek hiçbir kitapta görmediğim kadar açık saçık yazılmış mektuplar. Ne var ki adam bunları o kadar güzel yazmış ki, çevirirken büyük zorluk çekiyorum o güzelliği bozmamak, aktarabilmek için. Dile hâkimiyeti, o dille oynaması... Şimdi gelin bunlara müstehcen deyin. Diyemezsiniz, hakkınız yok buna.

Nokta: Şimdilerde "Bir Cinayet Romanı" adlı son romanınızın hazırlıkları içindesiniz. Kitabı yazma aşamasında kendinizi bir otosansür yaparken yakaladığınız oluyor mu? Bunca mahkeme görmüş "tecrübeli" bir yazar olarak, gerek kendi yazdıklarınızda gerekse okuduğunuz kitaplarda neyin "muzır", neyin "muzır-olmayan" olduğunu sezebiliyor musunuz?

Kür: Neyin muzır olduğunu saptayamazsınız. Çünkü herhangi bir şey muzır olabilir. Muzır Kurulu'nun anlayışı o kadar belirsiz ki aklınıza gelen her şey muzır olabilir. Zaten böyle düşünürseniz hiçbir şey yazamazsınız. "Bir Cinayet Romanı"nın çerçevesi içinde cinselliğe fazla yer verilmiyor. Hemen hemen yok gibi. Yazarken otosansürle değil, ama onun tam tersiyle karşılaştım. Cinselliğin yer aldığı bölümleri yazmaktan çekiniyor gibi bir imaj yaratabileceğim geldi aklıma sık sık. Bu da çok kısıtlayıcı bir şey. Yazarken bu sefer "Şuraya bir yatak sahnesi koysam mı?" diye düşünmeye başlıyorsunuz. Yapmadım tabii, ama aklımdan geçti. Bu roman şimdiye kadar yazdıklarımın en hoşu her halde. O yüzden biraz dalga geçtim. Örneğin romandaki tiplere "burada biraz muzır yazmak gerekirdi ama boş ver" gibi konuşmalar yaptırdım.

Erdir ZAT

Demek barış haa!..

SHP Milletvekili Kemal Anadol kitabında Barış Derneği Davası'nın bilinmeyen yönlerini, renklerini, kişilerini ve hapishane anılarını anlatılıyor

"Ankara Emniyet Sarayı'nın altıncı katında sabaha karşı polis ekibi değişmişti. Yeni gelenler herkese kim olduğunu sormaya başladılar. Gencay Şaylan "ODTÜ'de doçentim" deyince yeni ekibin hızlılarından biri kendini tutamadı: "Bu memleketin başına ne geldiyse ODTÜ'den geldi." "Ben CHP milletvekili Mustafa Gazalcı.", Aynı polis sinirlenerek bağırmaya başladı: "Ne CHP milletvekili be! Ya TİP'li ya da TSİP'lisindir..." Bağırmakla sinirini yatıştıramayınca elindeki kalın sopayı birkaç kez yere vurdu. Yine bağırmaya başladı: "Biz çok milletvekili gördük. Çook öğretmen gördük. Elimizden kimler geçmedi!.."

"Kartal Maltepe'den Sağmalcılar'a İnsan Manzaraları" kitabında Kemal Anadol, Barış Derneği Davası sanıklarının Ankara Emniyet Sarayı'nda yaşadıklarından bir bölümünü böyle anlatıyor.12 Eylül 1980 sonrasının en ilginç davalarından biri olan ve Türkiye'de olduğu kadar dünyada da hayretle izlenen Barış Derneği Davası'nın hikâyesini... Gazeteciler, milletvekilleri, profesörler... Saçlar sıfır numara tıraşlı, eller arkadan kelepçeli... 12 Eylül öncesi Meclis'inde CHP, bugün ise SHP'den milletvekili olan Anadol'un iki Meclis arası yaşadığı hapishane günleri, basında çıkan yazılar, anekdotlar, mahkemede yaşananlar, bütün renkleriyle Barış Derneği Davası'nın bilinmeyen yüzü, bu kitapla dipten yüzeye doğru yükseliyor.

"Milletvekilliği mi kaldı lan!" Barış Derneği Davası için emniyette toplananlar, bir yandan kendi sorunlarını yaşarken, bir yandan da çevrelerinde olan biteni izliyorlar. "Gençlerden bazılarını aşağıya Dal grubuna götürüyorlardı. Dal grubundan bir-iki saat sonra dönenlerin bile hali haraptı. Gençler pelte gibi gelen arkadaşlarının kolarına sürekli masaj yapıyorlardı. Bu masaj vücuda verilen elektriğin etkisini azaltmaya yarıyordu. İçerde bir-iki aydan beri bekleyenler vardı. Musa gelirse ne olacak, Süleyman gelirse ne yapılacak, Yaşar neden hoşlanır? Bunların uzmanı olmuşlardı."

Nitekim 27 Şubat 1982 gecesi Barış Derneği sanıkları da Süleyman

Kemal Anadol CHP milletvekiliydi. Gün geldi öteki milletvekilleriyle birlikte tek tip elbiseler içinde parmaklıklar ardında buldu kendini. Türkiye'de siyaset yapmanın böyle "talihsizlikleri" vardı.

Şair gözüyle

Kemal Anadol kitabına, Barış Derneği Davası sanıklarından şair Ataol Behramoğlu'nun aynı davadan sanık koğuş arkadaşları için, doğum gününde yazdığı dörtlükleri de almış, Behramoğlu'nun bütünüyle mizahi olduğunu belirterek okuduğu bu dörtlüklerden bazıları:

Psikiyatri Profesörü Metin Özek için:

Koca bir ilkbahar devirdik içerde / Özgürlük yakınlaşmıştır inşallah / Hocanın yokluğundan bilistifade / Hastaları akıllanmıştır inşallah.

Gazeteci-yazar Ali Sirmen için:

Pederi Dallaslı kendi Galatasaraylı / Bir âlem adamdır Ali Gazanfer Sirmen / Uyur son ana kadar ve "sayım" diye bağırıldı mı / Hiç kimse daha hızlı pantolon çekemez kendisinden.

Kemal Anadol için:

Üç ay mapusluk vız gelir sevgili Kemal'e / Gerekirse üç yıl daha yatar / Yeter ki seçim sath-ı mailinde / Delege tavlamasını yasaklamasınlar.

Mahmut Dikerdem için:

Özgür yaşamdaki zarafetini / Ekselans zindanda da koruyor / "Yandım Allah" dese bunalıp biri / "Pourquoi mon chèr?" diye soruyor.

Orhan Apaydın için:

Hapishane ağası Orhan ağabeyimiz / Sanmayın ki baskılardan yılacak / Fakat uzar ise mapusluk günlerimiz / Bir takke ve bir çift gözden ibaret kalacak.

Niyazi Dalyancı için:

Sarhoş girmişti Selimiye'ye / Tahmin ederim ayık çıktı / Herkes bihakkın yatarken içerde / Niyazi adına layık çıktı.

gelince ne olacağını öğrenme fırsatı buluyorlardı: "Mustafa Gazalcı... Mustafa bu geç saatte çağrılmanın heyecanıyla polislerin bölümüne gitti. Karşısında oturan polis ayağa kalkıp, kolundan çekerek tuvalete götürdü onu. Her yer pislik içindeydi. 'Burayı temizle' dedi. 'Ben eski Denizli milletvekiliyim. Barış Derneği sanığı olarak İstanbul'a götürülmek üzere buradayım. Tuvaleti temizlemiyorum. Şefin kimse onu getir, onunla konuşacağım.' Gazalcı'nın sert bir tonla söylediği cümleler, polisi cereyana tutulmuş gibi sarstı. Avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı: 'Buranın şefi de, Allah'ı da benim lan! Milletvekilliği mi kaldı. Temizle diyorum sana.' Mustafa çok önemli bir karar noktasındaydı. Gecenin bu saatinde Ankara Emniyet Sarayı'nın altıncı katındaydı. Adamın dediği doğruydu. Buranın şefi de Allah'ı da şu anda oydu. Her istediğini yapabilirdi. Ancak kendisi de bir Danışma Meclisi üyesi değil, halkın oylarıyla seçilmiş milletvekiliydi. Sonunda kararını verdi: 'Temizlemiyorum.' Ve arkadaşlarının yanına döndü. Sabaha kadar gergin bir bekleyiş oldu. Ama Süleyman'dan ses seda çıkmadı. O geceyarısı altıncı katın 'şefi' ve 'Allah'ı' yenilmişti."

"Bu ne sevgi ahhh..." Ve tüm Barış sanıkları Kartal Maltepe'de "tepedeki ev" ismini verdikleri binada toplanıyorlar. İlk banyo günü. Cemseler dolusu asker ve Dobermanlar eşliğinde "tepedeki ev" den çıkılıp banyoya gidiliyor. Anadol bundan sonrasını şöyle aktarıyor:

"Sabunlanmaya başladım. Cezaevinde olduğumu unutmuştum. Çocukluğumdan kalma bir şarkı kendiliğinden dudaklarımdan döküldü: 'Bu ne sevgi ah, bu ne ıstırap / Zavallı kalbim ne kadar harap / Nasibim olsun bir yudum şarap / Sun da içeyim yarin elinden...' Yine kendiliğinden diğer kabinlerde duşların altındaki arkadaşların şarkıya katıldıklarını fark ettim. Sanki anlaşmış gibi aynı şarkıyı hep birlikte söylüyorduk. Hepimiz topluca şarkı söylerken yükselen sesimizden rahatsız olan özel eğitimli Dobermanlar havlayarak bize katıldılar... Şarkımızı 'katil köpekler'le birlikte söylüyorduk. Hayvanlar nöbetçilerin müdahale etmediğini görünce bir süre sonra sustular."

Arabeske dönüş. Bu arada mahkeme başlıyor ve Barış Derneği Genel Başkanı Mahmut Dikerdem hastaneden gelerek mahkemede ilk konuşmasını yapıyor. "Dikerdem' de tümör tespit edilmiş, bir an önce ameliyat edilmesi gerekiyordu. O ise sorgusu yapılmadan ameliyat olmamakta direniyordu. Nitekim sorguya kamışında sondayla geldi. Doktorların haberi olmadan hastabakıcı ile birlikte dizkapağının altına bir plastik torba yerleştirmişti. İdrar, tuvalete gitmeden bu torbaya akacak, böylece konuşması bölünmeyecekti." Anadol kitabında, mahkemenin oturma izni vermesine rağmen Dikerdem'in uzun ifadesini ayakta okuduğunu ve diğer sanıklar gibi geri adım atmadan onurlu savunma yaptığını da belirtiyor.

Ve karar aşaması geliyor. 8'er yıl, 5'er yıl ceza alanların yanında tahliye olan 5 kişi var, bunlardan biri de Kemal Anadol. "Kararın okunması bitti. Arkama döndüm. Benim gibi beraat eden Gazalcı yumruklarını sıkmış başı önünde yere bakıyordu. 8 yıl hüküm giyen Sirmen'in yüzünde ise acı bir tebessüm vardı. Diğer sanıklar tribünlere bakıyorlardı.

'Kemal, ben beş sene ceza alırsam, benim için müebbet hapisten, idamdan farklı olmaz' diyen Orhan Apaydın yanımdaydı. Sankı 'tepedeki ev'de bu sözleri söyleyerek koluma giren, birlikte volta attığımız Orhan Apaydın şu anda yanımdaki Apaydın değildi. Gayet sakin sırtımı sıvazlıyordu: Bari sen kurtuldun Kemal. Canını sıkma!"

GELİŞİM
JAMA®
Çeviri Tıp Dergisi

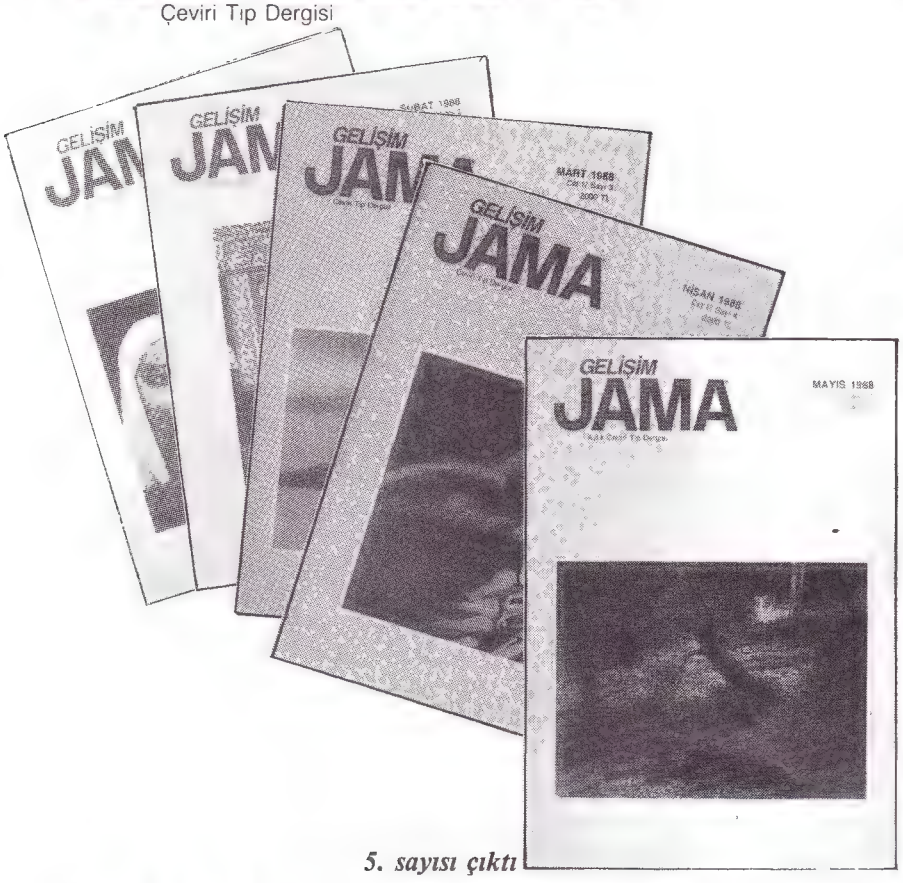

5. sayısı çıktı

DOKTORLAR, TÜM TIP DÜNYASI MENSUPLARI GELİŞİM JAMA'YA ABONE OLMAK İÇİN FIRSATI KAÇIRMAYIN!

JAMA MAYIS SAYISINDAN SEÇMELER

- Akut Radyasyon Sendromu
- Deli Bal
- AIDS'in Değişik Bulaşma Yolları Var mı
- Yaşlılarda Tiroid Yetmezliği
- Hipokondriyaklık ve Somatizasyon
- Preeksitasyon Sendromlarının Tedavisi
- Lökositler ve İskemik Hastalık Tehlikesi
- Klinik Olarak Lokalize Prostat Kanserinin Tedavisi
- Hipertansiyonda Metoprolol Tedavisi, Mortaliteyi Düşürüyor

EVET! Her ay Gelişim JAMA'yı almak istiyorum. 20.000 TL. karşılığı bir yıllık (12 sayı) abonemi başlatın.

GELİŞİM
JAMA®
Adres: GELİŞİM-JAMA, GELİŞİM YAYINLARI 80720 Levent-İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat)

(makbuzu ilişiktedir)

☐ Banka: İş Bankası Nişantaşı Şubesi 33360 No'lu hesabı

☐ Posta çeki: Süreli 128139 No'lu hesabı

Gelişim-JAMA'yı ☐ Ev ☐ İş ☐ Muayenehane adresime gönderin

Adı Soyadı / (Varsa) Unvanı / (Varsa) İhtisası

İş Adresi

Muayenehane adresi

Ev adresi

Tarih / İmza

*Adreslerinize, posta kodunu eklemenizi rica ediyoruz.

Hemen abone olun %17 kârlı okuyun

Bu fırsatı kaçırmayın. Türkiye'nin en çok okunan* haftalık haber dergisi Nokta'ya hemen abone olun. Kapak fiyatından % 17 kârlı okuyun. Üstelik zahmetsiz ve eksiksiz.

Seçkin abonelerin arasına katılmakta geç kalmayın.

*1987 Piar Türkiye Medya Araştırması.

nokta

ABONE KUPONU

Adı Soyadı

Meslek Yaş

Telefon

Adres

/

Tarih İmza

Yurt içi:

☐ 27.000 TL. 6 aylık (26 sayı) abone yapın.
☐ 52.000 TL. 1 yıllık (52 sayı) abone yapın.
☐ Banka: İş Bankası, Nişantaşı Şubesi, 33360 No'lu hesaba yatırdım.
☐ Posta çeki: Süreli 128 139 No'lu hesaba yatırdım.
(Lütfen makbuz kopyanızı iliştirmeyi unutmayınız.)

Yurt dışı:

(Yıllık uçak postasıyla)
☐ 150 DM., Avrupa ve Ortadoğu için.
☐ 127 $., ABD ve Uzakdoğu için.
Abone bedelini Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi, 615 147/6 nolu hesaba transfer ettim.
☐ Almanya Abone:
Sete Gmbh Germanenweg 2 6057 Dietzenbach/Steinberg Tel: 06074-33256 Postgiroamt Frankfurt/M Konto Nr. 146433-605

Nokta Abone Servisi:
Gelişim Yayınları 80720 Levent-İstanbul

Gelişim Yayınları
"Güvenilir Yayıncılık"

"Beni disipline sokan tek şey oyunculuk" diyen yıldız, metroda bile senaryo çalışıyor

Derli toplu yaşamayı sevmeyen McGillis evinde

SİNEMA / KELLY MCGİLLİS

Bir bukalemun

"Top Gun"ın sarışın güzeli ve bu hafta gösterime girecek "Witness"ın yıldızı Kelly McGillis şu sıralarda Hollywood'un en gözde kadın oyuncusu

Belki onu, gizli bir hava üssünde ne aradığı bilinmeyen, seksi astrofizikçi olarak tanıyorsunuz. Hani omuzlarına dökülen sarı bukleleri, daracık jean pantolonu ve Faye Dunaway'i andıran dudak çizgileriyle genç pilotların gözdesiydi. "Top Gun"ın silah, uçak ve erkek kalabalığı içindeki tek pırıltısı yani... Şimdi de sinemalarda gösterime girecek "Witness" (Şahit) filminde beyaz bir bonenin arkasına saklanmış koyu kahverengi saçları, yüzünün katkısız çıplaklığı ve mutaassıp edasıyla izleyeceksiniz onu.

Bir bukalemun Kelly McGillis. Çok değil, geçtiğimiz kıştan bu yanaki kısa sürede dört ayrı filmde birbirinden kesin çizgilerle ayrılmış dört rolü elle tutulur hale getirmeye çalıştı: Bir tecavüz olayını soruşturan savcı yardımcısı; Yahudi doktor; magazin dergisi editörü; melek. Dört ayrı yüz, dört ayrı karakter... Bu yüzden de Brooklyn sokaklarında herkes gibi rahatça dolaşabiliyor. "Sabah uyandığınızda saçlarınız kıpkızılsa, kendinizi sarışın halinizden çok farklı hissedersiniz, değil mi? Yani burada oturup 'İşte ben Kelly Mc Gillis' diyemem çünkü sürekli değişiyorum." Ama filmcilerin kendisini iyi değerlendirmelerini istiyor. "Hiç yoktan bir karakter yaratan", her filminde başkası olabilen bir oyuncu olmak istiyor.

Hollywood'un yeni "iri yarı güzel" anlayışının Kathleen Turner'la birlikte en çekici örneği olan McGillis 30 yaşında. New Portlu bir doktorun kızı, başarısız bir üniversite öğrencisi, ambalaj fabrikası işçisi, California'da iki yıl oyunculuk eğitimi, New York'ta boşanmayla sonuçlanan bir evlilik ve 1983'te ilk sinema deneyimi. Sonuç hüsran ve bir restoranda garsonluk. Sonra rastlantılarla gelen "Witness"taki Rachel rolü. Filmin yönetmeni Peter Weir şöyle anlatıyor onu: "Kadınsılıkla masumiyetin garip bir karışımı. 'Boyu, posu, görüntüsüyle tam tipik bir Amerikalı genç kız' diyecekken, hiç de öyle olmadığını hissettiren bir kişiliği var." Weir filmin sonlarındaki o sahneyi de unutamıyor. Üzerindeki 18. yüzyıl kalıntısı Amish Topluluğu'nun geleneksel giysisiyle kapıda durmuş Harrison Ford'a "güle güle" diyor McGillis. Karşıt duyguların birlikteliğini son derece ekonomik bir oyunculukla gözlerinde yansıtıyor: Bir zamanlar mahçup ve masumdu. Şimdi başka bir dünyanın, modern Amerika'nın hazlarını ve acılarını tatmış kırgın bir âşık... Aslında ABD'de oyunculuk kimse için öyle kolay iş değil. En sıradan oyuncular için bile.. "Witness"taki Hollandalı aksanını gerçek bir Amish Topluluğu üyesinden öğrenmiş. "Top Gun"daki rolü için vaktinin büyük bölümünü astrofizikçi Christine Fox'la geçirmiş McGillis. Son filmlerinden biri için 50'lerin politik atmosferini, prodüktörün önüne yığdığı resmi belgeleri gözden geçirerek öğrendi.

New York'un o mağaralara benzeyen loş kitapçılarından birinde dolaşıyor Emily Crane. Solcu görüşleri nedeniyle "Life" dergisindeki görsel yönetmenlik işini kaybet-

arkadaşlarıyla birlikte

Kelly McGillis stüdyoda: "En büyük korkum aptal bir aktris sayılmam"

miş. Olmayacak iş, bir FBI ajanına âşık olmuş bu arada.. Tehlikeye attığı yaşamını kitap raflarının arkasına saklamaya çalışıyor. Nazi savaş suçluları işine bulaşmış, silahlı adamlarca izleniyor. Kitaplara bakar gibi yapıyor. Gizli ilimler.. Müzik... Şiir... Yemek kitapları...

Hiçbir şeyi gözden kaçırmamaya çalışan kameranın çalışması durduğunda genç kadın havaya sıçrayıp bağırıyor: "İşte Kelly, süperkadın!" Ve kıkırdayarak makyajcısına yöneliyor. Peter Yates'in yönettiği "The House Of Carroll Street"de Kelly McGillis'li bir sahnenin çekimi daha sona erdi.

Setten çıkarken önünü kesip ona aşkını ilan eden hayranına ne uzun bir söylev çekiyor, ne de sırtını dönüp gidiyor. Sadece "Âşık olduğun ben değilim. O bir imge. Beni tanımıyorsun bile" diyor. Asıl Kelly McGillis kim? Karşı kaldırımdan geçen birisini t-shirt'ündeki yazıyı gösteriyor gülerek: "Aklınızın başını alıp gitmesine izin vermeyin. Geri gelmeyebilir!.."

BILL COSBY'NİN ATLETİZM YILLARI

Paraya tok, atletizme aç

"Cosby Ailesi"nin babası Bill Cosby, üniversite yıllarında "ünlü gibi" bir atletti; bugün hâlâ koşuyor...

"Geçenlerde elli yaşıma bastım. Elli yaş, bir ağacın gençliği, bir filin orta yaşıdır. Eski bir atlet için de antika eser çağı. Hele oğlu, 'İnan ki baba, yanıma okuyacak bir şey almadan seninle çeyrek mil bile koşamıyorum' demeye başlamışsa..."

Cosby Ailesi'nin babası Bill Cosby, kendi deyimiyle antika eser çağında, hâlâ koşuyor. İki mil, üç mil, altı mil... Nefes alış verişleri, "Dur yoksa bayılacaksın" sinyalleri gönderene kadar: "Eski gücüm kalmadı. Antrenmandan sonra bir duş alıyorum ve sırtımı havluyla kurularken kendi kendime küfrediyorum, neden koştum diye. Ardından ilk fırsatta yeniden koşuyorum. Lisede veya üniversitede atletizm yapanlar, her zaman açtır. Ne kadar koşsalar yine de doymazlar." Cosby'nin elli yaşıyla durmak bilmeyen deparları arasındaki kavgalar, küfürleşmeler buradan çıkıyor işte; atlet açlığından. Yani Cosby'nin televizyon yıldızlığı karşısında yenik düşen, gölgede kalan atletizm kariyerinden, madalyalarından...

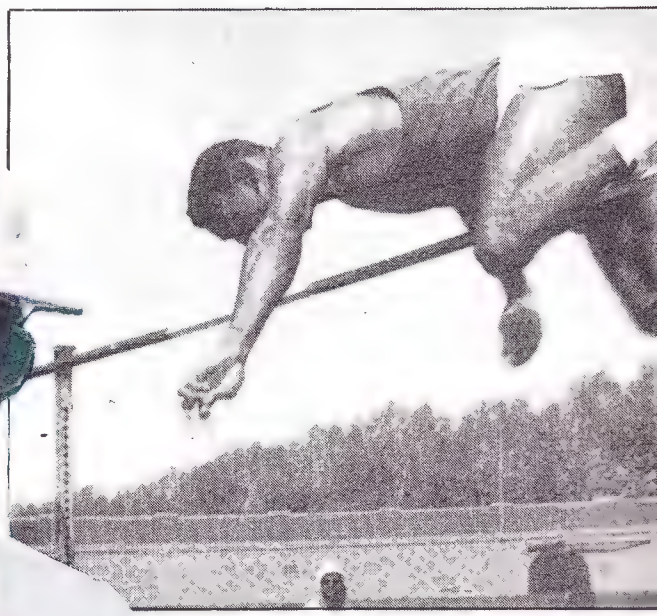

Evet, Bill Cosby bir zamanlar çok ünlü denemese de en azından "ünlü gibi" bir atletti. Zaten Temple Üniversitesi'nde de atletizm bursuyla okuyordu. Bir ara okulun futbol takımına da girmiş, kadronun iyi oyuncuları arasında gösterilmişti ama asıl branşı yüksek atlamaydı: "İlk başlarda Temple benim için yalnızca okul değil aynı zamanda vücudumun bir tanımıydı da... Ve birkaç yıl sonra bile 28 yaşımın altın çağındayken, hâlâ 1.98 atlayabiliyordum."

Çok yaklaştığı iki metre sınırını bir türlü aşamamıştı ama "60"lı yılların başında, 1.97-1.98'lik dereceler Amerikan üniversiteleri düzeyinde "çok iyi, milli takım için umut verici" alkışlarıyla karşılanıyordu. Kimi zaman bu alkışların ucuna bir de madalya ekleniyor ve "Hadi Bill" deniyordu: "Daha yükseğe..."

"Engellide çok iyiydi. Bırakması kötü oldu, hepimiz üzüldük. Eğer devam etseydi, bir yıl içinde

Cosby: "Kendi kendime hadi kalk, yoruluncaya kadar koşmaya diyorum." Bir zamanların "ünlü gibi" atleti, bugünün Cosby Ailesi'nin babası Bill Cosby hâlâ yüksek atlıyor

müthiş bir derece yapabilirdi." Cosby'nin eski atletizm antrenörü Gavin White, yıllar önce, en iyi atletinin arkasından çok üzülmüştü. Onca dil dökmüş, çalışmalarının ağırlığını yüksek atlamadan engelli koşulara kaydırmış, beklediği dereceleri elde etmeye başlamış ve büyük ümitlere kapılmıştı ama... Ama o dönemde Cosby'nin güldürme yeteneği koşma yeteneğinin üzerinden yüksek atlıyor, White da öğrencisinin ardından bakakalıyordu: Bill Cosby için artık antrenman saatlerinin yerini prova saatleri almıştı...

Sonra? Sonrası bugünkü Bill Cosby işte... Televizyondan, reklamlardan, kitaplarından milyarlar kazanan ama atletizm açlığını bir türlü yenemeyen; 300 yardayı (yaklaşık 275 metre) elli yaşında bile 43 saniyede koşabilen Bill Cosby: "Biraz yan gelip yatsam hemen rahatsız oluyorum, kendi kendime söylenmeye başlıyorum. Hadi kalk bakalım, o günlere dönmen lazım, koşman lazım. Hadi antrenmana, yoruluncaya kadar koşmaya..."

Humeyni nerdeydi?.

Televizyon Şeref Tribünü'nü gösterdikçe gözlerim hep birisini aradı...

Ayetullah Humeyni'yi...

İstanbul ve Ankara'dan, Türkiye'nin en büyük iki kentinden yapılan Gençlik ve Spor Bayramı gösterilerinde, sporcu kılığında bir tek kız öğrenci göremeyince, kendimizi Atatürk'ü Anma değil, Humeyni'yi Mutlandırma Bayramı'nda sandık da...

Hey Koca Atam Hey...

İmkân olsaydı da Anıtkabir'den kalkıp, Türkiye'nin ne günlere geldiğini, kimlere kaldığını bir görseydin...

En büyük devrimcinin izinde, daha hâlâ "Devrim" sözcüğünü telaffuz edemeyen gençlerin, inkılapçı olduklarını, nefis bir Osmanlıca ile anlatıyorlardı. Tersyüz edilen dil devrimi de, alaşağı edilen kıyafet devrimi gibi 19 Mayıs 1988'de, Türkiye'nin başkenti Ankara'daydı.

Bir 19 Mayıs Gençlik, Spor ve Atatürk'ü Anma Bayramı'nı daha utanç içinde geçirdik...

Spor kılığından utanan, spor kılığını, suç, günah, ayıp sayan bu tesettür bayramı, benim bayramım değil...

Kiminse alsın, hayrını görsün..

Ama bu bayramı düzenleyenler ve Şeref Tribünlerine kurulup izleyenler, bir daha Atatürk adını ağızlarına alırken, bir kez daha düşünsünler...

* * *

Bu ülkede Başbakan'ın annesi, hatta kendisi Nakşibendi olabilir. Atatürk Cumhuriyeti laiktir. Kimsenin, dinine, inancına karışmaz çünkü.

Bu ülkede Başbakan'ın annesi, çok sevdiği ve saydığı, Nakşibendi Şeyhinin ayak ucuna gömülmeyi arzu, hatta vasiyet de edebilir. Buna da hiç kimsenin diyebileceği olabilemez. Eğer yasalar, bu gömme işlemi için Bakanlar Kurulu Kararı ve Cumhurbaşkanı onayı istiyorsa ve tüm yasal zorunluluklar yerine getirildi ise, gene hiç kimsenin hiçbir diyeceği olabilemez.

Çünkü Türkiye bir hukuk devletidir. Hukuka uygun her şey yapılabilir.

Ama, bu ülkede bazı şeyler yapılamaz... Yapılmamalı...

Bu ülkede Atatürk'ü Anma adı altında, Atatürk'e ihanet edilemez. Onun onyıllar önce, tesettürden çıkardığı, cumbalar ardından çekip aldığı, erkekle eşitleyip, çağdaş insan yaptığı genç kız ve kadınlar, devlet zoru ile bu çirkinlikler içine atılamaz. Atatürk'ün onları çıkardığı köhneliğe yeniden gönderilemezler.

Doğrudur, bu ülkede, askerlik dışında bir yükümlülük yoktur. Kimseye zorla spor yaptıramazsınız. Ama yaptırdınız mı, onun gerektirdiği kılığa girmesini de beklersiniz.

Bir yanda AT'a girmek için çırpınacaksınız. Bir yanda, onların büyükelçilerinin gözleri önünde bu Humeyni özentisini görüntüleyeceksiniz...

Adama "Hemşerim, sen kimi kandırıyorsun" demezler mi?..

"Yurtta sulh, cihanda sulh" diye bağıran Atatürk'ün bayramında, bol bol asker görüntüsü vardı... Polis görüntüsü vardı.. Hatta, hatta F-16 görüntüleri vardı... Ama çağdaş Türk sporcu kızının görüntüsü yoktu...

Bu mu Gençlik Bayramı?..

Bu mu Spor Bayramı?..

Bu mu Atatürk Bayramı?..

Atatürk 10 Kasım 1938'de ölmemişti. 38 milyon Türk'ün kalbinde yaşıyordu o gün...

Onu şimdi biz öldürdük...

Atatürk diye diye, öldürdük Atatürk'ü...

En acısı da bu!..

Hıncal ULUÇ

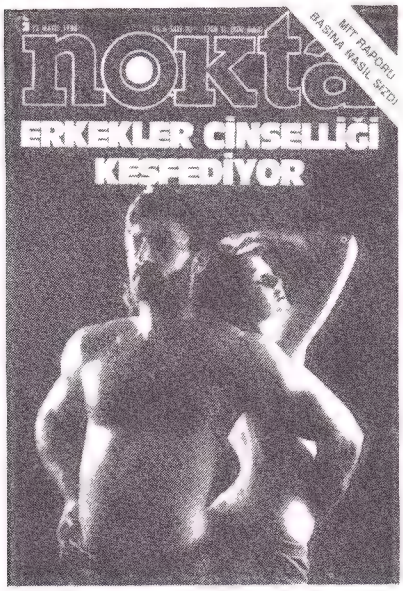

"Erkekler cinselliği keşfediyor."

Yazınızda erkeklerin, kadınların aktif olmasını beklediğini yazıyorsunuz. Bu nereye kadar doğrudur? Bana kalırsa bu modern bir düşünce içinde bulunan ve cinsel yaşamı düzenli olan bir erkek için geçerlidir. Ülkemizde böyle düşünen ve bu durumda olan ne kadar erkek var ki? Yalnız, bir kadınla yatmaktan başka hiçbir şey düşünmeyen erkekler çoğunlukta değil midir?

Ben de bir genç olarak, bu konunun modern düşünce içinde bulunan yeni nesiller tarafından daha iyi anlaşılabileceğine inanıyorum...

Oğuz Önen / AYVALIK

Nokta'ya sansür

Yaklaşık bir senedir Suudi Arabistan'da çalışmaktayım. Bu süreç içinde **Nokta**'yı gecikmeli de olsa izliyorum. Ancak buraya gelen dergiler Suudi Arabistan tarafından sansürden geçirilerek dağıtılıyor. Dergide okunacak yer kalmıyor.

Özcan Güvenç / S.ARABİSTAN

Keşifler başladı mı?

"Erkekler cinselliği keşfediyor" başlıklı kapak çalışmanız bir hayli ilgi çekiciydi. Nihayet erkeklerin de bir vücudu olduğu anlaşılıyor galiba. Galiba deyişimin nedeni, Necat Bayramoğlu'nun bazı tespitleri. Bayramoğlu, Türkiye'de sevişmeyi bilen pek çok kadın bulunduğunu söylüyor, ama bu, kendi şanslılığının doğal bir sonucu herhalde.

Bir çift sözüm de feministlere: Bizler "erkekler" olarak sizin özgürlüklerinizi savunmanız konusunda size az destek vermedik. Buyrun bakalım, şimdi sıra sizde...

Aydın Ongun / ANKARA

Erkekleri ihmal etmeyin

Nihayet **Nokta** kapağında çıplak bir erkek görebildik. Şimdiye kadar birçok cinsellik kapağında güzel kadınlar kullanırken bu kez yakışıklı bir erkek görmek doğrusu hoş oldu. Bu demektir ki artık "erkek cinselliği" de fark ediliyor. En azından kapağa bir "erkek güzeli"ni çıkartmakla **Nokta**, erkekleri gündeme getirdi. Bütün popüler yayın organları sürekli kadın cinselliği ile uğraşıyorlar. Kimbilir belki de bu toplumdaki genel tavrın bir yansıması oysa, erkek cinselliği de en az kadın cinselliği kadar keşfedilmeye muhtaç. Bundan sonra cinsellik yazılarınızda erkekleri ihmal etmeyin. Onların da en az kadınlar kadar güzel ve etkileyici fotoğraf verdiğini unutmayın lütfen...

Seral B. / İSTANBUL

"Nokta da yazmak ister"

Film festivallerinin üzerinden sansür ayıbının kalkacağı haberini küçücük bir bayram müjdesi olarak okudum. Bu yıl İstanbul Sinema Günleri'nde, uluslararası sinema dünyasına rezil olmamıza yol açan tatsız olayı bir daha yaşamayacağız demek ki. İşin "müjde" yanı bu. Ama küçücük bir müjde. Çünkü anlaşıldığı kadarıyla sansürsüzlük yalnızca uluslararası festivallere özgü olacak. Biz bize kaldığımızda, biraz hafifletilse bile, yine sansürün boyunduruğundan kurtulamayacağız. Asıl büyük müjde, "artık Türkiye'de hiç sansür uygulanmayacak" haberi olacak. O haberi okumayı çok istiyoruz. Sanıyorum **Nokta** da yazmayı çok istiyor ama...

Yunus Güveli / İSTANBUL

Yakılan kitaplar

Kitapların imhası konusundaki haberler yoğunlaşmaya başladı. Ancak bu konuda devlet yetkililerinin yeteri kadar basiretli davranmadıkları, kitapları rasgele yakarak imha yolunu tercih etmeleri yüzünden milli servetin heba olmasına yol açtıkları görülüyor.

Konuya derhal el atılmalı ve hükümetimiz bünyesinde bir "kitap imha bakanlığı" kurulmalıdır. Başına da seçimlerden önce Başbakan tarafından bakanlık sözü verildiği halde yerine getirilememiş bulunan "boştaki"bir küskün milletvekili atanmalıdır. Diğer milletvekillerinin itirazlarına mahal vermemek için, bu milletvekilinin Petro-Kimya tesisleri ya da Demir Çelik Fabrikaları gibi bir KİT'te yönetim kurulu üyeliğine atanmamış olmasına dikkat edilmelidir. Yakılan kitaplardan doğacak ısı enerjisinin boşa gitmemesi için Başbakan'ın yayımladığı son tasarruf genelgesi de dikkate alınarak bir hamam inşa edilmeli, hamamın külhanında kitaplar yanarken göbektaşında ANAP'lı milletvekilleri ter atmalı ve kese yapmalıdır. Hamamın bir günü de "kadınlar matinesi" olarak tahsis edilmeli, bu günde de Semra Hanım'ın papatyaları toplanıp saz âlemi düzenleyerek "Bir Yangının Külünü" şarkısını terennüm etmelidirler.

Cahit Taşdemir / BURSA

Hafize Hanım'ın cenazesi

Öldükten sonra kimin nerede gömüldüğü hiç umurumda değil. Ama Başbakan annesi olma özelliği dışında bir özellik taşımayan bi-

Başbakan annesine yakışır mezar mı?

rinin bakanlar kurulu kararnamesi ile Süleymaniye'ye gömülmesi de inanılır gibi değil. Mesele Hafize Özal'ın Süleymaniye'de yatması değil. Bence bu defin çok daha farklı mesajlar taşıyor. Başbakan Özal, demek ki istediği zaman em-

rindeki bakanlar kurulunu bir araya getirip, istediği kararnameyi çıkartabilir. Bizlere de bakakalıp ardından konuşmak kalır.

Fevzi Karan / BALIKESİR

MİT Raporu

Dilden dile, elden ele dolaşan şu ünlü MİT Raporu neredeyse geçmişin pehlivan tefrikalarına döndü. Unutuldu unutulacak derken, yeni bir hamleyle yeniden gündeme geliyor. Nejdet Üruğ'un açtığı davayla olay yeni bir boyut ve heyecan kazandı. Bakalım dosya kapanıp gidecek mi, yoksa, bazı şeyler gün ışığına çıkacak mı? Yerli malı köstebek öyküsünün sonucunu merakla bekliyorum.

İzzet Koşar / İZMİT

Sansür

Kültür Bakanı Tınaz Titiz'in festival filmlerinden sansürün kalkacağı açıklamasına çok sevindim. Gerçekten de, ANAP hükümeti liberal ve demokrat olduğu iddiasını, bu tür uygulamalarla kanıtlamak zorundadır.

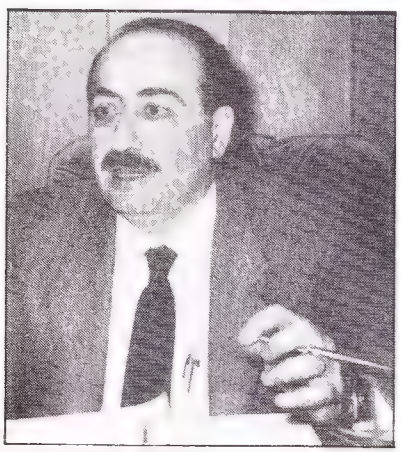

Tınaz Titiz'in festival filmlerine sansür uygulamayacağını açıklaması olumlu karşılandı

Ancak bu yaklaşımın salt festival filmlerine değil, kitaplara, dergilere ve diğer sinema/TV filmlerine de gösterilmesini onların da sansürden muaf tutulmalarını bekliyoruz. "Çağ atlama" sloganı, ancak bu uygulamalarla gerçek anlamını bulacaktır.

Hasan Çakıroğlu/BOLU

Putlaşan Türk Atatürk

Aklı başında hiç kimsenin Atatürk'ü putlaştırdığına inanmıyorum. Yazınız nerede ise bütün bunlara sebep Atatürk'müş gibi bir tavırla yazılmış. Memlekette gelmiş geçmiş eleştirilecek onca kişiler varken, bu memleketi büyük fedakârlıklarla yoktan var etmiş, vatanına, milletine güvenmiş ve sevmiş, o milleti uşak olmaktan kurtarmış kişiye bu denli saldırmak niye?

Semra Zerek/İZMİR

Oğlak Dönencesi

Daha birkaç gün önce **Nokta** dergisinde Henry Miller'in okumak için can attığım "Oğlak Dönencesi" isimli kitabının kırpılmış bir vaziyette de olsa yeniden piyasaya çıktığını okuyunca çok sevindim. Fakat bu sabah "Oğlak Dönencesi yine toplandı" haberini görünce deliye döndüm.

Beyler, beyler! Lütfen kendinize gelin, bırakın oyun oynamayı artık. Neymiş efendim, küçükleri muzır neşriyattan korumakmış. Laf bunlar laf, kimi kandırıyorsunuz? Hem size ne oluyor? Kimi, kime, nelere karşı koruyorsunuz, anlayamıyorum. Bırakın da buna bizler karar verelim.

Bizler robot olarak yetişmek istemiyoruz, bizler kuş gibiyiz, avucunuzun içinde fazla sıkarsanız ya kaçmaya çalışır veya ölürüz. Olmayan özgürlüğümüzü kısıtlamayın, kafes içinde yaşamak istemiyoruz.

Nazmiye Yavuz/BURSA

Açıklama

"MİT Raporu"yla ilgili açıklamalarımın derginizdeki yayını sırasında kısaltmalardan ve anlatımın dağınıklığından ötürü bir yanlış anlaşılmaya yol açmaması amacıyla, aşağıdaki kısmı, yeniden anlatmak gereğini duydum.

"Vali Ayaz'ın ayağını MİT kaydırdı" haberini yayınladığımda, elimde MİT Raporu'nun kendisi yoktu. Necdet Üruğ'la yaptığımız görüşmeden sonra bizim Üruğ Paşa'nın elindeki rapordan bir kopya alabileceğimizi düşünen ve bunu öğrenmek isteyen Ankaralı polis muhabiri Ünal İnanç, Ankara büro şefimiz Hasan Yalçın'a "onlar bana raporun bir sayfasını faksla geçsinler, ben onlara tüm ekleri vereyim" demiş. Bunun üzerine İnanç'a ve "o camiaya" rapor elimizde gibi davranıldı, blöf yapıldı. Raporun "tirajı" da bundan sonra arttı.

Perinçek'in "Özal 15 güne kadar istifa edecek" demesi ise, başka bir olaydır ve daha sonra olmuştur. Bu demeçle blöf değil, Perinçek'in bir yanılgısı söz konusudur. Perinçek bu demeci, MİT Müsteşarı'nın olduğu söylenen istifa mektubu ve eklerinin gerçek olduğu yanılgısına düşerek vermiştir. Bir blöf değil, değerlendirme hatası söz konusudur.

İrfan Taştemur

Açıklama

Derginizde yayınlanan "Çanakkale E tipi Cezaevi'ndeki açlık grevi" haberiyle ilgili gazete ilanında benden lider olarak söz edilmiştir. Böyle bir vasfım olmadığından düzeltilmesini rica ederim.

Ertan Yıldırım
ÇANAKKALE E TİPİ CEZAEVİ

Okuyucu Mektupları için adres

Nokta Dergisi Okur Mektupları
Gelişim Yayınları
Levent / İSTANBUL

ABONE KOŞULLARI

Yurt içi

6 aylık: 27.000 TL.
1 yıllık: 52.000 TL.

Abone bedellerinin 128 139 no'lu Nokta Süreli Yayınlar A.Ş. Posta çeki hesabına yatırılmasını rica ederiz.

Yurt dışı

(Yıllık-uçak postasıyla)
Avrupa ve Ortadoğu: 150-DM
ABD ve Uzakdoğu: 127 ABD Doları
Abone bedellerinin Yapı ve Kredi Bankası Nişantaşı Şubesi 615 147/6 no'lu hesaba transferini rica ederiz.

Almanya Abone Müracaat:

Sete Gmbh Germanenweg 2
6057 Dietzenbach/ Steinberg
Tel: 06074—33256
Postgiroamt Frankfurt/M
Konto Nr. 146433-605

Eksik sayılar için adres:

Klodfarer Caddesi No: 25
Cağaloğlu-İstanbul Tel: 527 74 64

Kıbrıs fiyatı: 1800 TL.

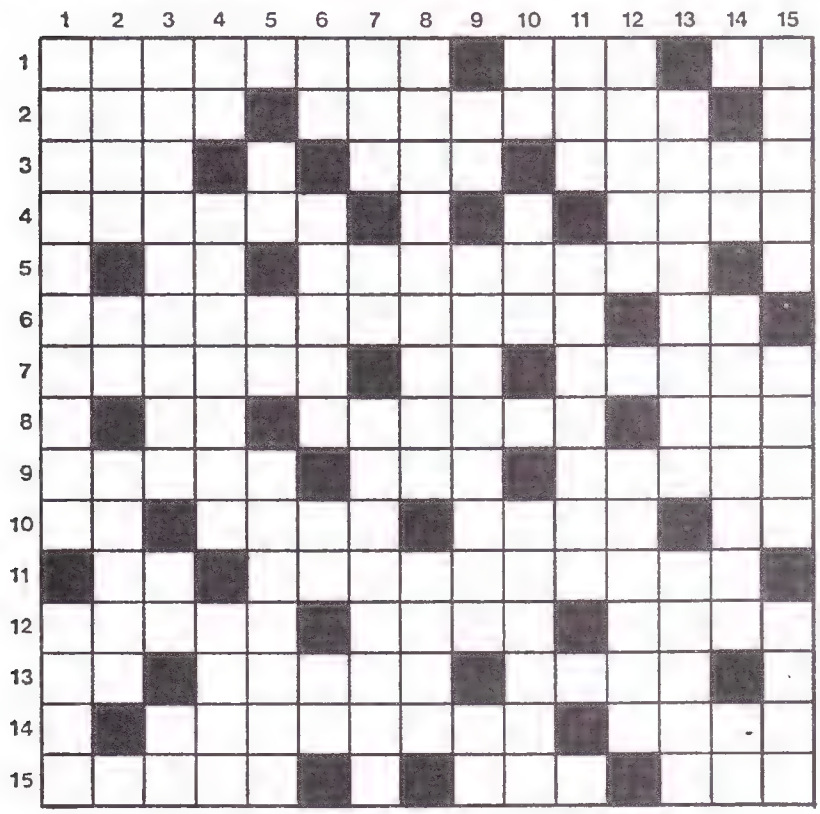

SOLDAN SAĞA: 1- 1921-1974 yılları arasında yaşamış, Ankara Devlet Tiyatrosu ve İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda çalıştıktan sonra 1961'de kendi tiyatrosunu kurmuş, **"Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım", "Vatan Kurtaran Şaban"** gibi oyunlarıyla sevilmiş, aynı zamanda birçok filmde de oynamış tiyatro ve sinema oyuncusu - Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmi birlik - Akıl. **2- Veba** hastalığına verilen bir başka ad - **Berkeley**'in öğretisinde olduğu gibi, dünyayı yadsıyan felsefe sistemlerine verilen ad. **3-** Dar, uzun ve hafif bir yarış kayığı - Kars yakınlarındaki ünlü harabe yeri - Bir geminin başka bir gemiden ya da kıyıdan açılması. **4-** Çok çirkin ve sakil - Eskiden harman ürünlerinden onda bir oranında alınan vergi. **5-** Altının simgesi - Hıristiyanların büyük perhize girmek üzere bulundukları günler. **6-** İnsanın kökenini, evrimini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim dalı - Talyum elementinin simgesi - **7-** Yumurta ve irmikle yapılan bir tür tatlı - Bir akademik unvanın kısa yazılışı - Havadar. **8-** Balık yakalama aracı - Afrika'da bir ülke - Seciye, karakter. **9-** Üsteleme - Kayak - Tuzlanıp kurutulmuş yiyecek. **10-** Türkçe'de ilgi adılı - Hz. Muhammed'i övmek ve ondan şefaat dilemek amacıyla yazılan kaside - Bir şeyi benzerlerinden ayıran özellik - Nazi Partisi'nin, "Kahverengi Milisler" de denilen hücum kıtasının kısa yazılışı. **11-** Boru sesi - Varlıklı sınıfın egemenliğine dayalı siyasal düzen. **12-** Midyeden daha büyük kavkılı bir deniz yumuşakçası - Hindistan'da raca karısına ya da kraliçeye verilen ad - Avcı kulübesi. **13-** Bir renk - Üç parmaklı dirgen - Asya'da bir ülke. **14-** Çocuk hastalıkları ile ilgili hekimlik dalı - Özellikle hicivleriyle tanınmış XVII. yüzyıl Divan şairi. **15-** Bir konu ya da nesnenin başlıca özelliklerini yansıtacak biçimde hazırlanmış taslağı - Yankı - Bir meyve.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 1942'de doğmuş, İstanbul ve Paris'teki Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğrenim görmüş, başlangıçta insan yığınlarını konu alan litografiler yapmış, 1975'ten sonra insanın durumunu yorumlayan simgesel anlatımlı yağlıboya çalışmalarına yönelmiş, yurt içinde ve dışında birçok sergi açmış Türk ressamı - Trafik zorunlukları dışında taşıtların durma biçimi. **2-** Din işlerini devlet işlerine karıştırmayan - Bir soru sözü - Büyük bakraç. **3- Orhan Kemal**'in tanınmış bir romanı - Küçük mağara - İtalya'da bir ırmak. **4-** İndiyum elementinin simgesi - Güçlü esen yel - Dağ yamacının alt bölümü. **5-** Bir cetvel türü - Bir sayı - Ulusal ya da yöresel konulardan esinlenerek oluşturulmuş müzik yapıtı. **6-** Eski Mısır'da güneş tanrısı - Asya ve Afrika'nın tropikal bölgelerinde yaşayan, kısa hortumlu bir hayvan - Hile - Matematikte kullanılan sabit bir sayı. **7-** İran Türklerince "ağa" yerine kullanılan sözcük - Polonyum elementinin simgesi - Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte kullanılan araç. **8-** Bir ilimiz - Tanrı'nın buyruklarına uyma, ibadet. **9-** Bir nota - Lezzetli bir hıyar türü - Renyum elementinin simgesi. **10-** Kemiklerin yuvarlak ucu - Dudak boyası - Eskiden kullanılmış iki kuruşluk gümüş akça. **11-** Slayt - İkiyüzlü. **12- Sarısabır** da denilen, uzun saplı ve sık yapraklı bir süs bitkisi - 1897-1982 yılları arasında yaşamış, **Elsa'ya Şiirler, Gerçekliğin Boyutları, Çağımızın Sanatı** gibi yapıtları dilimize de çevrilmiş ünlü Fransız şair ve yazarı. **13-** Müslüman olmayanların, özellikle Yahudilerin mezarlığına verilen ad - İri ve güzel çiçekleri olan bir süs bitkisi. **14-** Arjantin'in plaka işareti - Tören - Bir nota. **15- "Çıkış"** anlamında kullanılan spor terimi - Eski ve usta gemici - Arıların çiçeklerden topladığı sarı madde.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	O	K	T	A	Y	R	İ	F	A	T	■	S	A	V	A
2	R	A	U	F	■	A	L	İ	S	A	M	İ	Y	E	N
3	H	İ	T	■	S	P	İ	N	O	Z	A	■	İ	D	A
4	A	M	A	N	O	S	■	A	R	İ	Z	O	N	A	■
5	N	■	M	O	N	O	K	L	■	Y	A	R	■	T	E
6	P	O	■	K	E	D	İ	■	K	E	R	■	G	Ö	L
7	E	B	A	T	■	İ	S	M	A	■	İ	B	A	R	E
8	K	Ü	T	Ü	K	■	P	İ	R	İ	N	A	■	F	R
9	E	S	E	R	İ	C	E	D	İ	T	■	K	L	İ	K
10	R	■	R	N	■	İ	T	A	K	■	İ	L	■	B	İ
11	■	T	İ	■	A	G	■	S	A	L	N	A	M	E	■
12	M	O	N	D	R	O	S	■	T	A	Ç	■	A	N	T
13	A	R	A	■	P	R	E	L	Ü	D	■	E	R	G	İ
14	S	N	■	R	A	■	S	E	R	E	N	■	K	Ü	R
15	K	A	R	A	Ğ	I	■	Y	■	N	O	V	A	■	E

Alaturka alafranga alamerikana

Onyedinci yüzyılda Avrupa'da Türk usulü modaydı. Komedi yazarı Molière Kibarlık Budalası adlı piyesi için devrin ünlü müzisyeni Lully'den Allaturca adlı bir parça bestelemesini istemişti. Voltaire'in ünlü Candide romanı, dünya imparatorluğunun başkenti İstanbul'da biter.

On dokuzuncu yüzyılda ise Türkiye'de Avrupa modası hakim oldu. Ayağında mercan terlik, sırtında smokin, balo beyleri arz-ı endam eyledi. Avrupa'da aristokrasi zayıflayınca güçlenen burjuva zenginleri aristokrat özentisi kesilmişti. Azgelişmiş ülke mütegallibesi de Avrupa'daki benzedibaşılarına benzemeye çalıştı. Avrupa zayıflayınca Amerika hayranlığı baş gösterdi. Son kırk yıldır Osmanlı-Amerikan sentezi gırla gidiyor. Alamerikana alafrangayı atlayıp alaturkaya, alaturka da alamerikanaya dönüyor. Alaturka alafranga alamerikana alaturka alamerikana testimize buyur ola bu kez de ala hey!

1 Alafranga tuvalet *yüz numara*, alamerikana tuvalet *WC* olduğuna göre, alaturka tuvalete ne denir?
a. Kubur b. Memişhane
c. Apteshane d. Hela

2 Alaturka ayakkabı *mes-lastik ise*, alamerikana ayakkabıya ne denebilir?
a. Lord b. Makosen
c. Roosevelt d. Sabo

3 Alafranga ekmek *francala* ise, alaturka ekmek?
a. Tayın b. Somun
c. Lavaş d. Lahmacun

4 Alafranga şeker *bonbon* ise, alaturka şekere ne denebilir?
a. Akide b. Elmaşekeri
c. Ağda d. Kesmeşeker

5 Alafranga başörtüsü *eşarp* ise, alaturka başörtüsüne ne denebilir?
a. Türban b. Car
c. Sıkmabaş d. Duvak

6 Alafranga tıraş *alabros* ise, alaturka tıraş ne?
a. Eşek tıraşı b. Etek tıraşı
c. Top ense d. Kalemtıraş

7 Alafranga yemek masada yenirse, alaturka yemek nerde yenir?
a. Yer sofrasında b. "Mutbak"ta
c. Sedirde d. Musandırada

8 Alaturka pantolon *şalvar*, alamerikana *blue-jean* ise, alafrangası?
a. Pantolon b. Don
c. Potur d. Kilt

9 Alafranga şapka *fötr* ise, alaturka şapka ne?
a. Kalpak b. Sarık
c. Fes d. Takke

10 Alaturka bıyık genelde *pos* veya *pala*, alafranga bıyık *papyon* ise, alamerikana ince bıyığın öncüsü kim?
a. Douglas Fairbanks
b. Clark Gable
c. Errol Flynn
d. Pilsudski

11 Alafranga müzik *şanson* ise, alaturka müziğe ne demeli?
a. Arabesk b. Fantezi
c. Neo-klasik d. Fasıl

12 Karşılamanın alafrangası *reverans* ise, alaturkası ne?
a. El öpme-öptürme
b. Elense
c. Kurt kapanına alma
d. Çelme takma

13 Alafranga dans *vals, çarliston, rumba* vb. ise ve alamerikana dans *break, robot, flash* vb. ise, alaturka dans ne?
a. Göbek b. Bambi
c. Köçek d. Taverna

14 Alafranga gönül ilişkisi *flört* ise, alaturkası ne?
a. Çimdik atma b. Avuçlama
c. Laf atma d. İki tek atma

Yanıtlar: (Aşağıdakiler testi hazırlayanın yanıtlarıdır, ya sizinkiler?)

1) **a**, **b**, **c**, **d**, 2) **b**, 3) **a**, 4) **a**, 5) **b**, 6) Sizce ne? 7) **a**, 8) **a**, 9) **c**, 10) **a**, 11) **d**, 12) **a**, 13) **a**, 14) Alaturka flört diye bir şey yoktur diyorum.

Hazırlayan: Ahmet Turhan Altıner

EMRE ULAŞ / NOKTA

KUTU KUTU / Salih MEMECAN

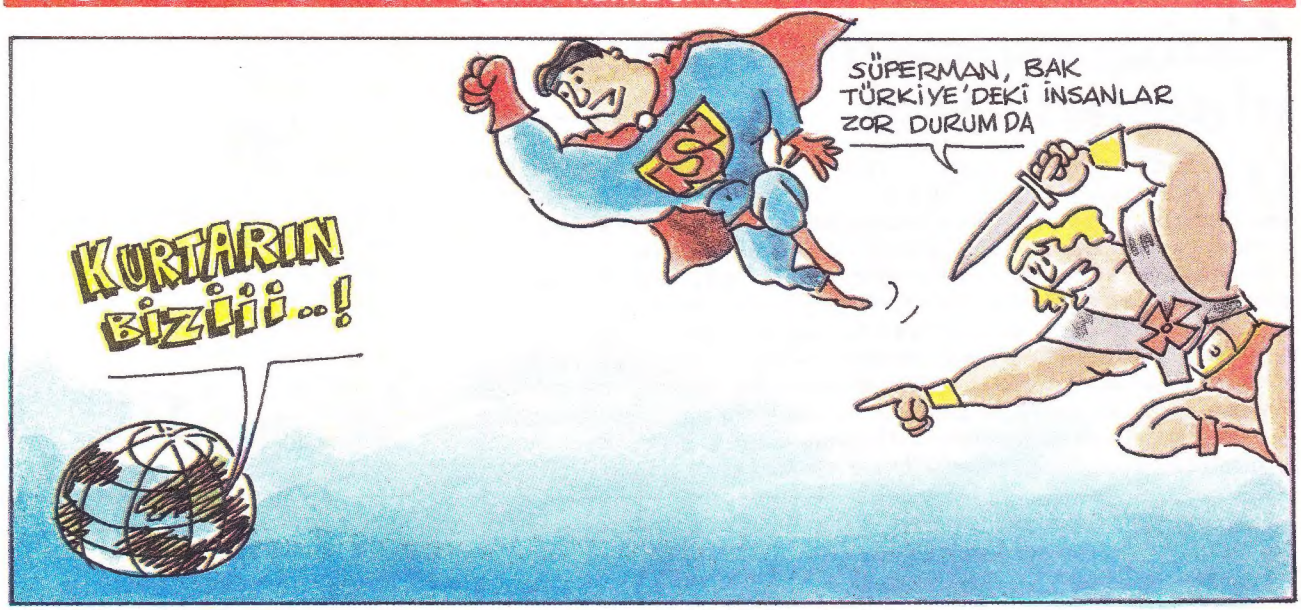

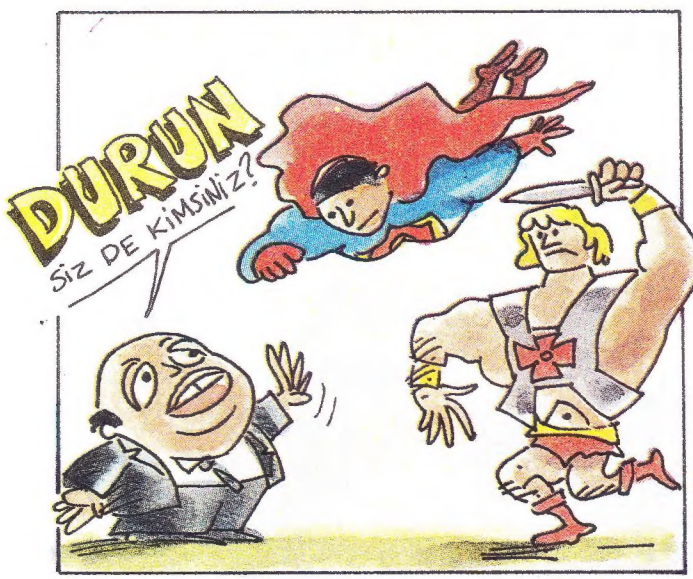

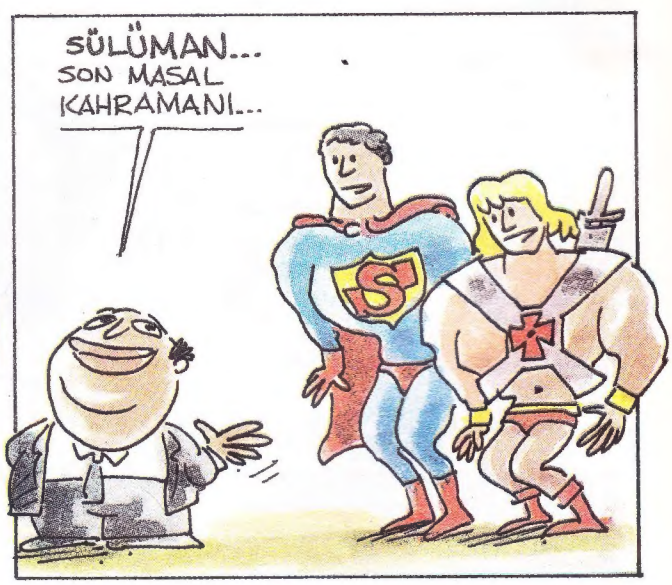

Alarko Alkent'te...

Alarko, İstanbul'un ortasında, Etiler'de

mimarisinden toplu kullanım alanlarına, mekân düzenlemelerinden bahçe tasarımlarına kadar her şeyiyle özel bir kent kuruyor.

Dairelerin m² Fiyatı
Takriben 1,5 MİLYON TL.

AKASYALAR HAZIR FULYA VE MİMOZA BLOKLARINA BAŞLANIYOR

Banyo küvetinden tek bir fayansına, mutfağından en küçük ayrıntısına kadar tümüyle zevklerinizi yansıtan, rüya gibi bir kentte yaşayın...

ALKENT
BAHÇE ŞEHİR
MUTLU ŞEHİR

zevkli yaşayın!

ALARKO ALKENT Tepecik Yolu, ETİLER-İSTANBUL Tel: 163 19 25/157 77 00 (7 Hat)

PARLIAMENT

Hafif, modern.

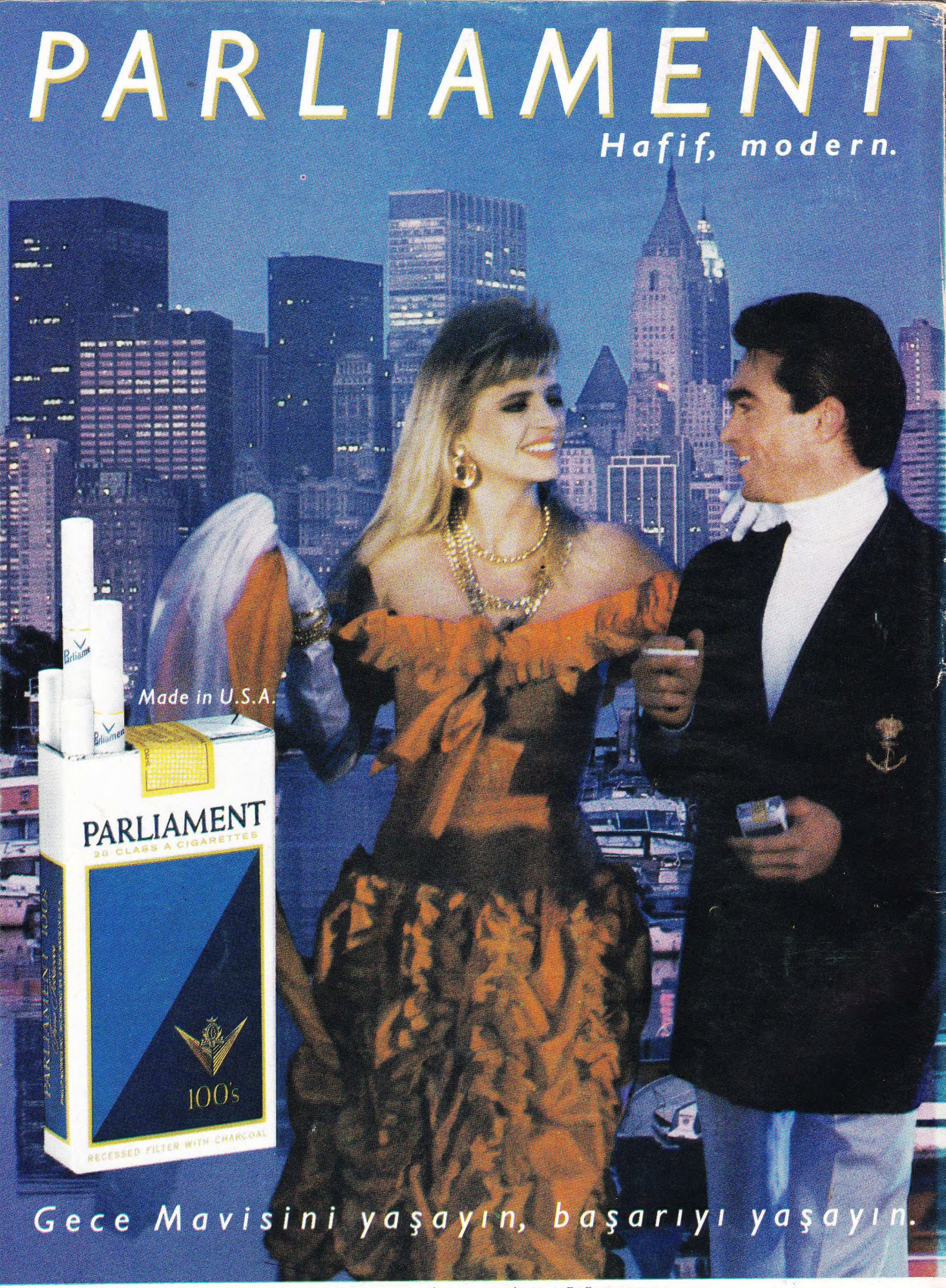

Gece Mavisini yaşayın, başarıyı yaşayın.

1979 YILI İCRA PL. 467 TEDBİR UYARINCA SİGARA SAĞLIĞA ZARARLIDIR